

ACATISTUL ȘI VIEȚILE SFINȚILOR TREI IERARHI

VASILE CEL MARE, GRIGORIE TEOLOGUL ȘI IOAN GURĂ DE AUR

- ❖ ACATISTUL SFINȚILOR TREI IERARHI PG. 2 – 14

- ❖ VIAȚA CELUI ÎNTRE SFINȚI, PĂRINTELUI NOSTRU **VASILE CEL MARE**,
ARHIEPISCOPUL CEZAREEI CAPADOCIEI PG. 15 – 43

- ❖ VIAȚA CELUI ÎNTRE SFINȚI, PĂRINTELUI NOSTRU **GRIGORIE TEOLOGUL**
(SF. GRIGORIE DE NAZIAZ), PATRIARHUL CONSTANTINOPOLULUI PG. 44 – 71

- ❖ VIAȚA CELUI ÎNTRE SFINȚI, PĂRINTELE NOSTRU **IOAN GURĂ DE AUR**,
PATRIARHUL CONSTANTINOPOLULUI PG. 72 - 115

ACATISTUL
SFINȚILOR TREI IERARHI
VASILE CEL MARE, GRIGORIE TEOLOGUL ȘI IOAN GURĂ DE AUR
(30 IANUARIE)

Slavă Ție, Dumnezeuul nostru, slavă Ție.

Împărate ceresc, Mângâietorule, Duhul adevărului, Care pretutindenea ești și toate le împlinești, Vistierul bunătăților și dătătorule de viață, vino și Te sălășluiește întru noi, și ne curățește pe noi de toată întinăciunea și mântuiește, Bunule, sufletele noastre.

Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte, miluiește-ne pe noi (de trei ori).

Slavă Tatălui și Fiului și Sfântului Duh și acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Preasfântă Treime, miluiește-ne pe noi. Doamne, curățește păcatele noastre. Stăpâne, iartă fărădelegile noastre. Sfinte, cercetează și vindecă neputințele noastre, pentru numele Tău.

Doamne miluiește (de trei ori), Slavă..., și acum...

Tatăl nostru, Care ești în ceruri, sfințească-Se numele Tău, vie împărăția Ta, fie voia Ta, precum în cer așa și pe pământ. Pâinea noastră cea de toate zilele, dă-ne-o nouă astăzi și ne iartă nouă greșelile noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri. Și nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăvește de cel rău. Pentru rugăciunile Sfinților Părinților noștri, Doamne Iisuse Hristoase Fiul lui Dumnezeu miluiește-ne pe noi. Amin

Troparul

Pe acești trei luminători mai mari ai dumnezeirii cei întreit strălucitoare, pe cei ce luminează lumea cu razele dumnezeieștilor învățături, pe râurile înțelepciunii cele cu miere curgătoare care adapă toată făptura cu apele cunoștinței de Dumnezeu, pe Marele Vasile și de Dumnezeu cuvântătorul Grigorie, împreună cu slăvitul Ioan, cel cu limba și cu cuvintele de aur, toți cei iubitori de cuvintele lor, adunându-ne cu cântări să-i cinstim; că aceștia Treimii pururea se roagă pentru noi.

Condacul 1

Pe apărătorii și luminătorii Bisericii creștinești, pe învățătorii cei mari și înfrânătorii zăzaniilor diavolești, pe surpătorii eresurilor, pe stâlpii cei neclintiți ai Bisericii, podoabele cele mai alese ale ierarhilor și întocmai cu apostolii, și ai lumii învățători, pe marele Vasile cel cu dumnezeiască minte; pe Grigorie, cel cu dulce glas; și pe Ioan luminătorul a toată lumea, să-i lăudăm credincioșii din toată inima și să le cântăm: bucură-te, treime de arhieriei mult-lăudată!

Icosul 1

Cine este destoinic a-și deschide buzele și a-și mișca limba, spre a o lăuda, cum se cuvine pe această treime de arhieriei? Însă, deși nu vom putea face aceasta, totuși nu putem tăcea și îi aducem aceste laude:

Bucurați-vă, aleșii Sfintei Treimi, flori mirositoare ale grădini celei nestricăcioase;
Bucurați-vă, îngeri pământești și oameni cerești;
Bucurați-vă, marilor arhieriei cei luminați la minte de Sfânta Treime;
Bucurați-vă, că ați covârșit firea omenească cu darurile cele multe;
Bucurați-vă, stâlpi neclintiți ai Biserici;
Bucurați-vă, credincioase slugi ale Sfintei Treimi;
Bucurați-vă, mărgăritare strălucite ale Bisericii lui Hristos;
Bucurați-vă, cei mai destoinici luminători ai pământenilor;
Bucurați-vă, apărătorii dreptei credințe în Hristos;
Bucurați-vă, surpătorii eresurilor și îndreptătorii adevăratelor învățături;
Bucurați-vă, cârmuitorii Biserici și pomi luminați roditori ai fructelor celor mai alese;
Bucurați-vă, treime de arhieriei mult-lăudată!!

Condacul 2

Pe acești trei mari ierarhi ai Bisericii lui Dumnezeu cel slăvit în Sfânta Treime, se cuvine să-i cinstim ca pe unii ce au primit de la Dumnezeu mari daruri și aleși talanți: pe Vasile, cel ce a rușinat păgânătatea împăratului Iulian apostatul; cel ce a muștrat pe împăratul Valent arianul, cel ce a înfricoșat pe eparhul ce nedreptățise la judecată pe o văduvă săraca, și a botezat pe

evreul loasaf cu toată casa lui; pe Grigorie, mare ritor și vrednic patriarh al Bisericii Constantinopolului, cel ce a întrecut cu înțelepciunea pe toți cei mai învățați din timpul acela; și pe Ioan Gură de Aur, cel ce cu învățăturile sale a covârșit pe cei mai luminați și mai aleși grăitori ai lumii. Se cuvine să-i lăudăm și să zicem lui Dumnezeu: Aliluia!

Icosul 2

Multă nevoie având Sfinte Ierarhe Vasile pentru credința dreptslăvitorilor creștini, ai muștratul cu îndrăzneală pe împăratul Valent, pentru că a îmbrățișat învățătura eretică a lui Arie, luând multe biserici ale dreptslăvitorilor și prefăcându-le în biserici ariene. Tu, sfinte, n-ai putut suferi purtarea acestui împărat, iar noi, pentru tăria credinței tale și îndrăzneala ce ai avut, te întâmpinăm cu aceste cuvinte de laudă:

Bucură-te, Ierarhe Vasile, apărătorule și întăritore al învățăturii Sfintei Treimi;

Bucură-te, înalt și luminat cugetător al teologiei;

Bucură-te, albină, care ai adunat din învățăturile timpului aceluia toată miera învățăturilor dreptmăritoare;

Bucură-te, furnică muncitoare, care neconținut ai adunat la sânul Bisericii hrana învățăturilor dumnezeiești;

Bucură-te, izvor de apă limpede, răcoritoare și dătătoare de viață a explicării Evangheliei lui Hristos;

Bucură-te, căci cu acele ape ai adăpat poporul dreptcredincios;

Bucură-te, paharul curăției cel plin de curată băutură;

Bucură-te, gura înțelepciunii ce spulberă hulele ereticilor;

Bucură-te, podoaba Bisericii lui Hristos;

Bucură-te, muștrătorule al împăraților Iulian și Valent;

Bucură-te, mare ierarhe al lui Hristos, Vasile!

Condacul 3

Patria ta, Sfinte Ierarhe Vasile, a fost Pontul, născut din părinți temători de Dumnezeu, Vasile și Emilia. Crescut în învățături adevărat creștinești, ai străbătut tot felul de înțelepciune, dobândind de la Dumnezeu vrednicia arhierască, pentru care ai mulțumit în tot timpul lui Dumnezeu, cântându-l laude: Aliluia!

Icosul 3

Păstorind Biserica ei poporul creștinesc totdeauna cu vrednicie și cu dreptate ai fost la Soborul al doilea, ce s-a ținut în Constantinopol, mare apărător al dreptei credințe. Tăind și sfâșind cu sabia duhului toate învățăturile eretice, ai dovedit că în adevăr ești un stâlp neclintit al Bisericii lui Hristos și un mare ierarh vrednic de numele de cuvântător al lui Dumnezeu, cel slăvit în Sfânta Treime: Tatăl și Fiul și Sfântul Duh-Dumnezeu; pentru care toți te cinstim cu aceste

laude:

Bucură-te, Părinte Ierarhe Grigorie, mintea cea prea lăudată a drepte credințe;
Bucură-te, lumină strălucitoare care luminezi cu învățăturile tale toată lumea creștinească;
Bucură-te, lumină strălucitoare care luminezi lumea cu limbă ta cea bine-grăitoare și care
îngrădești cu muțenie limbile celor bârfitori;
Bucură-te, plugarule ce ari cu plugul guri tale inimile, spre a da roade bune lui Hristos;
Bucură-te, arătătorule al adevăratului Dumnezeu, Cel lăudat în Sfânta Treime; Bucură-te, căci
cu praștia dumnezeieștilor tale cuvinte ai spulberat neghina eresurilor;
Bucură-te, bunule păstor, care ai păscut oile cele cuvântătoare în livada credinței Sfintei Treimi;
Bucură-te, organ dulce glăsuitor și alăută bine alcătuită;
Bucură-te, fluier cuvântător și vioară dulce răsunătoare;
Bucură-te, stea prealuminoasă, ce luminezi toată lumea cu învățăturile dogmelor creștinești;
Bucură-te, îndulcitorul inimilor credincioșilor;
Bucură-te, mare ierarhe și teologule Grigorie!

Condacul 4

Înțelepciune de sus având, Sfinte Ierarhe Grigorie, te-ai suit pe scaunul cel mai înalt al patriarhilor marii cetăți a împăratului Constantin, de unde ai păscut oile cele cuvântătoare întru cuviință și dreptate. Luminat și împodobit fiind cu tot meșteșugul cuvântării de Dumnezeu, ai întrecut pe toți ritorii de atunci și ai lăudat în toată viața ta pe Dumnezeu, cântându-l: Aliluia!

Icosul 4

Ca un înger sau arhanghel stai înaintea Sfintei Treimi, Părinte Ioane Gură de Aur, ca cel ce din pruncie ai cunoscut mai bine decât mulți bătrâni pe singurul adevăratul Dumnezeu și te-ai îndeletnicit cu adevăratele și sfintele învățături creștinești, ajungând a cunoaște toată filozofia și toate științele celor mai învățați dascăli ai vremii aceleia. Pentru că ai lăudat și ai preaslăvit în tot timpul vieții tale pe Bunul Dumnezeu, noi îți aducem aceste laude:

Bucură-te, că te-ai născut din părinți binecredincioși, Secund Stratilatul și Antuza, vrednica ta mamă;
Bucură-te, că din fragedă vârstă ai fost dat la învățătura științelor având dascăli pe Libanie și Andragatie;
Bucură-te, că în puțină vreme pe toți semenii tăi i-ai ajuns și i-ai întrecut cu învățăturile;
Bucură-te, cel ce ai primit Sfântul Botez cu mare bucurie, aducând la dreaptă credință și pe mulți alții;
Bucură-te, că pe Antimie filozoful l-ai dovedit în învățături spre uimirea tuturor;
Bucură-te, că și el îndată a cerut Sfântul Botez;

Bucură-te, că episcopul Atenei, auzind că tu ai făcut înțoarcerea lui Antimie, mult s-a bucurat;
Bucură-te, că poporul creștinilor a lăudat pe Dumnezeu pentru faptele tale cele bune;
Bucură-te, că de patriarhul Antiohiei, Meletie, ai fost ridicat la rangul preoției;
Bucură-te, că și hirotonia de diacon și de preot le-ai primit cu multă smerenie;
Bucură-te, cel care cu sorții episcopilor și cu voința împăratului Arcadie ai fost chemat la scaunul cel mai înalt al Patriarhiei Constantinopolului, după moartea patriarhului Nectarie;
Bucură-te, mare ierarhe Ioane Gură de Aur!

Condacul 5

După moartea părinților tăi, sfinte, toată averea rămasă ție împărțind-o la săraci, robilor dându-le libertate și rudele lăsând, ai slujit Domnului ziua și noaptea. Ca monah în mănăstire, ca cleric, diacon, preot, arhieru și patriarh ostenindu-te mult, ai scris cărți despre preoție, despre bunătate și blândețe, despre smerenie și milostenie, despre pace, adevăr și dreptate, toate pline de dovezi, întărindu-le cu însăși viața cea aspră ce ai dus; pentru aceea noi, minunându-ne de răbdarea și de umilința ta, îndrăznim a te lăuda și a cânta cu tine lui Dumnezeu: Aliluia!

Icosul 5

Ca niște albine zburătoare ați umblat în grădina Scripturilor credinței, voi trei mari ierarhi ai lui Hristos, adunând miere din tot felul de flori, pe care ați pus-o înaintea tuturor credincioșilor spre îndulcire, povățuindu-i la pocăință, descoperindu-le și explicându-le dogma Sfintei Treimi, cea unită în ființă dar despărțită în Ipostasuri. Pentru aceasta noi creștinii vă rugăm să primiți aceste cântări de laude:

Bucurați-vă, marilor arhieriei, despărțiți cu trupurile, dar uniți cu duhul;
Bucurați-vă, raze strălucitoare ale lui Hristos soarele dreptății, Cel ce a luminat toată lumea cu învățăturile Sale;
Bucurați-vă, părinți vrednici ai Bisericii creștinești, ce ați fost la un obicei cu apostolii;
Bucurați-vă, râuri cu ape răcoritoare, ce ați adăpat țarinile sufletelor creștinilor cele însetate de adevăratele învățături;
Bucurați-vă, trei ierarhi lăudați de toți cei ce cred într-un Dumnezeu slăvit în Sfânta Treime;
Bucurați-vă, organe bine-glăsuitoare ale Bisericii lui Hristos Dumnezeului nostru;
Bucurați-vă, slugi alese, care ați înmulțit talanții cei dați vouă de Domnul Hristos spre păstrare;
Bucurați-vă, că ușile cerești vouă vi s-au deschis;
Bucurați-vă, doctori iscusiți aleși de Dumnezeu spre a vindeca bolile sufletești ale creștinilor celor slabi în credință;
Bucurați-vă, luminătorii lumii, cei împodobiți de Dumnezeu cu vrednicia arhierască;
Bucurați-vă, albine adunătoare de tot felul de învățături, din grădina Sfintei Scripturi;
Bucurați-vă, treime de arhieriei mult-lăudată!!

Condacul 6

Propovăduitori și stâlpi întăritori ai Bisericii lui Hristos și ai poporului creștinesc ați fost Sfinților Trei Ierarhi. Învățând și povățuind pe toți creștinii adevărata credință, înfruntând pe cei ce căutau să semene neghine eretice în ogoarele inimilor dreptslăvitorilor creștini, ați lovit cu praștia cuvintelor voastre în toate învățăturile cele potrivnice, înălțând fruntea dreptei credințe și cântând lui Dumnezeu: Aliluia!

Icosul 6

Prin curăția vieții tale cea asemenea îngerilor te-ai ridicat la dumnezeiești înălțimi și străbătând cetele heruvimilor, ai descoperit dogmele Treimii, pe care, ca pe cel mai prețios odor, le-ai lăsat Bisericii ca pe o comoară scumpă și nejezuită, Vasile. Pentru aceasta te rugăm să primești de la noi nevrednicii laudele acestea:

Bucură-te, lauda cea strălucită a arhiereilor;
Bucură-te, dumnezeiescule învățător al dogmelor;
Bucură-te, următorul cel credincios al apostolilor;
Bucură-te, stâlpul cel prealuminat al Bisericii;
Bucură-te, al Treimii ager și osârdnic apărător;
Bucură-te, arătătorule luminat al celor cerești;
Bucură-te, ocârmuitorul corăbiei celei duhovnicești;
Bucură-te, îndreptătorul celor chemați la vrednicia preotească;
Bucură-te, luminătorule ceresc al celor îmbrăcați cu darul arhieriei;
Bucură-te, preaînțeleptule povățuitor al pustniciei;
Bucură-te, cel ce trezești pe cei păcătoși la pocăință;
Bucură-te, mângâietorul celor ce adorm în dreapta credință;
Bucură-te, mare Ierarhe Vasile!

Condacul 7

Prin Vasile cel Mare, trâmbița cea dulce glăsuitoare, care a cântat în Biserica arhiepiscopală a Cezareii din Capadocia, laudele cuvenite lui Hristos Dumnezeului nostru, învățând pe toți dogmele Sfintei Treimi și lăsând Biserici bogății alese și scumpe, din care și noi împărtășindu-ne, aducem lui Dumnezeu laude și cântări: Aliluia!

Icosul 7

Deschizând cu dumnezeiască cuviință Scripturile, ai scos din ele învățături temeinice, Sfinte Grigorie, îndulcind cu ele inimile credincioșilor cu adevărat, mai mult decât mierea și ai învățat pe toți creștinii a se închina Treimii într-o unime și unimi în Treime. Pentru aceasta și noi te cinstim cu aceste laude:

Bucură-te, Ierarhe Grigorie, înălțimea dumnezeieștilor daruri ale lui Hristos, Dumnezeului nostru;

Bucură-te, cald propovăduitor al dumnezeiescului dor;
Bucură-te, izvorul cuvântării de Dumnezeu și răul cel limpede al înțelepciunii;
Bucură-te, fluier păstoresc, ce ai biruit trâmbițele ritorilor;
Bucură-te, cercetătorul adâncului, care ai dobândit frumusețile vorbelor;
Bucură-te, priveghetorul al darului și gura cea înaltă a duhului;
Bucură-te, păzitorul turmei celei cuvântătoare a lui Hristos;
Bucură-te, smulgătorul neghinelor eretice și vânătorul lupilor îmbrăcați în piei de oaie;
Bucură-te, semănătorul cel minunat al dogmelor;
Bucură-te, izgonitorul celor defăimători de Dumnezeu;
Bucură-te, că chipul Mântuitorului Hristos l-ai avut în toată viața ta, înaintea ta;
Bucură-te, mare ierarhe și teologule Grigorie!

Condacul 8

De Dumnezeu grăitorule, Sfinte Ierarhe Grigorie, pe limbile cele veninoase și vătămătoare ale ereticilor pornite împotriva lui Dumnezeu le-ai ars cu duhul cuvântărilor gurii tale, grăind slavă lui Dumnezeu; și cu scrisorile tale, însemnând ființa cea prea puternică a Sfintei Treimi celei nevăzute, ai tăiat din rădăcină eresurile cele spinoase, luminat descoperind învățăturile cele drept-slăvitore și cântând lui Dumnezeu laude: Aliluia!

Icosul 8

Femeia eparhului Antiohiei împreună cu soțul ei erau orbiți de învățături eretice și căzând ea într-o boală grea și neputându-se vindeca de nimeni, auzind de tine, Sfinte Ioane, că faci semne multe și minunate, a rugat pe bărbatul său să o aducă la tine. Acela aducând-o, a lăsat-o la ușa bisericii, neîndrăznind ca eretic a o aduce înăuntru, rugându-se episcopului și ție, Sfinte Ioane, pentru a le da ajutorul vostru cel puternic. Deci ieșind, le-ai spus să lepede eresul și să primească adevărata credință; iar ei făgăduind, ai poruncit tu, sfinte, să aducă apă, rugând apoi pe episcop să toarne acea apă în chipul cruci peste ea și îndată după turnare, s-a vindecat femeia ca și cum n-ar fi fost bolnavă. La această minune atât ei, cât și toți cei ce erau de față, au preaslăvit pe Dumnezeu. Ereticii lepădându-se de învățăturile lor cele rătăcite și întorcându-se la adevărata credință, s-au numărat între dreptmăritori creștini; iar noi îți aducem laudele acestea:

Bucură-te, Ioane Gură de Aur, tăbliță scumpă cu aur ferecată;
Bucură-te, organ dulce răsunător, de Dumnezeu insuflat;
Bucură-te, gura cea aleasă împodobită cu cuvinte de aur;
Bucură-te, îmbogățitorul Bisericii cu scrieri minunate și preascumpe;
Bucură-te, pierzătorul eresurilor elinești și evreiești;
Bucură-te, că femeia aceea auzindu-te înalt vorbind a fost luminată de Dumnezeu și te-a numit”

Gură de Aur “;

Bucură-te, că puțul învățăturilor tale adâncit fiind, ai dat creștinilor funii minunate, ca să ajungă la apele învățăturilor tale;

Bucură-te, că de toate Bisericele ești numit” Gură de Aur “;

Bucură-te, tămăduitorul femeii eparhului;

Bucură-te, că te-ai asemănat Botezătorului Ioan cu numele și cu viața ta aspră;

Bucură-te, că și tu, Sfinte Ioane, ca și Ioan Botezătorul, ai predicat popoarelor pocăința;

Bucură-te, că și tu, ca și Ilie Tezviteanul, cu credință, cu rugăciunile și cu postul te-ai îndeletnicit în toată viața ta de 63 de ani;

Bucură-te, mare ierarhe Ioane Gură de Aur!

Condacul 9

În vremea preoției tale, sfinte mare ierarhe Ioane, predicând în biserică și înalt ritorisind, celor neînvățați erau neînțelese unele din cuvintele tale. Atunci o femeie din popor, care asculta cu mare evlavie învățăturile duhovnicești, a ridicat glas în popor și a zis:” Învățătorule duhovnicesc, sau mai bine Gură de Aur, adâncă este apa puțului sfintelor tale învățături, dar funia minții noastre fiind scurtă, să ajungă la apă nu poate “; și de atunci tot poporul ți-a dat numirea de” Gură de aur “; deci și noi minunându-ne de darurile cu care Dumnezeu te-a împodobit, te lăudăm pe tine și lui Dumnezeu cântăm: Aliluia!

Icosul 9

Împăratul Valent sprijinind pe arieni multe biserici ortodoxe le-a dat acelora, spre mâhnirea adevăraților creștini și pe tine, Sfinte Vasile, mult te-au amărât cu prigonirile, căci acest împărat, când a venit în Cezareea și tu l-ai întâmpinat cu pâine și sare, el a poruncit de ți-a dat fân din hrana cailor lui. Și tu, Sfinte Grigorie, fiind născut din oameni de bun neam și drepti, Grigorie și Nona, ai dobândit o creștere adevărat creștinească și ai răzbătut, ca nimeni altul, tot meșteșugul și știința învățăturilor, făcându-te tâlcuitor și dascăl lumii, cinstind cu cuvinte de laudă pe marele Vasile, pe tatăl tău Grigorie, pe fratele tău Chesarie și pe sora ta Gorgonia, la înmormântările lor. Iar tu, Părinte Ioane Gură de Aur, ai dat sfaturi dumnezeiești poporului încredințat ție spre păstorie, dându-te pe tine singur pilda de nevoință, de cumpătare și de răbdare, mâncând deseori puțină zeamă de orz și dormind puțin, nu stând pe pat, ci deseori șezând pe scaun. Fiind ales și chemat la scaunul patriarhal din Constantinopol, ai muștrat pe Eudomia împărăteasă, pentru că a răpit o vie a unei văduve sărace, ce se numea Calitropia, care striga cerându-și dreptul ei. Și tu sfinte ai sfătuit pe împărăteasă să nu fie lucrul străin luat cu sila; de care sfaturi ea neținând seama, a fost asemănată de tine cu Izabela, soția împăratului Ahav, și ți-ai atras mânia ei, exilându-te; dar ai fost adus iar pe scaun și a doua oară ai fost exilat prin mijlocirea unor episcopi invidioși care se purtau mai mult silnicește decât creștinește. Deci noi, minunându-ne de viața voastră sfântă, și de faptele voastre, ne sârguim a

vă aduce laude bine meritate:

Bucură-te, Ierarhe Vasile, sprijinitorul și apărătorul binecredincioșilor creștini;
Bucură-te, curajosul muștrător al împăratului Valent, părtinitorul arienilor;
Bucură-te, cel ce ai suferit mânia împăratului pentru pâinea neagră cu care l-ai întâmpinat,
pentru că cu acelea se hrănea poporul;
Bucură-te, vrednicule ierarhe, mare îndreptător al Bisericii lui Hristos;
Bucură-te, Grigorie, care cu ageră ta minte ai răzbătut toate științele și adâncurile filozofiei;
Bucură-te, că tu, sfinte, toate dogmele le-ai lămurit învățând pe toți creștinii adevărata teologie;
Bucură-te, cel ce ai fost dascăl de dreaptă învățătură tuturor creștinilor;
Bucură-te, cel ce ai lăudat pe marele Vasile, la moartea căruia ai plâns cu lacrimi de adevărată
frăție;
Bucură-te, Ioane Gură de Aur, muștrătorul celor răpitori ai lucrului săracului asuprit și amărât;
Bucură-te, cel ce ai fost surghiunit de împărăteasa Eudoxia pentru asemănarea ei cu Izabela,
soția lui Ahav;
Bucură-te, că ai suferit și pornirea cea răutăcioasă a unor episcopi nerecunoscători;
Bucură-te, Ioane cel aspru prigunit și dus în exil tocmai în Armenia, unde ai fost chemat la ceruri
de Domnul Hristos;
Bucură-te, mângâietorul al episcopului Chiriac, cel asemenea exilat;
Bucură-te, treime de arhieriei mult-lăudată!!

Condacul 10

Mari învățători și deobște izbăvitori oamenilor și îndreptători ai obiceiurilor v-ați arătat sfinților,
înțelepți și împodobiți de Dumnezeu: Vasile cel Mare, cel ce arătat ai cuvântat cu înțelepciune
tare și neschimbată, îngrozind pe eparhul și muștrând pe împăratul Valent; Grigorie Teologul,
cel ce ai fost desfătarea limbii, dulceață auzului, mângâierea inimii și îngerească pâine de
suflete hrănitoare; și Ioane Gură de Aur, râul darurilor celor duhovnicești, umplut până la
vărsare, organ aurit al predicilor, al pocăinței, milosteniei, smereniei, umilinței, al privegherilor, al
iubirii de aproapele și apărătorul celor asupriți și nedreptățiți. Noi, împreună cu voi, dorim a
canta lui Dumnezeu laude: Aliluia!

Icosul 10

Darul lui Dumnezeu ți-a descoperit, Sfinte Vasile, faptele bune ale prezbiterului Anastasie, la
care ai mers cu clerul arhiepiscopalei tale biserici, spre a cunoaște viața acestui vrednic preot,
care viețuind într-un sat, cu femeia sa Teognia, petreceau viața lor întru curăție, socotită fiind
ea, ca o țarină neroditoare; iar Anastasie a fost luminat de Dumnezeu și știind cu duhul că
ierarhul său Vasile voiește să-l cerceteze, a zis soției sale:” Eu mă voi duce la câmp, să lucrez
pământul, iar tu sora mea, în ceasul al nouălea aprinzând lumânări, vei ieși întru întâmpinarea

Sfântului Vasile, arhiepiscopul nostru “. Deci făcând Teognia așa, cum zisese Anastasie, a întâmpinat pe Sfântul Vasile, care cunoscând cu duhul că Anastasie este în casă, l-a chemat; și el ieșind într-o întâmpinare a Sfântului și sărutându-i picioarele i-a zis:” De unde mie această, că a venit arhierul Domnului la mine?”. Iar Sfântul Vasile i-a zis:” Bine că te-am aflat, să mergem în biserică și să facem dumnezeiasca slujbă “. Mergând toți în biserică a poruncit Sfântul Vasile lui Anastasie să slujească Sfânta Liturghie, zicându-i:” Cu toate lucrurile tale cele bune, să ai și ascultare “. Și când slujea Anastasie, Sfântul Vasile și ceilalți care erau vrednici, au văzut, în vremea înălțării sfintelor și înfricoșătoarelor Taine, pe Preasfântul Duh în chip de foc pogorându-Se și pe Anastasie înconjurându-l. De aceste fapte minunate noi mirându-ne te întâmpinăm, Sfinte Vasile, cu aceste frumoase laude:

Bucură-te, Ierarhe Vasile cel luminat la minte de Dumnezeu;
Bucură-te, cunoscătorul vieții și al faptelor bune ale prezbiterului Anastasie;
Bucură-te, că după sfânta slujbă ai binevoit a fi ospătat în casa vrednicului preot;
Bucură-te, cel ce ai știut cu duhul că Teognia nu-i este lui soție, ci soră și așa i-ai zis să o numească;
Bucură-te, sfinte, care ai cercetat într-un bordei, din casa lui Anastasie, pe un bolnav stricat de lepră, pe care îl îngrijeau preotul și sora lui;
Bucură-te, milostive, că și tu ai voit să slujești o noapte pe acel om bolnav, ce era deseori mânios și ocărător, spre a te face părtaș la plata dumnezeiască;
Bucură-te, că toată noaptea ai petrecut-o cu acel bolnav în bordei, stând în rugăciune, iar a doua zi pe bolnav l-ai scos din bordei întreg și sănătos;
Bucură-te, că Sfântul Efrem Șirul, rugându-se lui Dumnezeu, a avut o vedenie minunată: un stâlp de foc, al cărui cap ajungea la cer și un glas din cer i-a zis:” Efreme, Efreme, în ce chip vezi pe acest stâlp de foc, în acest fel este Vasile “;
Bucură-te că sfântul acesta Efrem, după vedenia aceasta, s-a dus la Cezarea Capadociei în ziua Arătării Domnului, cu un tâlmaci fiindcă el nu cunoștea grecește și te-a văzut pe tine, Sfinte Vasile, mergând la biserică cu multă evlavie;
Bucură-te, că tu sfinte, cunoscând cu duhul că Efrem Șirul este în biserică, ai poruncit arhidiaconului tău să se ducă să-l cheme la tine în sfântul altar;
Bucură-te, că acela se apăra prin tâlmaci că nu ar fi el cel chemat, ci un altul poate; însă tu sfinte ai zis arhidiaconului” mergi și spune străinului monah: Doamne Efrem, vino și intră în sfântul altar, că te cheamă arhiepiscopul “; și apoi l-ai hirotonit diacon zicându-i să spună ecteniile în limba grecească, ceea ce Efrem a îndeplinit;
Bucură-te, mare ierarhe Vasile!

Condacul 11

Bună mireasmă lui Hristos făcându-te, Sfinte Ierarhe Vasile, toată lumea ai umplut de mirosul cel plăcut al Sfintei Evanghelii; și îmbrăcând veșmântul luminat al arhieriei, ai slujit cu toată

vrednicia Biserica lui Hristos Dumnezeu nostru; iar noi minunându-ne de viața ta cea îngerească, cântăm împreună cu tine lui Dumnezeu: Aliluia!

Icosul 11

Păstorind Biserica patriarhală a Constantinopolului timp de 12 ani până la soborul al doilea, te-ai retras la moșia ta Arianz, unde ai petrecut o viață de sfințenie, până la vârsta de optzeci de ani, când Domnul te-a chemat din viața aceasta pământească la împărăția cea cerească și acolo te bucuri de ostenele tale și de luptele ce ai avut pentru bună întărire a Bisericii lui Hristos, având mulțumirea că la retragerea ta de pe scaunul patriarhal, ai lăsat numai o biserică eretică în Constantinopol, iar pe cele ce mai înainte fuseseră date arienilor, le-ai readus la starea de mai înainte a dreptcredincioșilor. Deci noi, cinstind pomenirea ta, te laudăm cu aceste cântări de laudă:

Bucură-te, Ierarhe Grigorie, mintea cea luminată de Dumnezeu;
Bucură-te, chimval răsunător în toată lumea, a cuvintelor tale teologicești;
Bucură-te, curățitorul și stârpitorul neghinelor eretice;
Bucură-te, plugarule, care ai arăt pământurile sufletești ale creștinilor;
Bucură-te, semănătorule al grâului dumnezeiesc, care hrănește și satură omenirea creștină;
Bucură-te, adăpătorul celor însetați de apa cea vie a Sfintei Evanghelii;
Bucură-te, alăuta darului cea de Dumnezeu vestitoare;
Bucură-te, întăritorul cel adevărat al dogmelor părinților celor dreptcredincioși;
Bucură-te, cârmaci bine priceput al corăbiei Bisericii creștinești;
Bucură-te, râu plin de apele darului;
Bucură-te, noule David, cel ce ai cântat laude alese lui Dumnezeu, Cel slăvit în Sfânta Treime;
Bucură-te, mare ierarhe și teologule Grigorie!

Condacul 12

Nou Samuel te-ai arătat, Sfinte Grigorie Teologule, cu curăția vieții tale și cu marea ta înțelepciune; împodobit fiind și cu darul oratoriei, ai fost ca un nou David cântând cu fluierul cel păstoresc al cuvântării de Dumnezeu, încât s-a putut spune despre tine că, dacă s-ar fi aflat vreo icoană și vreun chip împodobit, acela ai fi tu, Sfinte Grigorie; pentru care și noi cântăm lui Dumnezeu împreună cu tine: Aliluia!

Icosul 12

După atâtea veacuri trecute gândindu-ne și noi, Sfinte Ioane, la izgonirea ta de pe tronul patriarhal al Constantinopolului și citind cele scrise de tine episcopului Chiriac cel asemenea izgonit, ne mirăm de mintea ta cea luminată și de cuvintele de mângâiere scrise de tine acelui episcop, care pot sluji tuturor creștinilor la cazuri de necazuri și supărări. Tu, Sfinte Ioane Gură de Aur, ai scris episcopului Chiriac acestea:” Vino să-ți scot rana măhnirii și să-ți risipesc negura

cugetului. Furtuna ce a venit asupra Bisericii este amară și grea, iar corăbierii, neputând face nimic pentru încetarea furtunii, stau încremeniți, plâng, se tânguiesc, se roagă și așteaptă sau pieirea lor în valurile mării, sau încetarea furtunii. Nu te mâhni, frate Chiriac, că eu când am fost izgonit din Constantinopol, nu mă îngrijeam de nimic, că ziceam întru mine: de este voia împărătesei să mă izgonească, izgonească-mă. De va vrea să mă fierăstruiască, am pildă pe profetul Isaia. De va vrea să mă arunce în mare, îmi voi aduce aminte de profetul Iona. De îi este voia să mă bage în groapă, am pe Daniil băgat în groapa leilor. De va vrea să mă ucidă cu pietre, am pe Ștefan întâiul mucenic, ce a pățimit aceasta. De va vrea să-mi ia capul, am pe Ioan Botezătorul. De va vrea să-mi ia averea, de o am, s-o ia, căci gol am ieșit din pânțele mamei mele, gol mă voi și duce din viață. De aș fi plăcut oamenilor, nu aș fi sluga lui Hristos; iar proorocul David mă înarmează: Grăit-am mărturiile Tale înaintea împăraților și nu m-am rușinat “. Iar noi citind aceste cuvinte ne minunăm și-ți aducem aceste laude:

Bucură-te, minte înaltă de Dumnezeu insuflată;
Bucură-te, organ de aur ce ai cuvântat mai frumos decât toți înțelepții lumii;
Bucură-te, că în timpul surghiunului tău multe suferințe și amaruri ai avut;
Bucură-te, că de la Comane, unde ai fost îngropat, după 33 de ani, moaștele tale au fost aduse la Constantinopol;
Bucură-te, că nu ai voit a te lăsa ridicat până când împăratul Teodosie nu ți-a trimis epistola sa;
Bucură-te, că aducându-ți-se moaștele tale la Constantinopol au fost întâmpinate de împăratul și de toți sfinții cei mai însemnați ai împărăției;
Bucură-te, că moaștele tale au fost duse în biserica Sfântului Apostol Toma;
Bucură-te, că de acolo au fost așezate în biserica Sfintei Irina unde au fost puse pe tronul patriarhal;
Bucură-te, că de la biserica Sfintei Irina moaștele tale fiind puse cu racla într-o caretă împărătească, au fost duse la biserica Sfinților Apostoli;
Bucură-te, că în acea biserică patriarhală moaștele tale au fost îngropate în sfântul altar;
Bucură-te, că un bolnav suferind de neputință a încheieturilor, atingându-se de racla moaștelor tale s-a izbăvit cu totul de boală;
Bucură-te, mare ierarhe Ioane Gură de Aur!

Condacul 13

Viața voastră cea sfântă, slujbele cele împodobite, cuvântările voastre cele mai alese și mai scumpe decât toate avuțiile lumii, scrierile voastre, ce sunt ca niște tezaure de cel mai mare preț, v-au făcut să fiți pentru toată lumea creștină cei mai vrednici de toată cinstirea și venerarea noastră, fiind luați de cei mai vrednici păstori ai Bisericii ca pilde de viață curată și sfântă, de

mari și neîntrecuți luminători și apărători ai dreptei credințe, ai vieții celei nemateriale, ai suferințelor și asupririlor la care ați fost supuși de oameni cu cugete rele ce nu vă puteau privi bine din cauza pornirii inimii lor celor lacome și invidioase; dar voi, sfinților, pe toate le-ați suferit cu credință în Dumnezeu, cu înțelepciune, cu răbdare, cu postul, cu rugăciunile și cu viața voastră cea nematerială, pentru care noi, minunându-ne de tăria sufletelor voastre, îndrăznim a vă aduce laude, cântând cu voi lui Dumnezeu: Aliluia!

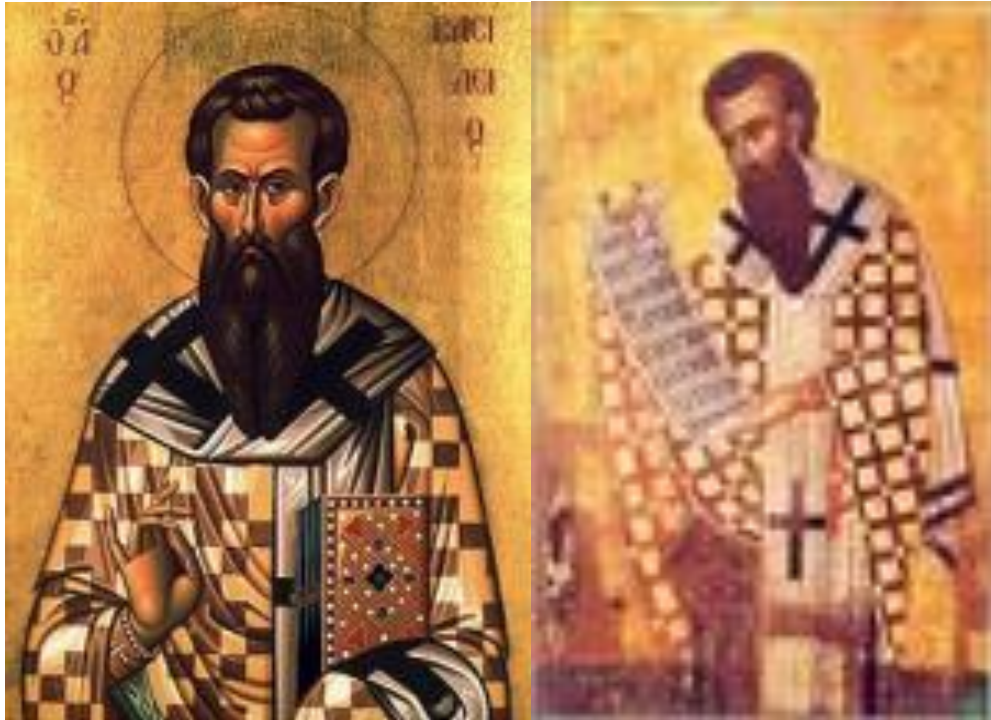
Acest Condac se zice de trei ori.
Apoi iarăși se zice Icosul cel dintâi: Credința adevărată... și Condacul întâi: Învățătorului dreptslăvitoarei credințe... și se face otpustul.

Sursă:

<http://acatist.ro/acatistul-sfintilor-trei-ierarhi/>

VIAȚA CELUI ÎNTRE SFINȚI, PĂRINTELUI NOSTRU
VASILE CEL MARE,
ARHIEPISCOPUL CEZAREEI CAPADOCIEI

(1 IANUARIE)

Cel între ierarhi preaales, între dascăli preaînțelept și între toți sfinții preamult plăcut lui Dumnezeu, Sfântul părintele nostru Vasile cel Mare, a avut ca patrie Pontul, ce este în Capadocia, și s-a născut din părinți binecredincioși și de Dumnezeu cinstitori. Tatăl său se numea Vasile, iar mama sa Emilia, care a născut patru fii de parte bărbătească: pe Petru și pe Sfântul Vasile, pentru care ne stă înaintea cuvântului, pe Grigorie și pe Navcratie, și o fiică, al cărei nume era Macrina.

Pentru aceștia, cu adevărat s-a împlinit cuvântul lui David, care zice: *Neamul dreptilor se va binecuvânta*. Și nu numai sfântul acesta a fost îmbunătățit și mare luminător al lumii, ci și ceilalți trei frați ai lui s-au făcut minunați și purtători de semne. Căci Petru, fratele lui cel mai mare, a fost episcop al Sevastiei, Grigorie a fost episcop al Nissei, iar Navcratie a fost pustnic și făcător

de minuni. S-a sfințit și sora lor Macrina, după cum arată sinaxarul la 19 ale lunii iulie. Însă pe toți frații i-a covârșit Sfântul Vasile întru faptă bună și întru învățătură; căci la învățăturile cele dintâi chiar pe tatăl său l-a avut dascăl și povătuitor, pe care de obște îl avea Pontul ca dascăl al învățăturilor și al faptelor bune, în acea vreme.

Deci, dânsul a adus în lume o astfel de plăsmuire bună și curată, pe care dumnezeiescul David o numește plăsmuire de ziua, iar nu de noapte. De la acesta dar, a primit nu numai toată învățătura, ce se numește enciclică, adică înconjurătoare, dar și toată bună credință; și, în scurt să zic, prin învățăturile vârstei celei dintâi s-a făcut începător al desăvârșirii care avea să fie mai pe urmă.

După ce din destul a fost deprins de tatăl său în astfel de învățături, încât dorea ca de nimic din cele bune să nu se lipsească, și, pornit fiind prin iubirea de osteneală a albinei, care din tot felul de flori își adună cele trebuincioase, ca să nu rămână mai prejos, s-a dus la cetatea Cezareei Capadociei, ca să se deprindă și cu învățăturile ce se dădeau acolo. Zic despre Cezareea cea preavestită, care a fost leagăn de învățături și al Sfântului Grigorie, Cuvântătorul de Dumnezeu; unde primind toate învățăturile, se asemena cu unii din dascăli, iar pe alții îi covârșea în tot felul de învățătură, încât în puțină vreme s-a făcut slăvit și vestit tuturor celor mai mari ai cetății și la tot poporul, fiind mai mare în învățătură decât în vârstă și având statornicia cea mai mare; apoi s-a arătat a fi retor între retori, chiar mai înainte de a se sui pe scaunele sofistilor, filosof între filosofi, mai înainte de a învăța dogmele și rânduielile ce se află în filosofie; în sfârșit, lucrul cel mai mare a fost că toți îl aveau ca pe un preot al creștinilor, mai înainte de preoție; și atât de slăvit se făcuse el prin învățătură și prin faptă bună, încât era cinstit, cucernic și vrednic înaintea tuturor.

După ce a ajuns în acest fel, s-a dus la Bizanț, care era cetatea cea mai mare din tot Răsăritul, pentru că era împodobită cu cei mai desăvârșiți dintre retori și filosofi, de la care a adunat, prin ascuțimea minții sale, cele mai înalte dintre învățături și cu ele și-a împodobit sufletul său. De acolo, fiind nesățios de învățătură și de temelia cuvintelor bune, a fost trimis de Dumnezeu la Atena, unde a aflat pe Sfântul Grigorie, Cuvântătorul de Dumnezeu, sânguindu-se la învățături, precum și pe Iulian Apostatul, care mai pe urmă a fost împărat (361-363), vrăjmaș și chinuitor al creștinilor, pe Libaniu, sofistul, și pe mulți alții.

Deci, acolo, aflând Sfântul Vasile pe Sfântul Grigorie, apoi întrecându-se unul pe altul în faptă bună și în râvna cea dumnezeiască, atât de mult s-au iubit, încât nu puteau să se despartă nicidecum, și ședeau amândoi într-o casă, amândoi mâncau și amândoi aveau o voie.

Pe scurt, se afla un suflet în acele două trupuri și unul de la altul primea mare folos, nu numai întru faptă bună, ci și întru învățături. Căci ca doi lucrători de pământ, sânguitori și iscușiți, cu aceeași sânguință lucrând țarina filosofiei și semănând cu multă osteneală sămânța învățăturilor, au secerat rodul sânguinței lor, prin care au întrecut pe cei de o vârstă cu dânsii, și atât de mult se înfrânau, încât mâncau numai ca să trăiască, pâine și apă, mulțumind Domnului, că Proorocul Ilie și ca Ioan Înainte-mergătorul, care se hrănea cu muguri de copaci; iar pe celelalte, care momesc pânțele și-i aduc dulceață, le defăimau, și cu totul se depărtau de ele.

Cu acest fel de înțelepciune, pe care au păzit-o până la sfârșitul vieții lor, atât de curați s-au ținut, încât au întrecut pe vestitul Xenocrat, căruia, deși dormea cu o femeie desfrânată, nu-i venea nicidecum în minte că era o femeie aproape de dânsul; apoi au fugit de lăcomie și de împușinare și numai măsura cea dreaptă o păzeau. Iar necâștigarea atât de mult au iubit-o, încât au covârșit pe Antistene, pe Pitagora și pe Cratis, încât pe cele cinstite și laudate ale acelora le socoteau că pe niște jucării de copil; căci foarte mult au defăimat câștigarea de bani și de alte lucruri deșarte.

Trufia și înălțarea cu totul le-au urât, iar mândria au pierdut-o prin cuvioșie. Cât despre înțelepciunea pe care o aveau, nu este de trebuință să mai scriem, căci toată viața lor era o cugetare și dorire neconținută, ziua și noaptea, ca să câștige filosofia cea cerească și adevărată, mai mult decât pe cea pământească. Însă se sânguiau a o câștiga și pe aceasta, ca să ajute Bisericii noastre, să dezhădăcineze neghina din grâu, să curețe și să lămurească dogmele sfintei credințe, și să apere pe credincioși de năvălirile ereticilor.

Se sânguiau mai mult ca să întreacă pe filosofii cei vechi, și s-a și făcut astfel prin multă lor osteneală și prin dumnezeiescul ajutor, după cum se arată din scrierile lor. Întru meșteșugul gramaticii erau neîntrecuți, ca și în măsurile științei, poeziei, în mulțimea istoriilor și frumoasă grăire de cele politice. Iar bună rânduială a retoricii și frumusețea vorbirii au ales-o mai mult, și minciuna au lepădat-o. Filosofia cea adevărată din dogme atât de mult au deprins-o, încât i-au întrecut pe toți. Tot astfel și în celelalte științe s-au deprins, încât au întrecut pe toți din destul, în aritmetică, în geometrie, în muzică și în astronomie; încât s-au făcut dascăli și filosofi desăvârșiți.

O înfrânare ca aceasta și întreaga lor înțelepciune văzând-o dascălul Sfântului Vasile, anume Eubul, om preaînțelept și mai bun decât toți filosofii cei din Atena, se minuna; iar Vasile vrând să-l vâneze și să-l aducă la cunoștința de Dumnezeu, apoi un dar neprețuit ca acesta să-i dăruiască, pentru osteneala lui, l-a aflat odată înaintea cetății, vorbind cu ceilalți filosofi și

întrebându-se despre filosofie, căci astfel de obicei aveau între ei, că ori să grăiască, ori să audă ceva nou. Întrebându-se Eubul cu filosofii, pentru un cuvânt, a venit Vasile și îndată a dezlegat acel sofism și l-a deslușit. Apoi ziceau ceilalți: "Cine este cel care a deslușit cuvântul filosofului?". Răspuns-a Eubul, zicând: "Ori Dumnezeu, ori Vasile".

Văzând Eubul pe Vasile, a lăsat pe prietenii și pe ucenicii săi, iar el a șezut cu Vasile, și au petrecut trei zile în vorbă, întrebându-se de filosofie. Drept aceea, a întrebat Eubul pe Vasile: "Care este firea filosofiei?" Iar el a răspuns: "Firea filosofiei este pomenirea morții". După această a grăit și despre lume, zicând: "Deși sunt dulci cuvintele cele lumești, amară este lumea pentru cel ce se ține de ea cu iubire și patimă; căci alta este slava cea trupească și alta a firii celei fără de trup. Nu este cu puțință ca cineva să se îndulcească de amândouă, pentru că nimeni nu poate să slujească la doi stăpâni. Însă, pe cât ne arată puterea bunătății, să împărțim la cei flămânzi pâinea înțelegerii; și pe cei ce s-au lipsit, pentru răutatea lor, de acoperământul faptei bune, pe aceia să-i aducem sub acoperământul lucrurilor celor bune; căci pe care-l vedem gol, îl îmbrăcăm și nu defăimăm trupul nostru.

Sunt la noi, o! Eubule, nu chipuri, nici ghicituri, ci singur adevărul povățuindu-ne spre mântuire; pentru că vom învia toți, unii spre viața veșnică, iar alții spre muncă și rușinarea veșnică, și vom sta toți înaintea judecății lui Hristos, precum ne învață marii glăsători Prooroci: Isaia, Ieremia, Daniil, David și dumnezeiescul Apostol Pavel; după aceștia, chiar dătătorul pocăinței și răsplătitorul nostru, Domnul, Care a căutat oaia cea pierdută, iar pe fiul cel risipitor, care cu pocăință s-a întors, cuprinzându-l cu dragoste, l-a sărutat, cu haină luminată și cu inel l-a împodobit și l-a ospătat. Acela dă asemenea răsplătire celor ce vin în ceasul al unsprezecelea, ca și celor ce au purtat greutatea și zăduful zilei. Acela, pocăindu-ne și născându-ne din apă și din Duh, ne dă *cele ce ochiul nu le-a văzut, urechea nu le-a auzit și la inima omului nu s-a suit*, precum și pe toate care le-a gătit Dumnezeu celor ce-L iubesc".

Vasile grăind acestea, Eubul a strigat: "O! Vasile, arătătorule de cele cerești, prin tine cred într-unul Dumnezeu, Tatăl Atotțiitorul, Făcătorul a toate, aștept învierea morților și viața veacului ce va să fie, Amin! Acesta este semnul credinței mele în Dumnezeu: toată averea ce o am, în mâinile tale o dau și cealaltă vreme a vieții mele cu tine o voi petrece, căci doresc nașterea din apă și din Duh".

Vasile i-a zis: "Bine este cuvântat Dumnezeul nostru, de acum și până-n veac, Cel ce a luminat mintea ta cu lumina adevărului, Eubule, și din răătăcirea cea mare te-a adus la cunoștința milostivirii Sale. Iar de vei voi, precum zici, ca să petreci cu mine, îți voi spune în ce chip să ne

îngrijim de mântuirea noastră și să ne izbăvim din cursele vieții celei de aici; să vindem toate averile și să le împărțim săracilor. După aceea să mergem în sfânta cetate, ca să vedem minunile ce sunt acolo și vom câștiga îndrăznire către Dumnezeu".

Astfel, toate bine împărțindu-le celor ce aveau trebuință, și cumpărându-și hainele cele albe pentru Sfântul Botez, s-au dus la Ierusalim și îi întorceau în cale pe mulți la adevărata credință. Mergând în Antiohia, au intrat la o gazdă, iar fiul gazdei, Filoxen, ședea înaintea ușii, fiind supărat; acela era ucenic al lui Libaniu sofistul, de la care luând niște stihuri de ale lui Homer, ca să le prefacă în vorbă retoricească, nu putea, și în nepricepere fiind, se necăjea foarte. Pe acesta, văzându-l Vasile necăjit, l-a întrebat: "Pentru ce ești necăjit, tinere?" Iar Filoxen a zis: "Oare dacă-ți voi arăta pricina mâhnirii mele, ce folos îmi va fi de la tine, întru aceasta?". Iar Vasile, făgăduindu-i că nu în zadar îi va fi aceea ce va arăta lui, tânărul i-a spus despre sofist și despre stihurile acelea și că aceea este pricina întristării lui, de vreme ce nu se pricepe că să alcătuiască stihurile. Vasile, luând stihurile, a început a i le tâlcui, alcătuiindu-le în vorbă simplă, în trei feluri. Atunci tânărul, mirându-se și înveselindu-se, l-a rugat să-i scrie tălmăcirea. Drept aceea, Vasile a scris tâlcuirea acelor stihuri ale lui Homer în trei feluri, pe care luându-le tânărul, cu bucurie a mers dimineața la Libaniu, dascălul său, ducându-i acea alcătuire a stihurilor; iar el citind-o, s-a mirat și a zis: "Vă jur pe dumnezeiasca rânduială, că nu se află cineva din înțelepții de acum care să-ți spună o asemenea tâlcuire. Deci cine ți-a scris această, Filoxene?"

Iar tânărul i-a spus: "Este un străin în casa mea, care, fără osteneală, degrabă a tâlcuit aceasta". Libaniu îndată a alergat cu sânguință la gazdă, ca să vadă pe străinul acela. Văzând pe Vasile și pe Eubul, s-a mirat de venirea lor neașteptată și s-a bucurat de dânșii. Deci, i-a rugat să vină și să găzduiască în casa lui; iar ei venind, Libaniu le-a pus înainte masă cu multe feluri de bucate.

După obiceiul lor însă gustând puțină pâine și apă cu măsură, au mulțumit lui Dumnezeu dătătorul de toate bunătățile. Apoi a început Libaniu a le pune întrebări sofiste, iar ei împotriva îi aduceau cuvântul credinței; Libaniu, cunoscând puterea cuvintelor, zicea că n-a venit încă vremea de a se boteza, iar dacă rânduiala lui Dumnezeu va porunci, apoi cine poate să se împotrivească? "Mult mă vei sluji, o! Vasile, dacă unele ca acestea vei binevoi a le grăi, spre folosul ucenicilor care sunt la mine".

Degradă ucenicii lui Libaniu fiind adunați, a început Vasile a-i învăța: "Să aveți curăție sufletească, nepătimire trupească, purtare blândă, grai cumpănit, cuvânt cu bună rânduială, hrană și băutură măsurată, înaintea celor mai mari tăcere, înaintea celor mai înțelepți

luare-aminte, la cei mai bătrâni supunere, să aveți spre cei asemenea cu voi și spre cei mai mici dragoste nefățărnica, de cei răi, pătimiși și iubitori de trup să vă depărtați și puțin să grațiți, dar mai mult să înțelegeți, să nu fiți fără de socoteală în cuvânt, să nu prisosiți cu vorba, să nu fiți îndrăzneți la râs, cu sfială să vă împodobiți și cu femeile cele necurate să nu vorbiți, să aveți în jos căutarea, iar sufletul sus, să fugiți de cuvintele cele împotriva; dregătorie dascălească să nu doriți, cinstea acestei lumi întru nimic s-o socotiți.

Iar de ar face cineva vreun bine spre folosul altora, de la Dumnezeu plată s-o aștepte și veșnica răsplătire de la Iisus Hristos, Domnul nostru". Acestea zicându-le Vasile către ucenicii lui Libaniu și ei ascultând nu fără de mirare, iarăși a plecat cu Eubul în cale.

După ce au sosit în Ierusalim, toate Sfintele Locuri cu credință și cu dragoste înconjurându-le și într-însele închinându-se lui Dumnezeu, Care este peste tot, ei s-au arătat episcopului acelei cetăți, cu numele Maxim, și l-au rugat ca să-i boteze în Iordan. Episcopul, văzându-i plini de credință, a făcut după credința lor și luând clerul său a mers cu Vasile și cu Eubul la Iordan, iar când era pe mal, Vasile a căzut la pământ și, cu lacrimi și glas, s-a rugat la Dumnezeu ca să-i arate vreun semn al credinței lui.

Deci, tremurând, s-a sculat și s-a dezbrăcat de hainele sale, odată cu care și pe omul cel vechi l-a lepădat și, intrând în apă, se ruga. Când s-a apropiat arhiereul să-l boteze, iată s-a pogorât un fulger de foc spre ei, și ieșind un porumbel din fulgerul acela, s-a pogorât în Iordan, și, tulburând apa, a zburat la cer; iar cei ce stăteau pe mal, văzând aceea, s-au cutremurat și au preamărit pe Dumnezeu.

Vasile, fiind botezat, a ieșit din apă, și mirându-se episcopul de dragostea ce avea către Dumnezeu, l-a îmbrăcat în haina Învierii lui Hristos, rugându-se. Apoi a botezat și pe Eubul, i-a uns pe ei cu mir și i-a împărtășit cu dumnezeieștile Taine. Întorcându-se în sfânta cetate, au petrecut într-înșea un an; după aceasta s-au dus în Antiohia, unde Meletie arhiepiscopul a hirotonit pe Vasile diacon și acolo a tâlcuit Pildele lui Solomon.

Nu după multă vreme, s-a dus cu Eubul în patria sa, Capadocia, apropiindu-se de cetatea Cezareei. Apoi s-a descoperit într-o vedenie de noapte lui Leontie, arhiepiscopul Cezareei, despre venirea lor și că Vasile o să fie în vremea sa arhiepiscop al acelei cetăți. Deci, dimineața, chemând arhiepiscopul pe arhidiaconul său și pe unii din clericii cei cinstiți, i-a trimis la porțile cetății dinspre răsărit, poruncindu-le ca pe cei doi străini ce-i vor întâmpina, să-i aducă la dânsul cu cinste. Iar ei ducându-se și întâmpinând pe Vasile și Eubul, pe când intrau în cetate, i-au adus la arhiepiscop.

El, văzându-i pe dâșii, s-a mirat, că pe unii ca aceștia îi văzuse în vedenie, și a preamărit pe Dumnezeu. Apoi i-a întrebat arhiepiscopul de unde vin și cum se numesc. Înștiințându-se despre numele lor, a poruncit să-i aducă la masă și să-i ospăteze. După aceea, chemând clerul său și bărbați aleși din cetate, le-a spus toate cele ce i s-au vestit lui despre Vasile în vedenie, de la Dumnezeu. Atunci clerul cu un glas a zis: "De vreme ce pentru cinstita ta viață ți-a arătat Dumnezeu pe moștenitorul scaunului tău, se cade să faci cu dânsul precum îți este plăcerea; căci cu adevărat vrednic este omul pe care judecățile lui Dumnezeu îl descoperă".

Apoi a chemat arhiepiscopul pe Vasile și pe Eubul și a început a vorbi cu ei din Scripturi, vrând ca să afle priceperea lor; și auzindu-i, s-a mirat de noianul înțelepciunii ce se afla într-înșii, apoi ținându-i la sine, îi cinstea după vrednicie. Vasile, petrecând în Cezareea, avea același fel de viață precum a văzut mai înainte la mulți cuvioși, pe când a înconjurat Egiptul, Palestina, Siria și Mesopotamia, căutând pe Eustatie filosoful și cercetând într-acele părți pe părinții cei nevoitori; deci, le urmă bine cu chipul și cu viața monahicească.

După aceea a fost hirotonit prezbiter de Ermoghen, episcopul Cezareei, care a fost după Leontie, și era povățuitorul monahilor. Murind Ermoghen arhiepiscopul, era cerut în scaun Sfântul Vasile, ca un vrednic și de Dumnezeu mai înainte însemnat; dar, fugind de cinste, s-a ascuns, și a fost ridicat la arhiepiscopie Eusebiu, bărbat bun la obiceiuri cu adevărat, dar puțin învățat și întru înțelepciunea cărții neiscusit; deci, acela știind pe Vasile că era de toți foarte cinstit și laudat ca un mai înțelept filosof și cu viața sfântă, a început ca un om neputincios a fi biruit de zavistie și se arăta răuvoitor lui Vasile.

Acest lucru înțelegându-l Sfântul Vasile, nevrând să fie pricinuitor de zavistie, s-a dus în pustia Pontului, unde a chemat prin scrisori și pe prietenul său, pe Sfântul Grigorie de Nazianz; acolo, adunând cu dânsul mulțime de monahi, a făcut rânduiala de viață monahală, fiind luminat de Duhul Sfânt, și petrecea viața îngerească pe pământ. Le ajuta lor la o viață ca aceea și fericită Emilia, maica lui Vasile, petrecând nu departe de ei, de cealaltă parte de râu, în sat, și de hrana lor îngrijindu-se; apoi, rămânând văduvă, toată sârguința o avea ca să placă lui Dumnezeu.

Fiind vremea, Vasile și Grigorie au ieșit din pustie, siliți de trebuințele Sfintei Biserici, care atunci era tulburată de eretici. Pentru că pe Grigorie, tatăl său, l-a luat la sine spre ajutorul drept-credincioșilor în cetatea Nazianzului, fiind bătrân și neputând să se lupte acum cu lupii; iar Vasile, împăcându-se cu Eusebiu, arhiepiscopul Cezareii, acesta, prin scrisoare, l-a rugat să se întoarcă la dânsul și să ajute Bisericii care lupta contra arienilor.

Văzând fericitul Vasile o primejdie că aceea a Sfintei Biserici, și cinstind mai mult trebuința cea

de obște, decât viața pustnicească, a lăsat singurătatea și a venit în Cezareea, unde foarte mult a lucrat cu cuvântul și cu scrisul, curățind credința cea dreaptă de eresuri. Apoi arhiepiscopul Eusebiu și-a dat sfârșitul pe brațele lui Vasile, dându-și sufletul său lui Dumnezeu; iar după dânsul, lucrând Sfântul Duh, marele Vasile, chiar nevrând a fi ridicat în scaun, a fost sfințit de mulți episcopi, între care era și bătrânul Grigorie, tatăl lui Grigorie de Nazianz; căci acela, fiind neputincios și obosit de bătrânețe, a poruncit să-l ducă în Cezareea, să silească pe Vasile a veni la arhiepiscopie, că nu cumva arienii să ridice pe vreunul dintre ai lor în scaunul acela.

Deci, Vasile ocârmuia Biserica lui Hristos; iar pe Petru, fratele său cel după trup, l-a sfințit prezbiter, ca să-i ajute la ostenele bisericești, iar mai târziu l-a pus episcop în cetatea Sevastiei. În același timp și mama sa, fericită Emilia, după o viață de mai bine de 90 de ani, și-a dat sufletul Domnului. Ea a mai avut încă un fiu, pe Grigorie, episcopul Nisei, și pe Petru, pe care l-am pomenit, precum și o fiică, Macrina fecioară, întâia născută, și ceilalți fii, crescuți întru mari fapte bune.

După un timp oarecare, fericitul Vasile a cerut de la Dumnezeu să i se dea darul înțelepciunii, așa încât, cu ale sale cuvinte curate, să poată săvârși slujba cea fără de sânge și să vie spre el Duhul Sfânt. După șase zile, adică în ziua a șaptea, pogorându-se Duhul Sfânt, a început a liturghisi și săvârși în toate zilele jertfa cea fără de sânge. După ce a trecut câțeva vreme, cu credință și cu rugăciune a început a scrie cu propria sa mână tainele sfintei slujbe. Și în acea noapte i s-a arătat Domnul în vedenie, cu apostolii, făcând înainte punere a pâinii și a paharului, la Sfântul Jertfelnic; apoi, sculând pe Vasile, i-a zis: "După a ta cerere, să se umple gura ta de laudă, că adică, cu ale tale curate cuvinte, să aduci slujba cea fără de sânge". Iar el s-a sculat tremurând, neputând să privească cu ochii la arătarea Domnului cea luminoasă.

După această arătare luminoasă a mers în biserică și, apropiindu-se de Sfântul Altar, a început a grăi și a scrie pe hârtie, în limba grecească, astfel: *Să se umple gura mea de laudă, ca să cânt slava Ta, Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce ne-ai zidit pe noi și ne-ai adus în viața aceasta, rostind apoi și celelalte rugăciuni ale Sfintei Biserici.*

Iar după sfârșitul rugăciunilor a ridicat pâinea, rugându-se cu dinadinsul și zicând: "Ia aminte, Doamne, lisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, din sfânt lăcașul Tău și de pe scaunul mării împărăției Tale, și vino ca să ne sfințești pe noi; Cel ce șezi sus, împreună cu Tatăl, și aici cu noi ești nevăzut, învrednicește-ne, cu puternică mâna Ta, ca să ni se dea preacuratul Tău trup și cinstitul Tău sânge nouă, tuturor popoarelor".

Arhiereul săvârșindu-le pe acestea, Eubul, cu cei mai întâi clerici, au văzut o lumină cerească

luminând altarul și pe arhiereu și niște bărbați prealuminați în veșminte albe, înconjurând pe acel mare arhiereu. Văzând aceasta, s-au înspăimântat foarte mult și au vărsat lacrimi, lăudând pe Dumnezeu.

În vremea aceea, marele Vasile chemând un argintar, i-a poruncit ca din aur curat să facă o pasăre, în chipul porumbelului ce s-a arătat deasupra Iordanului, spre păzirea dumnezeieștilor Taine, și l-a așezat deasupra Sfintei Mese.

Altă dată, sfântul, săvârșind dumnezeiasca slujbă, un evreu, prefăcându-se creștin, vrând să iscodească despre Sfintele Taine, s-a lipit de cei credincioși și a intrat în biserică; acolo a văzut pe Sfântul Vasile că avea în mâinile sale un prunc, pe care-l sfârâma. Împărtășindu-se credincioșii din mâinile sfântului, a venit și evreul; și i-a dat arhiereul, ca și celorlalți creștini, o parte din Sfintele Daruri, pe care luând-o evreul în mâini, a văzut că era adevărată carne. După aceea, apropiindu-se de pahar, a văzut că era sânge adevărat în el.

Deci a păstrat rămășițele Sfintei Împărtășanii și, mergând acasă, le-a arătat femeii sale, și i-a spus despre tot ce a văzut cu ochii săi; apoi crezând cu adevărat că înfricoșată și preaînaltă este taina creștinească, a doua zi a mers la Fericitul Vasile, rugându-l să-i dea Sfântul Botez. Iar Vasile, dând mulțumire lui Dumnezeu, nu a întârziat a boteza pe evreu, împreună cu toată casa lui.

Altă dată, mergând undeva sfântul, o femeie săracă, fiind nedreptățită de eparhul cetății, a căzut în cale la picioarele fericitului, rugându-l ca să scrie despre dânsa la acel boier, ca unul care avea multă trecere către dânsul. Sfântul, luând o hârtie, a scris către boier astfel: "S-a apropiat de mine această săracă femeie, care îți aduce scrisoarea mea, nădăjduind că mă iubești și are trecere cuvântul meu la tine; deci m-a rugat ca să-ți scriu, să n-o mai superi. De este adevărată nădăjduirea ei, arată cu lucrul, și fă milă cu femeia aceasta".

Scriind sfântul hârtia, a dat-o femeii celei sărace, iar ea luând-o, a dus-o și a dat-o boierului, care, citind-o, a scris înapoi sfântului: "După scrisoarea ta, părinte sfinte, aș fi voit să fac milă acestei femei sărace, dar nu pot, de vreme ce se află sub dajdie". Iar sfântul iarăși a scris către dânsul: "Dacă ai voit și n-ai putut, bine; iar de ai putut și n-ai voit, atunci te va aduce Dumnezeu în starea celor ce au trebuință ca, atunci când vei voi să fii miluit, să nu poți fi". Acest lucru s-a și întâmplat, pentru că, nu după multă vreme, supărându-se împăratul pe acest eparh, căci auzea că face multe năpăstuii, l-a aruncat în închisoare, ca să despăgubească pe cei pe care îi năpăstuiuse. Eparhul a trimis din închisoare rugămintea la Sfântul Vasile ca să-l miluiască și să înduplece pe împărat, prin mijlocirea sa.

Vasile grăbindu-se, a rugat pe împărat pentru dânsul și, după șase zile, a venit poruncă pentru liberarea boierului de la închisoare. Eparhul văzând milostivirea sfântului către dânsul, a alergat la el spre a-i mulțumi, iar femeii sărace i-a dat îndoit din averile sale.

Altă dată, era foamete atâta de mare în eparhia sfântului, încât mulți oameni au murit, din lipsă de hrană. Sfântul, văzând pe boieri că țin grâul în hambare și nu-l dau săracilor, se mâhnea de învârtosarea inimii acestora; căci o altă neomenie mai mare decât aceasta nu este, ca într-o vreme ca aceea cei bogați să nu voiască a vinde grâul, ci să aștepte ca, vânzându-l mai scump, să adune mai mulți bani. Dar nu știu ticăloșii că, cu cât așteaptă vreme mai multă să adune bani mai mulți și să strâmtoreze pe cei săraci, cu atât își înmulțesc asupra lor mânia lui Dumnezeu; căci ce altceva este mai rău decât să păstreze grâul și să negustorească strâmtorarea săracilor, să se lipsească și să moară de foame? Cum să-i numească cineva pe aceștia creștini? Cum să-i numească oameni pe ei care sunt mai sălbatici decât fiarele, că fiarele iubesc pe cele asemenea lor, iar aceștia nu se milostivesc spre cei de o seminție cu dânșii. Unii ca aceștia erau, în vremea aceea, boierii Cezareei.

Sfântul îi învăța în fiecare zi despre milostenie, îi sfătuia, îi rugă, le scria, le aducea aminte de iubirea de străini a lui Avraam, de primirea de străini a lui Lot, de istoria lui Iosif cel preafrumos, cum a hrănit pe egipteni, și mai ales cuvintele acestea: *Surpa-voi hambarele mele și mai mari le voi zidi*. Acestea făcându-le și zicându-le sfântul, de-abia i-a înduplecat să-și deschidă hambarele. Atunci, urmând lui Hristos, care a spălat picioarele ucenicilor, slujea singur la împărțirea grâului, singur fierbea semințe, singur le împărțea săracilor hrana; și așa făcând multe zile, a potolit primejdia foametei.

În acea vreme, împăratul Iulian (361-363), necuratul și păgânul, vrând să ducă război asupra perșilor, a venit în părțile Cezareei Capadociei; iar Sfântul Vasile cunoscându-l de la Atena, căci învățase acolo împreună cu dânsul, a luat poporul său și l-a întâmpinat, cinstindu-l ca pe un împărat, și fiindcă nu avea alt dar să-i ducă, i-a dus trei pâini de orz, dintr-acelea care mânca sfântul; căci așa ceruse împăratul, să-i ducă dintr-acelea din care mănâncă el. Deci, primind împăratul darul, a zis slujitorilor să-i răsplătească lui și să-i dea iarbă din livadă.

Sfântul, văzând o necinste ca aceasta, a zis împăratului: "Noi, împărate, ți-am adus dintr-acelea care mâncăm, precum ai cerut, iar împărăția ta, precum se vede, ne-ai răsplătit darul, dându-ne dintre acelea pe care le mănânci însuși". Auzind acestea împăratul, s-a mâniat foarte și a zis sfântului: "Acum primește darul acesta, și când mă voi întoarce din Persia biruitor, voi arde cetatea ta de tot și pe nebunul popor cel amăgit de tine îl voi robi, căci necinstește pe zeii

cărora mă închin eu, și atunci vei lua și tu cuviincioasă răsplătire". Astfel înfricoșându-l păgânul împărat, s-a dus în Persia.

Sfântul întorcându-se în cetate și chemând toată mulțimea poporului, le-a spus îngrozirile împăratului, iar după aceea i-a sfătuit, zicând: "Să nu vă mâhniți, frații mei creștini, de banii voștri, ci numai de viața voastră să vă îngrijiți; duceți-vă și aduceți banii voștri, să-i adunăm într-un loc, și când vom auzi că se întoarce împăratul, să-i punem grămezi în calea lui, căci văzându-i, ca un iubitor de bani ce este, se va îmblânzi și nu va face asupra noastră precum vorbește". Ducându-se creștinii, au făcut precum le-a poruncit sfântul, au adus avuții nenumărate, aur, argint și pietre scumpe.

Sfântul primindu-le, le-a pus în casa de vase, scriind deasupra numele fiecăruia, ca să se păstreze până când vor auzi despre întoarcerea împăratului. Când a înțeles sfântul că se întoarce împăratul, a adunat mulțimea creștinilor, împreună cu femeile și cu copiii, și le-a poruncit să postească trei zile; apoi i-a suit în muntele Cezareei, care acum se numește Didim, adică geamăn, căci are două vârfuri, în care era și o biserică a Preasfintei Născătoare de Dumnezeu.

Rugându-se creștinii în biserica aceea, cu inima zdrobită, milostivului Dumnezeu și Preasfintei Maicii Lui, ca să risipească sfatul păgânului împărat, sfântul a văzut stând împreună cu poporul la rugăciune mulțime de oaste cerească împrejurul muntelui, și în mijlocul lor a văzut o femeie șezând pe un scaun cu multă slavă, și a zis către îngerii care stăteau împrejur: "Chemați la mine pe Mercurie, ca să se ducă să ucidă pe Iulian, vrăjmașul Fiului meu". Deci, s-a arătat Sfântului Vasile Mucenicul Mercurie, îmbrăcat cu armele lui, și luând voie de la femeia aceea, care era Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, s-a dus degrabă.

După ce sfântul a văzut această vedenie, a luat îndată pe unii din clerici și s-a pogorât în cetate; și era acolo o biserică a Sfântului Mercurie, în care se aflau moaștele lui, cinstindu-se de creștini; căci Sfântul Mercurie a murit acolo în Cezareea, mai înainte cu 100 de ani, în vremea împărăției lui Deciu (249-251) și Valerian (253-259).

Deci, în biserica aceasta intrând sfântul, se ruga înaintea icoanei Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, lângă care era și chipul Sfântului marelui Mucenic Mercurie, cu suliță ca un ostaș. Vasile se rugă ca acel păgân împărat, pierzătorul creștinilor, să nu se întoarcă viu de la război. Și a văzut chipul Sfântului Mercurie, cel de lângă Preacurata Născătoare de Dumnezeu, schimbându-se, și s-a făcut nevăzut câtăva vreme; iar după puțin, s-a arătat cu sulița sângerată; pentru că în vremea aceea Iulian a fost însulițat la război de Sfântul Mucenic

Mercurie, cel trimis de Preacurata Fecioară Născătoare de Dumnezeu, spre pierzarea vrăjmașului lui Dumnezeu. Atunci a cunoscut sfântul că acea vedenie a fost adevărată; apoi îndată s-a suit în munte și a zis creștinilor: "Bucurați-vă și vă veseliți astăzi, fraților, căci s-a auzit rugăciunea noastră și împăratul și-a luat cuviincioasă pedeapsă; pentru aceasta, mulțumind lui Dumnezeu, să mergem în cetate, ca să-și ia fiecare din voi banii săi".

Creștinii auzind acestea, cu un cuget au strigat toți: "Dacă am voit să-i dăm împăratului celui păgân, acum, oare, să nu-i dăruim Împăratului cerului și al pământului, Cel ce ne-a dăruit viața noastră?" Iar sfântul lăudându-le sânguința lor, a poruncit să-și ia fiecare a treia parte din cele ce a dat, iar cu cealaltă avuție să zidească o casă de săraci și de străini, spital, casă de bătrâni și de sărmani.

Sfântul Vasile avea și acest dar: pe când slujea și înălța Sfintele Daruri, cunoștea că vine darul Sfântului Duh, printr-un semn ca acesta: Porumbelul acela de aur, care era deasupra dumnezeieștii Mese, cea cu Sfintele Daruri, mișcându-se de dumnezeiasca putere, de trei ori se clătina.

Odată, slujind fericitul și înălțând Sfintele, nu s-a făcut obișnuitul semn al porumbelului, care, prin cea de trei ori mișcare, însemna pogorârea Duhului Sfânt. Drept aceea, Vasile gândind la aceasta, a văzut un diacon din cei ce țineau ripidele făcând semn spre o femeie ce stă înaintea altarului. Deci, a poruncit ca să se depărteze diaconul acela de la Sfânta Masă, și șapte zile i-a dat canon ca să postească și să se roage, și fără somn toată noaptea la rugăciune să petreacă; iar din averile lui să le dea la săraci.

Deci, dintr-acea vreme Sfântul Vasile a poruncit ca să fie în biserică înaintea altarului perdele și îngrădire pentru femei, ca să nu îndrăznească vreuna a privi în altar în vremea dumnezeieștii slujbe; iar aceea care ar îndrăzni, să fie gonită din biserică și de Sfânta Împărtășire să se despartă.

Într-acea vreme tulbura Biserica lui Hristos Valens (364-378), împăratul cel orbit cu eresul arian, care pe mulți episcopi drept-credincioși izgonindu-i din scaunele lor, a ridicat pe arieni în locurile acelor; iar pe alții mici la suflet și fricoși i-a silit ca să se învoiască cu eresul lui. Deci, se mânia și se tulbura văzând pe Sfântul Vasile pe scaunul său, fiind fără temere și în credința sa fiind nemișcat ca un stâlp, și pe alții sprijinindu-i și sfătuindu-i să se depărteze de eresul arian ca de un lucru urât de Dumnezeu. Împăratul, străbătând stăpânirea sa, și pe cei dreptcredincioși pretutindeni chinându-i mult, a mers la Antiohia și în Cezareea Capadociei, îngrijindu-se cu dinadinsul să aducă pe Vasile la unirea ariană. Deci a îndemnat pe voievozii săi, pe boieri și pe

sfetnici cu rugămintele, cu făgăduințe și cu îngroziri să sfătuiască pe Vasile spre a face voia lui.

De aceea, supărau foarte mult pe sfântul cei de un gând cu împăratul; dar încă și femeile cele de neam mare și care aveau cunoștință cu împăratul, trimiteau pe eunucii lor la sfântul, sfătuindu-l și îndemnându-l să vină la unirea gândului împărătesc; dar nimic n-au sporit, pentru că n-au găsit un om slab la inimă, ci un om hotărât.

După aceea, Modest, eparhul, cu mai multă îndârjire s-a sculat asupra lui; deoarece chemându-l la sine și neputând să-l plece cu momeli la credința împărătească, îl îngrozea cu mânie. Iar sfântul, la îngrozirile lui, cu îndrăzneală a răspuns: "Averile mele voiești să le iei? Pe tine nu te vei îmbogăți, iar pe mine nu mă vei sărăci. Dar, socotesc că aceste haine vechi ale mele și aceste puține cărți, în care este toată bogăția mea, nu-ți trebuiesc; de izgonire nu mă tem, pentru că al meu este tot pământul, sau mai bine să zic, al lui Dumnezeu. De chinuri nu mă îngrijesc, care mă vor duce la doritul sfârșit, și cu acestea bine îmi vei face, căci mai degrabă mă vei trimite la Dumnezeul meu".

Modest a zis: "Nimeni n-a vorbit cu mine cu așa îndrăzneală". Iar sfântul i-a răspuns: "Căci nu ți s-a întâmplat să vorbești cu vreun episcop. Noi întru celelalte arătăm smerenie și blândețe, însă când cineva voiește să ia de la noi pe Dumnezeu și dreptatea Lui, apoi nu ne îngrijim de nici unul". La sfârșit Modest a zis: "Să te gândești până dimineață, căci la pierzare te voi da". Iar el a răspuns: "Eu dimineață același voi fi; însă voiesc ca și tu să fii neschimbat în cuvântul tău". Niște cuvinte îndrăznețe ca acestea, ale Sfântului Vasile, le-a spus Modest împăratului, iar el i-a poruncit să nu-l supere mai mult.

Sosind praznicul Arătării Domnului (Botezul), împăratul, ca și cum vrând să placă puțin lui Vasile, a intrat în biserica lui și, privind la bună podoabă și la rânduiala bisericii, la cântarea și la rugăciunea credincioșilor luând aminte, se uimea; căci n-a văzut niciodată într-ale sale biserici ariene o rânduială și bună podoabă ca aceea. Acolo, Sfântul Vasile, apropiindu-se de împărat, grăia către el cuvinte dumnezeiești, iar nu omenești, pe care le-a auzit și Grigorie de Nazianz - fiindcă se întâmplase atunci acolo, care a și scris despre aceea. De atunci împăratul a început a fi mai bun către Vasile.

Însă, ducându-se în Antiohia, iarăși s-a schimbat spre mânie împotriva lui Vasile, fiind învățat de oamenii cei răi; la clewetirea acestora plecându-se, a judecat să izgonească pe Vasile. Când voia să iscălească hotărârea, scaunul pe care ședea împăratul s-a mișcat, iar condeiul cu care voia să scrie i s-a stricat. A luat al doilea condei, dar și acela s-a stricat, la fel și al treilea, apoi mâna i-a tremurat și frică a căzut peste dânsul; iar el cunoscând puterea lui Dumnezeu, a rupt

hârtia.

Atunci vrăjmașii dreptei credințe, arienii, stăruiau la împărat ca să-i facă rău lui Vasile. Deci s-a trimis de împărat un senator, Anastasie, ca să aducă pe Vasile în Antiohia. Ajungând în cetatea Cezareea și spunând lui Vasile porunca împăratului, sfântul a răspuns: "Eu, fiule, mai înainte cu puține zile m-am înștiințat că împăratul, supunându-se sfatului nepricepuților oameni, trei condeie a sfărâmat, vrând să iscălească hotărârea mea pentru surghiun și să întunece adevărul. Dar condeiele cele nesimțitoare au oprit pornirea lui, preferând să se strice, decât să slujească la nedreapta lui judecată".

Fiind adus în Antiohia, a stat înaintea judecății eparhului, care l-a întrebat de ce nu se ține de credința împăratului. Sfântul Vasile a răspuns: "Să nu fie aceea că, abătându-mă de la dreapta credință creștinească, să urmez necuratei învățături ariene; căci credința în Unul Dumnezeu am primit-o de la părinți, spre a o slăvi". Judecătorul îl îngrozea cu moartea. Însă el a răspuns: "Să-mi fie mie ca pentru adevăr să pătimesc și din legăturile trupești să mă dezleg; pentru că aceasta de multă vreme o doresc, dar voi să nu vă schimbați făgăduința voastră". Eparhul a vestit despre aceasta împăratului, spunându-i că bărbatul acela este mai presus de îngrozire, căci este neschimbată credința lui, nemișcată și neslăbită inima lui. Iar împăratul, umplându-se de mânie, se gândea cum ar putea să piardă pe Vasile.

Într-acea vreme, Galatie, fiul împăratului, s-a îmbolnăvit de o durere mare și deznădăduindu-se, era aproape de moarte. Maica aceluia, venind la împăratul, se certa cu dânsul, zicând: "Pentru că ai nedreaptă credință în Dumnezeu și faci rău arhiereului lui Dumnezeu, pentru aceea moare fiul meu".

Auzind acestea Valens, a chemat pe Vasile și i-a zis: "Dacă sunt plăcute lui Dumnezeu dogmele credinței tale, să faci sănătos pe fiul meu cu rugăciunile tale". Răspuns-a sfântul: "De te vei uni, împărate, cu credința cea dreaptă și vei dăruia pace Bisericii, apoi fiul tău va fi viu".

Împăratul, făgăduind să îplinească aceasta, îndată Sfântul Vasile, rugându-se lui Dumnezeu pentru viața fiului împăratului, l-a făcut sănătos. Apoi a liberat pe Vasile cu cinste la scaunul său. Arienii auzind și văzând acestea, cârteau în inimile lor pline de zavistie și de răutate și ziceau împăratului: "Și noi putem să facem aceasta". După aceea au înșelat pe împăratul, încât a îngăduit a se boteza fiul său.

După ce arienii l-au botezat, îndată a murit în mâinile lor. Aceasta văzând-o cu ochii săi, cel mai sus pomenit Anastasie, a spus-o împăratului Valentinian (364-375), adică fratelui lui Valens,

care împărătea în Apus, împăratul Răsăritului. El, mirându-se de o minune ca aceea, a preamărit pe Dumnezeu. Apoi Sfântului Vasile i-a trimis multă avere, prin mâinile lui Anastasie, pe care Vasile luând-o, a zidit prin cetăți spitale, în eparhia sa, și a miluit mulțime de săraci și de neputincioși.

Sfântul Grigorie de Nazianz povestește că Sfântul Vasile a tămăduit și pe Modest eparhul, acel care era vrăjmaș sfântului, pe când acela se îmbolnăvise foarte rău și căuta ajutor cu smerenie în boală să, la sfintele lui rugăciuni. Apoi multă vreme trecând, a venit după Modest alt eparh în țara aceea, anume Eusebiu, rudenia împăratului.

Era în zilele acelea, în Cezareea, o văduvă tânără, bogată și foarte frumoasă, anume Vestiana, fiica lui Arax, care era senator al mai marelui sfat; pe acea văduvă, Eusebiu eparhul voia s-o dea cu sila în însoțirea unui om cu boierie. Dar ea, fiind cu mintea întreagă și vrând să păzească curăția văduviei sale neprihănită, nu voia să se mărite după bărbat. Când a înțelea că vor s-o dea cu sila, a fugit la biserică și a alergat la Sfântul Vasile, arhiereul lui Dumnezeu.

El, primind-o spre apărare, nu voia s-o dea oamenilor care veniseră după dânsa. Apoi a trimis-o în taină în mănăstirea de fecioare, la sora sa, Cuvioasa Macrina. Drept aceea, eparhul, supărându-se pe Sfântul Vasile, a trimis pe ostașii săi să ia cu sila din biserică pe acea văduvă. Dar, negăsind-o, a poruncit s-o caute în camera sfântului, unde îngerii petreceau; iar eparhul fiind necurat, credea că Vasile o ține la dânsul pentru păcat. Negăsind-o nicăieri, a chemat pe Vasile la dânsul și l-a certat foarte aspru, voind a-l pune la grele chinuri ca să-i dea pe acea văduvă. Sfântul Vasile era gata la toate chinurile, zicând: "De vei porunci să se strivească cu fiare corpul meu, îmi vei tămădui pânțele mele, căci mă vezi că sunt bolnav".

În acel timp s-au înștiințat cetățenii despre cele ce se făceau, și ridicându-se cu toții, nu numai bărbații, ci și femeile, alergară cu arme și ciomege la curtea eparhului, voind a-l ucide pentru sfântul părinte, păstorul lor. Dacă Sfântul Vasile n-ar fi potolit poporul, l-ar fi ucis pe eparh, care, văzând atâta tulburare în popor, s-a temut foarte mult și a eliberat pe sfânt, fără a-l supune la vreo pedeapsă.

Eladie, fostul ucenic al marelui Vasile, însuși văzător și urmaș al minunilor lui la moștenirea scaunului său, bărbat îmbunătățit și sfânt, a spus un lucru nemincinos ca acesta: "Un boier drept-credincios, anume Proterie, cercetând Locurile Sfinte, a gândit să dea pe fiica sa într-una din mănăstiri, să slujească lui Dumnezeu. Dar diavolul, care de la început urăște binele, a împins pe o slugă a lui Proterie spre dorirea fiicei stăpânului său. Văzând sluga că acest lucru este greu, spre care nici nu îndrăznea, simțindu-se nevrednic, a mers la un vrăjitor care locuia

În acea cetate, căruia i-a spus toată dorința sa, și i-a făgăduit să-i dea mult aur dacă va face cu farmecele sale să ia de soție pe fiica stăpânului său.

La început vrăjitorul n-a voit, apoi mai pe urmă a zis: "De vei voi, te voi trimite la stăpânul meu, diavolul, și el îți va ajuta la aceasta, dacă vei face și tu voia lui"; iar acel ticălos rob a zis: "Făgăduiesc că voi face tot ce-mi va porunci". Fermecătorul a zis: "Te vei lepăda de Hristos al tău și vei da scrisoare pentru aceasta?". Iar el a zis: "Gata sunt, numai să-mi câștig dorința mea". Vrăjitorul a răspuns: "De făgăduiești așa, apoi și eu îți voi fi de ajutor".

Luând o hârtie, a scris diavolului astfel: "De vreme ce mi se cade a mă sângui, stăpâne al meu, ca să mă lepăd de creștineasca credință și să vin spre a ta stăpânire, întru înmulțirea părții tale, iată trimit la tine acum pe tânărul care va aduce scrisoarea mea, fiindcă este aprins de dor către o fecioară; și te rog să-i dai ajutor să-și câștige dorința sa, ca și eu întru aceasta să mă preamăresc și cu mai mare sânguință să câștig pe mulți care îți vor fi plăcuți".

O scrisoare ca aceasta scriind către diavol, a dat-o acelui tânăr și l-a trimis, zicându-i: "Să mergi în această oră a nopții și să stai la mormintele păgâne, să ridici hârtia în văzduh și-ți vor sta de față cei ce te vor duce la diavolul". Iar el, ticălosul, degrabă s-a dus și ajungând la morminte, a început a chema pe diavoli în ajutor. De îndată duhurile viclene s-au arătat în fața lui și cu bucurie au dus pe cel înșelat la stăpânul lor; apoi văzându-l că ședea pe scaun înalt și înconjurat de duhuri viclene, i-a dat scrisoarea de la vrăjitor și, luând-o, diavolul a zis către tânăr: "Crezi în mine?". Iar el a zis: "Cred". Și diavolul i-a zis: "Te lepezi de Hristos al tău?".

Iar ticălosul a zis: "Mă lepăd". Satana i-a zis: "De multe ori mă înșelați voi creștinii; când vă trebuie ajutorul meu, veniți la mine, iar după ce vă împliniți dorința voastră, iarăși vă lepădați de mine și vă apropiați de Hristos al vostru; iar El, ca un bun și iubitor de oameni, vă primește. Voiesc să-mi faci zăpis, cum că te lepezi de bunăvoie de Hristos și de Botez și făgăduiești că să fii al meu în veci, să rabzi cu mine veșnica muncă în ziua judecății; și așa eu îndată voi împlini dorința ta". Iar tânărul a scris precum diavolul a voit.

Atunci balaurul pierzător de suflete a trimis pe diavolul desfrânării și a aprins pe fecioara aceea de nesățioasa dragoste către acest tânăr, încât neputând răbda patima trupească, a căzut la pământ, rugându-se de tatăl său: "Miluiește-mă, miluiește-mă pe mine, fiica ta, și mă dă ca soție acelui tânăr al nostru, pe care l-am iubit foarte mult; iar de nu vei face aceasta unicei tale fiice, în scurt timp mă voi omorî și vei da seamă pentru mine în ziua judecății".

Auzind aceasta tatăl, s-a înspăimântat și se tânguia, zicând: "Vai mie păcătosul, cum s-a

Întâmplat aceasta fiicei mele? Cine mi-a furat comoara? Cine a amăgit pe fiica mea? Cine mi-a întunecat lumina ochilor mei? Eu pe tine, fiica mea, voiam să te logodesc cu Mirele ceresc, ca să fii viețuitoare împreună cu îngerii, și ca totdeauna să preamărești pe Dumnezeu în psalmi și în cântări duhovnicești, și prin tine nădăjduiam ca și eu să fiu mântuit. Iar tu fără rușine îmi vorbești pentru unirea nunții. Să nu mă pogori cu mâhnire în iad, să nu-ți rușinezi neamul tău cel bun, însoțindu-te cu o slugă". Iar ea într-o nimic nu socotea cuvintele tatălui său, zicând într-una: "De nu vei face după dorința mea, atunci singură mă voi ucide".

Tatăl ei, nepricepând ce să facă, după sfatul rudelor și al prietenilor săi, a lăsat ca mai bine să fie voia ei, decât să o piardă; deci chemând pe sluga lui, i-a dat de soție pe fiica sa și avere multă; apoi a zis către dânsa: "Mergi, fiică ticăloasă și pătimasă după bărbat; însă mi se pare că mult te vei căi pe urmă și nu-ți va fi de nici un folos".

Săvârșindu-se nedreapta însoțire și diavoleasca lucrare împlinindu-se, după câtăva vreme au observat și alții că acel tânăr nu intră în Biserică și cu Sfintele Taine nu se împărtășește. De aceea, au spus ticăloasei sale soții, zicându-i: "Nu știi că bărbatul tău, pe care l-ai ales, nu este creștin, ci străin de credința lui Hristos?". Ea, auzind aceasta s-a umplut de mâhnire și, aruncându-se la pământ, a început să-și lovească obrazul și să-și bată pieptul cu pumnii, strigând: "Nimeni neascultând de părinții săi, nu s-a mântuit vreodată. Cine va spune rușinea tatălui meu, vai mie, ticăloasa, în câtă pieire am căzut astăzi; de ce m-am născut? Și născându-mă de ce n-am pierit?"

Astfel tânguindu-se ea, a auzit bărbatul ei și a alergat la dânsa, întrebând-o despre pricina tânguirii. Cunosând lucrul, dânsul a început a o mângâia, zicând că nu sunt adevărate cele despre dânsul, și îi spunea că este creștin. La cuvintele lui puțin mângâietoare, dânsa a zis: "De vei voi că să mă încredințezi cu adevărat, iar ticălosul meu de suflet să fie fără grijă, să mergi dimineață cu mine în Biserică și înaintea mea să te împărtășești cu Sfintele Taine și atunci te voi crede".

Ticălosul ei bărbat, văzând că nu poate tăinui acel lucru, a fost nevoit a-i spune toate cele petrecute și cum s-a dat diavolului. Ea, căpătând curaj și scuturându-se de slăbiciunea femeiască, a alergat la Sfântul Vasile și a strigat: "Miluiește-mă, ucenice al lui Hristos, miluiește-mă pe mine, care n-am ascultat pe părintele meu și diavolescului sfat m-am supus".

Povestindu-i toate cele petrecute cu bărbatul său, iar sfântul chemându-l, l-a întrebat dacă sunt adevărate toate cele spuse despre dânsul de femeia sa. El cu lacrimi în ochi a răspuns: "Adevărat, sfinte al lui Dumnezeu, așa este; de voi tăcea, faptele mele vor striga". Și i-a povestit

cum s-a dat diavolilor, iar sfântul a zis: "Voiești să te întorci iarăși la Dumnezeu nostru, Iisus Hristos?". Tânărul a răspuns: "Da, voiesc, dar nu pot". Vasile l-a întrebat pentru ce nu poate, iar tânărul i-a răspuns: "Pentru că m-am lepădat de Hristos și diavolului m-am încredințat cu zăpăc". Iar Vasile a zis: "Nu te mâhni de aceasta; căci Dumnezeu este iubitor de oameni și primește pe cei ce se pocăiesc".

Atunci femeia lui, aruncându-se la picioarele sfântului, îl ruga, zicându-i: "Ucenice al lui Hristos, cât poți, ajută-ne nouă!"; iar sfântul a grăit către tânăr: "Dar crezi că te vei mântui?" Iar el a zis: "Cred, Doamne, ajută necredinței mele!". Luându-l sfântul de mână, a făcut pe dânsul semnul Sfintei Cruci și l-a închis la un loc, înăuntrul sfintelor ogrăzi; apoi a poruncit ca neîncetat să se roage lui Dumnezeu.

Singur a petrecut acolo trei zile, rugându-se lui Dumnezeu; după care sfântul, cercetându-l, l-a întrebat: "Cum te afli, fiule?". Tânărul a răspuns: "Într-o mare primejdie mă aflu, stăpâne; nu pot răbda chiotul diavolesc, înfricoșările, săgetăturile și lovirea pietrelor, pentru că, ținându-mi zăpăcul, mă ocărăsc, zicându-mi: "Tu ai venit la noi, iar nu noi la tine"". Sfântul i-a zis: "Nu te teme, fiule, și numai să crezi". Dându-i puțină hrană, l-a însemnat cu semnul Crucii și iarăși l-a închis. După puține zile, cercetându-l din nou, i-a zis: "Cum te afli, fiule?". Iar tânărul a răspuns: "De departe aud îngrozirile și chiotul, iar pe dânsii nu-i văd". Apoi, dându-i puțină mâncare și rugându-se pentru dânsul, l-a închis din nou și s-a dus.

După patru zile, a venit din nou la dânsul și l-a întrebat: "Cum te afli, fiule?". Iar el a răspuns: "Acum sunt bine, sfinte părinte; pentru că te-am văzut pe tine în vis, luptându-te pentru mine și biruind pe diavolul". Deci, sfântul, făcând rugăciuni, l-a scos din închisoare și l-a dus în chilia sa. A doua zi a chemat tot clerul bisericesc, pe monahi și tot poporul cel iubitor de Hristos, și le-a zis: "Să preamărim, fraților, pe iubitorul de oameni Dumnezeu, că iată, Bunul Păstor voiește să ia pe umeri oaia cea pierdută și s-o aducă în Biserică. Deci se cade să ne rugăm în această noapte bună a Lui, ca să biruiască și să rușineze pe vrăjmașul sufletelor noastre". Atunci s-a adunat poporul în Biserică și a făcut rugăciuni de toată noaptea pentru tânărul ce se pocăia, strigând: "Doamne miluiește!".

Făcându-se ziuă, Vasile a luat pe tânăr de mână și l-a dus cu tot poporul în biserică, cântând psalmi și laude. Și iată diavolul, fără rușine, a venit pe nevăzute cu toată puterea sa pierzătoare, vrând să răpească pe tânăr din mâinile sfântului. Iar tânărul a început a striga: "Sfinte al lui Dumnezeu, ajută-mă!". Diavolul tăbărâse asupra tânărului cu atâta îndrăzneală și nerușinare, încât pe Sfântul Vasile îl zgăria, trăgând la dânsul pe tânăr. Întorcându-se fericitul, a zis către

diavol: "Nerușinat pierzător de suflete, începător al întunericului și al pierzării, oare nu-ți ajunge ție a ta pierzare, pe care ai adus-o ție și celor ai tăi?"

Nu încetezi a prigoni zidirea Dumnezeului meu?" Iar diavolul a strigat către dânsul: "Mă nedreptățești, Vasile!". Și acest glas diavolesc l-au auzit mulți. Iar arhiereul a zis: "Să te certe pe tine Domnul, diavole!". Iar diavolul iarăși a zis către dânsul: "Vasile, mă nedreptățești, că nu eu am mers la dânsul, ci el la mine și s-a lepădat de Hristos al tău, dându-mi zapisul pe care îl am în mâinile mele, iar în ziua judecății îl voi aduce înaintea Celui de obște Judecător".

Vasile a zis: "Bine este cuvântat Domnul Dumnezeu meu, că nu-și va lăsa poporul mâinile în jos, rugându-se, până nu vei da zapisul!". Întorcându-se sfântul către popor, a zis: "Înălțați mâinile voastre în sus și strigați: Doamne miluiește!". Poporul, înălțând mâinile spre cer, a strigat cu lacrimi: "Doamne miluiește!", multă vreme, și iată a venit zapisul tânărului acela, purtat prin văzduh, văzându-l toți, și s-a dat Fericitului Vasile în mâini. Sfântul, luând zapisul, s-a bucurat și a dat mulțumire lui Dumnezeu; apoi înaintea tuturor a zis către tânăr: "Cunoști, frate, zapisul acesta?" Tânărul a răspuns: "Da, sfinte al lui Dumnezeu, este al meu, că l-am scris singur cu mâna mea". Marele Vasile l-a rupt îndată bucăți, înaintea tuturor și l-a ars; apoi, ducând pe tânăr în biserică, l-a împărtășit cu dumnezeieștile Taine și pe popor l-a ospătat din belșug. Pe tânăr, mult învățându-l și dându-i canonul cel cuviincios, l-a dat femeii lui, care cu negrăit glas slăvea și mulțumea lui Dumnezeu.

Același bărbat vrednic de credință, Eladie, povestea și aceasta despre Sfântul Vasile: Într-una din zile, Cuviosul nostru părinte Vasile, fiind luminat de darul lui Dumnezeu, a zis către clerul său: "Veniți fiilor după mine, să vedem împreună slava lui Dumnezeu și să preamărim pe Stăpânul nostru". Și a ieșit afară din cetate, neștiind nimeni unde voiește să meargă. Un prezbiter, cu numele Anastasie, care viețuia într-un sat, avea de soție o femeie cu numele Teognia, cu care a trăit patruzeci de ani în feciorie; și se socotea Teognia de către mulți că este neroditoare, pentru că nimeni nu știa curăția fecioriei lor, cea păzită în taină. Anastasie avea duhul lui Dumnezeu, pentru sfânta sa viață, și era bărbat înainte-văzător; căci într-acea vreme, văzând mai înainte cu duhul, că Vasile are să-l cerceteze, a zis către femeia sa, Teognia: "Eu mă voi duce la câmp să lucrez pământul, iar tu doamnă, sora mea, să împodobești casa și la nouă ceasuri din zi să aprinzi lumânări și să ieși în întâmpinarea Sfântului Vasile, arhiepiscopul, pentru că vine să ne cerceteze pe noi păcătoșii". Ea, mirându-se de cuvintele bărbatului său, a îndeplinit porunca. Sfântul Vasile, fiind nu departe de casa lui Anastasie, l-a întâmpinat Teognia și i s-a închinat. Vasile a zis: "Cum te afli doamnă Teognia?". Ea, auzind că o cheamă pe nume, s-a înspăimântat și a răspuns: "Sunt sănătoasă, stăpâne sfinte".

Fericitul i-a zis: "Unde este domnul Anastasie, fratele tău?". Ea a răspuns: "Nu-mi este frate, ci bărbat, și s-a dus la câmp să lucreze pământul". Vasile a zis: "A venit și este în casă, nu te îndoii". Auzind aceste cuvinte, s-a umplut de mai multă spaimă că sfântul a știut mai înainte toată taina lor; și tremurând, a căzut la picioarele sfântului și i-a zis: "Roagă-te pentru mine păcătoasa, sfinte al lui Dumnezeu, că mari și minunate lucruri văd în tine!". Sfântul s-a rugat pentru dânsa înaintea tuturor, și a intrat în casă.

Intrând el în casa prezbiterului, l-a întâmpinat singur Anastasie și, sărutând picioarele sfântului, a zis: "De unde mie această, că a venit arhiereul Domnului meu la mine?". Arhiereul a răspuns: "Bine că te-am aflat, ucenice al lui Hristos, să mergem în biserică și să facem dumnezeiasca slujbă". Căci se obișnuise prezbiterul acela că în toate zilele să postească, afară de sâmbătă și duminică, și nu gusta nimic decât numai pâine și apă. Când au ajuns în biserică, Sfântul Vasile a poruncit lui Anastasie să slujească Liturghia, dar el se lepăda zicând: "Știi, stăpâne, Scriptura care zice: *Cel mai mic de către cel mai mare se binecuvântează*". Vasile a zis către dânsul: "Pe lângă toate lucrurile tale cele bune, să ai și ascultare". Când slujea Anastasie, în vremea înălțării înfricoșatelor Taine, a văzut Sfântul Vasile și ceilalți care erau vrednici pe Preasfântul Duh pogorându-se în chip de foc și înconjurând pe Anastasie.

După săvârșirea dumnezeieștii slujbe, au intrat în casă, iar prezbiterul a pus la masă pe sfânt și clerul său. Când mâncau, sfântul a întrebat pe preot: "De unde îți este averea și ce fel este viața ta?". Preotul răspunse: "Eu, arhiereule al lui Dumnezeu, sunt om păcătos și mă aflu supus la dajdia poporului; am două perechi de boi, cu una lucrez singur, iar cu alta sluga mea. Dintr-aceste averi, o parte este pentru odihnirea străinilor, iar altă pentru plata dăjdiilor; apoi se ostenește cu mine și femeia mea, slujind străinilor și mie".

Vasile a zis către dânsul: "S-o numești sora ta, precum și este; apoi spune-mi și bunătățile tale". Anastasie răspunse: "Eu n-am făcut nimic bun pe pământ". Atunci Vasile a zis: "Să ne sculăm și să mergem împreună". Deci, sculându-se, s-au dus la un bordei și Vasile a zis: "Să-mi deschideți ușa aceasta". Anastasie a răspuns: "Nu, sfinte al lui Dumnezeu, să nu voiești a intra, că nu este nimic acolo, decât numai trebuințele de casă." Vasile a zis: "Eu pentru trebuințele acestea am și venit". Prezbiterul nevoind să deschidă ușa, sfântul a deschis-o cu cuvântul, și intrând, a găsit acolo un om foarte bolnav de lepră, căruia îi căzuseră mai multe mădulare trupești și nu știa de dânsul nimeni, decât numai prezbiterul și sora sa. Deci Vasile a zis către preot: "Pentru ce ai voit să tăinuiești de mine această comoară a ta?". Preotul răspunse: "Stăpâne, omul acesta este mânios, pentru aceea m-am temut să ți-l arăt, să nu greșescă cu vreun cuvânt împotriva Sfinției Tale".

Vasile a zis atunci: "Cu bună voință alergi; dar să mă lași și pe mine să-i slujesc în această noapte, ca să fiu și eu părtaș la plata ta". Drept aceea, a rămas fericitul Vasile singur cu cel bolnav și, închinându-se, a petrecut în rugăciune toată noaptea, iar dimineața l-a scos cu totul sănătos. Preotul cu sora sa și toți cei ce erau acolo, văzând o minune ca aceea, au mărit pe Dumnezeu. Apoi Sfântul Vasile, după plăcuta vorbă cu preotul și după duhovnicescul ospăț, s-a întors la casa sa.

Auzind despre Sfântul Vasile, Cuviosul Efrem Șirul, care viețuia în pustie, s-a rugat lui Dumnezeu să-i arate cum este Vasile. Fiind în vedenie, a văzut un stâlp de foc, al cărui capăt ajungea la cer și a auzit un glas de sus, zicându-i: "Efreme, Efreme, în ce chip vezi acest stâlp de foc, astfel este Vasile". Deci, îndată Cuviosul Efrem, luând cu sine tălmaciul, de vreme ce el nu știa elinește, a mers în Cezareea, la praznicul Arătării Domnului (Botezul). Privind în taină de departe, a văzut pe Sfântul Vasile mergând la biserică cu multă slavă, îmbrăcat în haine luminoase; ca de altfel și clerul care era împrejurul lui. Întorcându-se Efrem către tălmaci, care mergea după dânsul, i-a zis: "Mi se pare că în deșert m-am ostenit, frate, pentru că acesta fiind într-o rânduială ca aceasta, nu este precum l-am văzut". Intrând în biserică Efrem, a stat într-un colț, la loc ascuns, și gândind, zicea în sine: "Noi, suferind greutatea și zăduful zilei, nimic n-am sporit, iar acesta fiind într-atâta slavă și cinste omenească, este stâlp de foc. Mă minunez!". Astfel gândind despre Marele Vasile, acesta s-a înștiințat despre Efrem prin Duhul Sfânt, și a trimis la dânsul pe arhidiaconul său, zicând: "Să mergi la ușa bisericii cea dinspre apus, și vei afla acolo un monah în colțul bisericii, cu barba scurtă și mic la stat, stând cu altul, și îi vei zice lui: "Vino, și să intri în altar, căci te cheamă arhiepiscopul". Iar arhidiaconul, cu multă osteneală împingând poporul, a ajuns unde stătea Cuviosul Efrem și i-a zis: "Binecuvintează, părinte, să intrăm în altar, căci te cheamă arhiepiscopul".

Efrem, prin tălmaci înțelegând cuvântul arhidiaconului, a răspuns celui ce-l chema: "Ai greșit, frate, pentru că noi suntem oameni străini și nu ne știe arhiepiscopul". Arhidiaconul s-a dus să spună această lui Vasile. În acea vreme Sfântul Vasile citea sfintele cărți la popor. Apoi a văzut Cuviosul Efrem o limbă de foc, grăind cu gura lui Vasile. După aceea, Vasile iarăși a zis arhidiaconului: "Mergi și spune acelui străin monah: Părinte Efreme, vino și intră în Sfântul Altar, căci te cheamă arhiepiscopul".

Mergând arhidiaconul, i-a spus precum i s-a poruncit; apoi s-a mirat de aceasta Cuviosul Efrem și a preamărit pe Dumnezeu. După aceea, făcând metanie, a zis: "Cu adevărat mare este Vasile, cu adevărat stâlp de foc este Vasile, cu adevărat Duhul Sfânt grăiește prin gura lui". Deci, a rugat pe arhidiacon ca să vestească arhiepiscopului că după săvârșirea sfintei slujbe

are să i se închine la un loc și să-l sărute mai deoparte. Săvârșindu-se dumnezeiasca slujbă, a intrat Sfântul Vasile în camera de vase și, chemând pe Cuviosul Efrem, i-a dat întru Domnul sărutare și i-a zis: "Bine ai venit, părinte, care ai înmulțit ucenicii lui Hristos în pustie, și ai izgonit pe diavoli dintr-înșă, cu puterea lui Hristos. Pentru ce ai suferit atâta osteneală, părinte, venind ca să vezi un păcătos? Domnul să-ți dea plată pentru osteneala ta". Efrem, prin tălmaci, răspunzând lui Vasile, a spus cuvintele cele ce erau gătite în inima lui, și s-a împărtășit cu fratele său cu preacuratele Taine din sfintele mâini ale lui Vasile.

După aceasta, ospătându-se, Cuviosul Efrem a zis către Sfântul Vasile: "Preasfințite Părinte, un dar cer de la tine, pe care voiesc a mi-l da". Marele Vasile i-a zis: "Cere cele ce-ți sunt trebuincioase, pentru că mult îți sunt dator pentru osteneala ta; căci atâta cale ai suferit pentru mine". Cinstitul Efrem i-a zis: "Știu, părinte, că toate câte vei cere de la Dumnezeu, îți dă; deci, voiesc ca să te rogi bunătații Lui ca să-mi dea știința să grăiesc elinește". Iar el a răspuns: "Este mai presus de puterea mea să-ți împlinesc cererea; dar de vreme ce cu multă nădejde ceri, să mergem în biserică, cinstite părinte și povățuitorule al pustiei, și să ne rugăm către Domnul, Care este puternic să asculte rugăciunea ta. Pentru că scris este: Voia celor ce se tem de El va face și rugăciunea lor va auzi și îi va mântui pe ei". Fiind atunci bună vreme, au făcut rugăciune în biserică, apoi marele Vasile a zis: "Pentru ce părinte Efrem nu primești sfințire de prezbiter, fiind vrednic?"

Efrem a răspuns prin tălmaci: "Fiindcă sunt păcătos, stăpâne". Vasile i-a zis: "O! De-aș avea eu păcatele tale!". Și i-a zis lui: "Să facem închinăciune". Apoi, fiind el la pământ, Sfântul Vasile și-a pus mâna sa pe capul Cuviosului Efrem și a zis cu mare glas rugăciunea de hirotonie diaconească. Apoi a zis către cuviosul: "Grăiește acum ca să ne ridicăm de la pământ". Deci s-a limpezit limba lui Efrem și a zis în limba elinească: "Mântuiește, miluiește, apără și ne păzește pe noi, Dumnezeule, cu darul Tău". Și s-a împlinit Scriptura: *Atunci va sări șchiopul ca cerbul și limpede va fi limba gângavilor*. Deci au preamărit toți pe Dumnezeu, care a făcut limba lui Efrem să vorbească elinește. Apoi Cuviosul Efrem a petrecut trei zile cu Sfântul Vasile, veselindu-se duhovnicește. După aceea Vasile a făcut pe Efrem preot, iar pe tălmaciul lui l-a făcut diacon și i-a liberat cu pace.

Odată, s-au apropiat de dânsul, nelegiuitul împărat Valens, fiind în cetatea Niceea, începătorii eresului arian, cerând ca să gonească din soborniceasca Biserică, din cetatea aceea, pe poporul cel dreptcredincios, iar biserica s-o dea adunării lor celei ariene. Și a făcut astfel împăratul cel rău, însuși fiind eretic; căci a luat cu sila biserica de la cei dreptcredincioși și a dat-o arienilor, apoi s-a dus la Constantinopol. Drept aceea, fiind în mare mâhnire toată

mulțimea dreptcredincioșilor, a sosit acolo marele Vasile, părintorul și apărătorul cel de obște al Bisericilor; la el venind toată mulțimea celor dreptcredincioși, cu tânguire i-au spus nedreptatea ce li s-a făcut lor de împăratul. Sfântul, mângâindu-i cu cuvintele sale, îndată s-a dus la împăratul în Constantinopol și, stând înaintea lui, i-a zis: "Cinstea împăratului iubește judecata". Și înțelepciunea zice: "Dreptatea împăratului întru judecată". Deci pentru ce, împărate, ai făcut judecată nedreaptă, izgonind pe credincioși din Sfânta Biserică și dând-o pe ea rău-credincioșilor?

Zis-a lui împăratul: "Iarăși spre mustrarea mea ai venit Vasile? Nu ți se cuvine să fii astfel". Vasile răspunse: "Se cuvine mie a muri pentru dreptate". Acolo stătea de față mai marele bucătar de la curtea împăratului, cu numele Demostene. Acela vrând să ajute arienilor, a vorbit ceva, ocărând pe sfântul. Sfântul a zis: "Vedem și pe necărturarul Demostene", iar acela, nerușinându-se, iarăși a grăit ceva împotriva. Apoi sfântul i-a zis: "Lucrul tău este că pentru mâncări să te îngrijești, iar nu dogmele bisericești să le tulburi". Atunci a tăcut Demostene rușinat.

Împăratul, pe de o parte mâniindu-se și pe de alta rușinându-se, a zis lui Vasile: "Să mergi tu între ei, însă astfel să judeci, încât să nu te afli ajutând pe poporul credinței tale". Sfântul a răspuns: "De voi judeca cu nedreptate, să mă trimiți și pe mine în surghiun și pe cei de o credință cu mine să-i izgonești, iar biserica s-o dai arienilor". Apoi sfântul, luând de la împărat scrisoare, s-a întors în Niceea și chemând pe arieni, le-a zis: "Iată, împăratul mi-a dat putere, ca să fac judecată între voi și între credincioși, pentru biserica pe care cu sila ați luat-o". Iar ei i-au răspuns: "Deci judecă după judecata împăratului".

Sfântul a zis: "Să mergeți și voi arienii și voi credincioșii să închideți biserica și, încuind-o, s-o pecetluiți cu pecetea, voi cu ale voastre și aceștia cu ale lor; apoi să puneți pe amândouă părțile străjeri tari. Mergând mai întâi voi, arienii, să vă rugați trei zile și trei nopți și după aceea să vă apropiați de biserică. Dacă se vor deschide singure ușile bisericii cu rugăciunea voastră, apoi să fie biserica a voastră în veci; iar de nu, atunci ne vom ruga noi o noapte și vom merge spre biserică cântând și dacă se va deschide nouă, apoi s-o avem noi pe ea în veci. De nu se vor deschide nici nouă, apoi iarăși a voastră să fie biserica". Și a fost plăcut cuvântul acesta înaintea arienilor. Însă credincioșii se mârșeau asupra sfântului, zicând că nu după dreptate, ci de frica împăratului a făcut judecata. Făcându-se înțelegere de amândouă părțile, a fost străjuită cu tot dinadinsul sfânta Biserică, pecetluită și întărită.

Rugându-se arienii trei zile și trei nopți și apropiindu-se de biserică, nu s-a făcut nici un semn, și

s-au rugat de dimineață până la al șaselea ceas (adică 12, după noi), stând și strigând: "Doamne, miluiește!", dar nu li s-au deschis ușile bisericii și s-au întors cu rușine. Atunci, marele Vasile adunând pe toți credincioșii, cu femeile și cu copiii, au ieșit din cetate la biserica Sfântului Mucenic Diomid; acolo făcând priveghere de toată noaptea, au mers cu toții la soborniceasca biserică cea pecetluită, cântând: "Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte, miluiește-ne pe noi!". Apoi, stând înaintea ușii bisericii, a zis către popor: "Ridicați mâinile voastre spre înălțimea cerului și strigați cu dinadinsul: Doamne, miluiește!". Astfel făcându-se, sfântul a poruncit ca să fie tăcere și, apropiindu-se de ușă, a însemnat-o cu semnul Sfintei Cruci de trei ori și a zis: "Bine este cuvântat Dumnezeuul creștinilor, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor".

Glăsuind poporul: "Amin", îndată s-a făcut cutremur și au început a se sfărâma zăvoarele, au căzut întăririle, s-au dezlegat pecețile, și s-au deschis ușile ca de un vânt și furtună mare și s-au lovit de zid. Sfântul Vasile a început a cânta: *Ridicați boieri porțile voastre, ridicați porțile veșnice și va intra Împăratul slavei.*

Vasile, intrând în biserică cu toată mulțimea credincioșilor și săvârșind dumnezeiasca slujbă, a liberat pe popor cu veselie. Acea mulțime mare de arieni, văzând minunea, s-au lepădat de credința lor cea rea și s-au adăugat la cei dreptcredincioși. Înștiințându-se împăratul de dreapta judecată a lui Vasile și de acea minune preamărită, s-a mirat foarte și defăima urâciunea relei credințe ariene. Însă orbindu-se de răutate, nu s-a întors la dreapta credință și după aceea a pierit ticălosul. Pentru că el, fiind biruit la război în părțile Traciei, a fugit și s-a ascuns într-o șură de paie, iar prigonitorii lui, înconjurând claia, cu foc au aprins-o și acolo împăratul arzând, s-a dus în focul cel nestins. Deci a fost moartea împăratului în același an, după plecarea la Domnul a Sfântului părintelui nostru Vasile.

Odată Petru, episcopul Sevastiei, fratele sfântului, a fost defăimat că trăiește cu femeia sa, pe care mai înainte de episcopie o lăsase, că nu se cade episcopului să fie cu femeie. Iar Vasile, auzind, a zis: "Bine că mi-ați spus aceasta, că iată voi merge eu cu voi și-l voi mustra". Apropiindu-se sfântul de cetatea Sevastiei, Petru a știut cu duhul de venirea fericitului; pentru că era și Petru plin de Duhul lui Dumnezeu, și locuia cu femeia sa cum locuiește un frate cu sora sa, în curăție. Deci, a ieșit din cetate în întâmpinarea lui Vasile, ca la opt stadii și, văzând pe fericitul mergând cu mulți, a zămbit și a spus: "Ca la un tâlhar ai venit la mine, stăpâne și frate". Apoi, dându-și sărutare unul altuia întru Domnul, au intrat în cetate și rugându-se la biserica Sfinților patruzeci de mucenici, au mers în episcopie. Apoi văzând Vasile pe cumnata sa, i-a zis: "Bucură-te, bună mea, iar mai bine-zis mireasa Domnului, căci pentru tine m-am ostenit a veni

aici".

Iar ea a zis către dânsul: "Bucură-te și tu, preacinstite părinte, căci multă vreme am dorit, ca să sărut picioarele tale cele cinstite". Apoi a zis Vasile lui Petru: "Rogu-mă ție, frate, ca în această noapte să te odihnești în biserică, cu doamna ta". Iar Petru a zis: "Pe toate câte vei porunci, le voi face". Făcându-se noapte, iar Petru odihnindu-se în biserică cu doamna sa, era acolo și Sfântul Vasile cu cinci bărbați drepti și le-a zis lor: "Ce vedeți deasupra fratelui meu și deasupra cumnatei mele?" Iar ei au zis: "Vedem pe îngerii lui Dumnezeu, adumbrindu-i și ungând cu aromate patul lor cel neprihănit". Vasile a zis: "Tăceți acum, nimănui să nu spuneți ce-ați văzut."

A doua zi, Vasile a poruncit ca să se adune poporul, și, înaintea tuturor, să se aducă un vas de fier, plin de cărbuni foarte aprinși, apoi a zis: "Cinstita mea soră, să-ți întinzi rochia ta". Ea întinzând-o, sfântul a zis către cei ce țineau cărbunii: "Puneți în rochia ei cărbunii cei aprinși". Și i-au pus; apoi a zis către dânsa: "Să ții acei cărbuni în haina ta, până când îți voi zice ție". Și a poruncit iarăși ca să mai aducă alți cărbuni aprinși. Apoi a zis către fratele său: "Întinde-ți, frate, felonul tău!". El l-a întins. După aceea a zis către slujitori: "Turnați cărbunii din vas în felon!" Ținând ei multă vreme cărbunii cei aprinși în hainele lor și rămânând nevătămați, s-a înspăimântat poporul, văzând aceasta, și zicea: "Domnul păzește pe cuvioșii săi și îi va ferici pe pământ". Când Petru și soția sa au aruncat cărbunii pe pământ, nu era într-însii miros de fum, pentru că nu li s-au ars hainele lor. Apoi Vasile a poruncit celor cinci bărbați drepti să spună înaintea tuturor ceea ce au văzut. Și au spus poporului cum au văzut pe îngerii lui Dumnezeu în biserică, adumbrind pe Fericitul Petru și pe sora lui și ungând cu aromate neprihănitul lor pat. Atunci toți au preamărit pe Dumnezeu, Care curățește pe plăcuții Săi de clevetirile omenești cele nedrepte.

În zilele Cuviosului nostru Vasile era în Cezareea o văduvă dintr-o familie nobilă și foarte bogată, care petrecea în desfătări și se tăvălea în necurățenia desfrânării de mulți ani. Dumnezeu, Care vrea pocăința tuturor, s-a atins de inima ei cu darul Său și s-a îndreptat femeia pe calea cea bună. Aflându-se singură, se gândea la numeroasele sale păcate și a început a se tângui, zicând: "Vai mie păcătoasei, cum voi răspunde dreptului Judecător, pentru atâtea păcate ce am făcut? Casa trupului mi-am stricat-o și sufletul mi l-am întinat. Vai mie, cea mai păcătoasă decât toți, cui m-am asemănat cu păcatele, desfrânatei sau vameșului? Căci nimeni n-a greșit ca mine, mai ales că după Botez am făcut atâtea răutăți; și de unde voi avea știre că mă va primi Dumnezeu, pocăindu-mă?".

Astfel, tânguindu-se, și-a adus aminte de toate faptele ce a făcut, din tinerețe până la bătrânețe

și pe care le-a scris pe o bucată de hârtie. Mai pe urmă a scris unul din păcatele cele mai grele și cu plumb a pecetluit hârtia. Apoi, așteptând vremea când Sfântul Vasile mergea la biserică, a alergat la dânsul și aruncându-se înaintea picioarelor lui, cu hârtia, zicea: "Miluiește-mă, sfinte al lui Dumnezeu, pe mine care am greșit mai mult decât toți!". Sfântul a întrebat-o ce voiește de la dânsul, iar ea, dându-i hârtia cea pecetluită, i-a zis: "Iată, stăpâne, toate păcatele și fărădelegile mele le-am scris pe hârtia aceasta și le-am pecetluit; iar tu, ca un plăcut al lui Dumnezeu să nu le citești, nici să dezlegi pecetea, ci numai cu rugăciunea ta să le curățești, căci cred că Cel ce mi-a dat gândul acesta te va auzi când te vei ruga pentru mine".

Vasile, luând hârtia, a căutat spre cer și a zis: "Doamne, al tău este lucrul acesta, că dacă păcatele a toată lumea le-ai ridicat, cu atât mai vârtos poți să curățești păcatele unui asemenea suflet; pentru că toate păcatele noastre sunt numărate la tine, iar milostivirea Ta este mare și neurmată". Acestea zicând, sfântul a intrat în biserică, ținând hârtia în mână și aruncându-se înaintea jertfelnicului, a petrecut toată noaptea rugându-se pentru acea femeie. A doua zi, săvârșind dumnezeiasca slujbă, a chemat pe femeie, i-a dat hârtia pecetluită precum o primise, zicând către dânsa: "Ai auzit femeie că nimeni nu poate să ierte păcatele decât numai Bunul Dumnezeu?". Iar ea a zis: "Am auzit, cinstite părinte, și pentru aceasta te-am îndemnat la rugăciune, spre îndurările Lui".

Acestea zicându-le femeia, și-a dezlegat hârtia și a aflat șterse toate păcatele sale, afară de unul, care era cel mai greu păcat, scris pe urmă. Văzând aceasta femeia, s-a spăimântat și bătându-și pieptul, a căzut la picioarele sfântului, strigând: "Miluiește-mă, robule al lui Dumnezeu, precum pentru toate fărădelegile mele ai voit și ai rugat pe Dumnezeu, așa și pentru aceasta te roagă ca să fiu cu totul curățită!". Iar arhiereul, curgându-i lacrimi și făcându-i-se milă de dânsa, i-a zis: "Scoală-te femeie, că și eu sunt om păcătos și-mi trebuie și mie milostivire și iertare! Acela Care a curățit păcatele tale este puternic să curățească și acest păcat neșters, dacă te vei feri de acum înainte de păcat și de vei începe a umbla pe calea Domnului. Apoi nu numai iertată vei fi, ci și slavei celei cerești te vei învrednici. Însă te sfătuiesc să mergi în pustie și vei afla un bărbat sfânt, anume Efrem; aceuia să-i dai această hârtie și să-l rogi, ca să milostivească pentru tine pe iubitorul de oameni, Dumnezeu".

Femeia, după cuvântul sfântului, s-a dus în pustie, și, după o cale îndelungată, a aflat chilia Fericitului Efrem și bătând la dânsul, a zis: "Cuvioase părinte, miluiește-mă pe mine, păcătoasă!". Iar Efrem, știind cu duhul pricina venirii ei, i-a zis: "Du-te de la mine, femeie, căci și eu sunt un păcătos, trebuindu-mi și mie de la alții ajutor!". Atunci ea, aruncându-i hârtia, i-a zis: "Arhiepiscopul Vasile m-a trimis la tine, ca, rugându-te lui Dumnezeu, să-mi curățească păcatul

meu, cel scris în hârtia aceasta, pentru că pe celelalte păcate el le-a curățit; iar tu pentru un păcat să nu te lenevești a te ruga, pentru că la tine sunt trimisă".

Cuviosul Efrem i-a zis: "Nu, fiindcă cel ce a putut milostivi pe Dumnezeu pentru păcatele tale cele multe, cu atât mai vârtos Îl poate ruga pentru un singur păcat. Deci du-te și nu sta, ca să-l afli între cei vii, mai înainte până a nu se duce la Domnul". Ea, închinându-se cuviosului, s-a întors în oraș. Apoi, intrând în cetate, a sosit la îngroparea Sfântului Vasile, pentru că acum murise și se ducea sfântul lui trup la mormânt. Dar femeia întâmpinându-l, a început a striga cu multă tânguire, aruncându-se la pământ și zicând către dânsul, ca și când ar fi fost viu: "Vai mie, sfinte al lui Dumnezeu, vai mie ticăloasei, pentru aceasta m-ai trimis în pustie, ca fără a mea supărare să ieși din corp! Iată m-am întors în zadar, suferind atâta osteneală în pustie. Dumnezeu să vadă și să judece între mine și între tine, căci ai putut singur să-mi dai ajutor și la altul m-ai trimis".

Zicând acestea, a aruncat hârtia deasupra patului sfântului, spunând la tot poporul despre osteneala să. Unul din clerici, vrând să vadă ce este scris pe hârtie, a luat-o și, dezlegând-o, n-a aflat într-însa nimic, căci toată hârtia era curată și a zis femeii: "Nimic nu este scris aici, dar pentru ce te ostenești, neștiind iubirea de oameni cea negrăită a lui Dumnezeu, care s-a făcut către tine?". Văzând poporul această minune, a preamărit pe Dumnezeu, Care a dat o asemenea putere robilor săi, și după mutarea lor din viață.

Un evreu, anume Iosif, locuia în Cezareea și era doctor atât de iscusit, încât cunoștea pe omul care era să moară cu patru sau cinci zile mai înainte. Purtătorul de Dumnezeu, Părintele nostru Vasile, mai înainte văzând cu duhul întoarcerea lui către Hristos, care avea să fie, îl iubea foarte mult și adeseori îl chemă la dânsul și îl povățuia să se lase de legea lui și să primească Sfântul Botez; iar Iosif se ferea, zicând: "În credința în care m-am născut, în aceea voiesc să mor". Sfântul i-a zis: "Să mă crezi pe mine, că nici eu, nici tu nu vei muri, până ce nu te vei naște din apă și din Duh; căci fără de acest dar nu-ți este cu putință să intri în împărăția lui Dumnezeu. Oare părinții tăi nu s-au botezat în nor și în mare? Ei au băut din piatră care era preînchipuire a lui Hristos, piatra duhovnicească, Care S-a născut din Fecioară pentru mântuirea noastră și pe care părinții tăi L-au răstignit; dar fiind îngropat, a înviat a treia zi, apoi înălțându-Se la ceruri, a șezut de-a dreapta Tatălui și de acolo va veni să judece viii și morții".

Sfântul îi spunea multe și folositoare cuvinte, dar evreul rămânea în necredința sa. Când a sosit vremea ducerii sfântului la Dumnezeu, s-a îmbolnăvit și a chemat pe evreu, trebuindu-i ajutor doctoricesc de la dânsul, și i-a zis: "Ce ți se pare de mine, Iosife?" El, pipăind vinele sfântului, a

zis către paznici: "Să gătiți toate cele de îngropare, că va muri îndată." Iar Vasile i-a zis: "Nu știi ce grăiești". Evreul răspunse: "Să mă crezi stăpâne, că astăzi până a nu apune soarele, vei muri". Vasile i-a zis: "De voi rămâne până dimineață la ceasul al șaselea, atunci ce vei zice?" Iosif răspunse: "Să mor eu". Sfântul i-a zis: "Cu adevărat să mori păcatului și să viezi Domnului". Evreul a zis: "Știu ce grăiești, stăpâne; iată mă jur ție că de vei fi viu până mâine, apoi voi face voia ta".

Deci, Sfântul Vasile s-a rugat lui Dumnezeu ca să-i prelungească viața până a doua zi pentru mântuirea evreului; și a dobândit cererea. A doua zi a trimis să-l cheme și Iosif nu credea pe sluga care-l chema, că, adică Vasile să fie viu; însă s-a dus, vrând să-l vadă mort. Dar, văzându-l că este viu, a căzut la picioarele lui cu inimă curată și a spus: "Mare este Dumnezeu creștinilor și nu este alt Dumnezeu afară de El; deci mă lepăd de evreimea cea urâtă de Dumnezeu și mă apropii de adevărata credință creștinească; poruncește, sfinte părinte, să-mi dea Sfântul Botez, mie și la toată casa mea".

Sfântul Vasile i-a răspuns: "Te voi boteza eu singur cu mâinile mele". Apropiindu-se, evreul a pipăit mâna cea dreaptă a sfântului și i-a zis: "Neputincioase sunt puterile tale, stăpâne, și firea a slăbit desăvârșit; drept aceea nu vei putea singur să mă botezi". Vasile răspunse: "Avem pe Ziditorul Care ne întărește". Sculându-se, a intrat în biserică și a botezat înaintea tuturor pe evreu și toată casa lui, numindu-l Ioan, și l-a împărtășit cu dumnezeieștile Taine, slujind singur în acea zi și învățând multe pe cel botezat, despre veșnica viață. Dând cuvânt de învățătură cuvântătoarelor sale oi, a viețuit până la ceasul al nouălea; apoi, dând tuturor cea mai de pe urmă sărutare și iertare, a înălțat mulțumire lui Dumnezeu pentru toate negrăitele Lui daruri; și, fiind încă rugăciunea în gura lui, și-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu. Deci, s-a dus arhiereul și marele cuvântător în viața de veci, în ziua dintâi a lunii ianuarie, în al cinsprezecelea și cel mai de pe urmă an al împărăției lui Valens și în al patrulea an al împărăției lui Grațian (375-379), care a împărățit după Valentinian, tatăl său.

Marele Sfânt Vasile a păstorit Biserica lui Dumnezeu 8 ani, 6 luni și 16 zile; deci a viețuit toți anii de la nașterea sa patruzeci și cinci (333-378). Evreul cel nou botezat, văzând pe sfântul răposat, a căzut în fața lui și a zis cu lacrimi: "Cu adevărat, robule al lui Dumnezeu, Vasile, nici acum n-ai fi murit, dacă n-ai fi voit singur".

Adunându-se mulți arhierei, au cântat psalmii cei deasupra gropii și au îngropat cinstitele moaște ale marelui plăcut al lui Dumnezeu, Vasile, în biserica Sfântului Mucenic Eupsihie. Înștiințându-se de aceasta Grigorie, Cuvântătorul de Dumnezeu, fiind pe atunci episcop al

cetății Sasima, a scris cuvântul de îngropare, și venind după câteva zile, l-a citit deasupra mormântului cu multe lacrimi, lăudând pe Unul Dumnezeu în Treime, Căruia I se cuvine slavă în veci. Amin.

Sursă:

<http://www.sfantulvasilecelmare.info/viata.php>

VIAȚA CELUI ÎNTRE SFINȚI, PĂRINTELUI NOSTRU

GRIGORIE TEOLOGUL

(SF. GRIGORIE DE NAZIAZ)

PATRIARHUL CONSTANTINOPOLULUI

(25 IANUARIE)

“Mă tem de cei ce par prieteni și ortodocși, dar sfâșie biserica și schimbă învățătura ei”

Patria Sfântului Grigorie, Cuvântătorul de Dumnezeu (Teologul), era a doua parte a Capadociei, cetatea Nazianz, de unde se numește și Nazianz. Părinții lui erau de bun neam și cinstiți, tatăl său avea același nume de Grigorie, iar maica lui se numea Nona. Însă tatăl său era mai înainte în necredință, fiind născut de părinți necredincioși, din tată elin și din maică evreică, și amândurora le urmă în parte, atât cu rătăcirea elinească, cât și cu necredința iudeilor, precum este credința cea rea a ipsistarilor.

Iar maica Sfântului Grigorie, fericită Nona, era creștină dreptcredincioasă, născută din părinți creștini, crescută din scutece întru dreapta credință și în frica de Dumnezeu, care este începutul înțelepciunii; ea era bine învățată, iar prin judecățile lui Dumnezeu a fost însoțită cu bărbat necredincios, ca să-l aducă și pe acela la sfânta credință și să se sfințească bărbatul necredincios, după cuvântul apostolului, prin femeia credincioasă, care lucru s-a făcut.

Fericită Nona, sfătuind totdeauna pe bărbatul său cu cuvinte de Dumnezeu înțelepțite și cu dinadinsul rugându-se lui Dumnezeu pentru dânsul, l-a dus la creștinătate. Cu ajutorul lui

Dumnezeu, i s-a făcut bărbatului ei o vedenie în vis că aceasta: i se părea cântând cuvinte din psalmul lui David, pe care niciodată nu le avea în gura sa, decât numai le auzea cândva de la soția sa, care adeseori se ruga; el nici nu știa cum să se roage și nici nu voia aceasta. Iar cuvintele care se cântau de dânsul în vis, erau acestea: *Veselitu-m-am de cei ce mi-au zis: În casa Domnului vom merge*. Cu cântarea aceea a simțit în inimă o mare plăcere; apoi, deșteptându-se, se veselea și a spus soției sale. Iar ea înțelegând că singur Dumnezeu cheamă pe bărbatul ei la Sfânta Biserică, a început mai cu dinadinsul a-l învăța credința creștină și a-l povățui la calea mântuirii.

Într-acea vreme, s-a întâmplat că Sfântul Leontie, episcopul Cezareei Capadociei, care mergea la sfântul sobor a toată lumea, cel din Niceea, să vină în cetatea Nazianz; la acela a dus Sfânta Nona pe bărbatul ei. Deci, a fost botezat Grigorie chiar de mâinile arhiereului. Iar după primirea Sfântului Botez, a început viața cea curată și plăcută lui Dumnezeu, precum se cade creștinului celui adevărat și desăvârșit.

Atât de mult a sporit în dreapta credință și în fapte bune, încât mai pe urmă a fost ales episcop al scaunului vacant din cetatea Nazianzului, de care lucru se va spune mai pe urmă. Cu un bărbat ca acesta viețuind fericită Nona în cinstită însoțire și dorind ca să aibă copii de parte bărbătească, înălța rugăciuni cu dinadinsul Dătătorului tuturor bunătăților, ca să-i dăruiască măcar un fiu; pe care l-a făgăduit mai înainte de zămislire, ca altă dată Ana pe Samuil, ca să-l dea spre slujba lui Dumnezeu, Care i l-a dăruit. Iar Domnul, care face voia celor ce se tem de El și ascultă rugăciunile lor, a împlinit cererea dreptcredincioasei femei și în vis, prin descoperire dumnezeiască, înainte i-a arătat pe pruncul ce avea să se nască dintr-însa. Și a văzut Nona înainte de nașterea fiului, ce fel va fi el, cum și numele lui l-a știut.

Deci, după o vreme, a născut un copil parte bărbătească, și l-a numit după numele tatălui său, Grigorie, precum în vis i se înștiințase înainte. Apoi a dat mare mulțumire lui Dumnezeu și purtării Lui de grijă a încredințat pe pruncul cel născut, dăruindu-l lui Dumnezeu. Nu l-a botezat îndată, pentru că era în acele vremuri un obicei, ca cei mai mulți creștini să amâne Botezul până la vârsta la care Hristos Domnul nostru s-a botezat în Iordan de la Ioan, adică până la 30 de ani. Mai pe urmă însă acel obicei, pentru pricini bine socotite, a fost înlăturat de acest Sfânt Grigorie, Cuvântătorul de Dumnezeu, Vasile cel Mare, de Grigorie de Nissa și de alți mari părinți. Deci, pruncul cel născut, adică Sfântul Grigorie, nu a fost botezat îndată; ci după obiceiul cel vechi, ce era între creștini, s-a amânat botezul lui până la vârsta anilor Domnului nostru Hristos.

Crescând pruncul în casa părinților, când a venit la vârsta de copil, îndată a învățat carte și crescând cu anii, creștea și cu înțelepciunea, pentru că era, după numele său: isteț la minte, deștept și sânguitor în învățături, încât întrecea pe cei mai vârstnici decât el; căci nu îi erau împiedicare anii cei copilărești la înțelegerea lucrurilor pe care le învățau cei în vârstă. Iar obiceiul lui cel bun în copilărie se arăta bătrânesc; pentru că jucăriile și glumele copilărești și tot felul de priveliști, le-a urât cu totul, îndeletnicindu-se la cele mai bune, și mai vârtos la învățătură; cheltuindu-și vremea, nu în deșertăciune. Și după ce a venit mai în vârstă, dreptcredincioasa maică îl învăța dreapta credință cu multe învățături, spunându-i că el este rod al rugăciunii; căci cu rugăciuni osârdnice l-a cerut de la Dumnezeu și că, chiar mai înainte de zămislire, l-a făgăduit la slujba Domnului.

Deci, bunul tânăr puneă cuvintele cele de maică în inima sa și i se lumina sufletul în credință, în nădejde și în dragoste către Hristos, adevăratul Dumnezeu. Iar întreaga înțelepciune sufletească și curăția trupească a iubit-o foarte mult și și-a pus în gând, ca să-și păzească cu dinadinsul fecioria sa până la sfârșitul său; iar la aceasta a fost povățuit, pe de o parte de învățăturile cele multe ale maicii sale iubite, iar pe de alta de o vedenie din vis ce i s-a arătat lui în anii tinereții, despre care singur mai pe urmă a povestit.

Pentru că, dormind odată, i se părea că vede stând aproape de sine două fecioare, îmbrăcate în haine albe, amândouă frumoase la vedere, și amândouă de vârstă și de ani potrivite, însă amândouă neînfrumusețate cu podoabele cele din afară; pentru că nu cu aur, nici cu argint, nici cu mărgăritare, nici cu pietre de mare preț și mărgele scumpe, nici cu haine noi de mătase, nici cu brăie de aur nu se împodobeau, nici se mândreau cu frumusețile feței, nici cu potrivirea sprâncenelor, nici cu răsfirarea părului, nici cu altele de acestea, cu care fecioarele cele lumești se sânguiesc a vâna ochii tinerilor, spre a fi plăcute acelor, ci cu haine albe curate fiind îmbrăcate și încinse cu cînste, având acoperite cu mahrame subțiri, nu numai capetele, ci și fețele lor, privind cu ochii în jos și roșindu-se cu obraji de rușine feciorească; apoi erau pline de curățenie, buzele erau că floarea trandafirului roșu și cu tăcere multă arătându-se. Iar el văzându-le, a simțit mare bucurie în inima sa și socotea că nu sunt dintre pământenii, ci din cei ce covârșesc firea omenească.

Acelea văzându-l că se bucură foarte mult de vederea lor, l-au cuprins cu dragoste. Apoi, întrebându-le el: "Cine sunteți și de unde ați venit?" Cea dintâi i-a spus că este curăția, iar a doua s-a numit înfrânarea și spunea că stau înaintea scaunului Împăratului slavei Hristos și de frumusețile cereștilor fecioare se îndulcesc. Și-i ziseră: "Fii de un gând cu noi, unește mintea ta cu mintea noastră, ca pe tine strălucit să te înălțăm la cer, în lumina cea aleasă, și aproape de

lumina cea fără de moarte a Treimii să te punem". Acestea zicându-i, s-au înălțat la cer, precum cu niște aripi zburând în sus. Iar tânărul Grigorie le petrecea cu ochiul plin de dragoste, până ce au intrat în cele cerești, apoi deșteptându-se, și-a simțit inima sa plină de negrăită plăcere și veselie. Și dintr-acea vreme s-a aprins cu duhul, spre paza cea cu osârdie a fecioriei sale, pe care cu multă înfrânare se sârguia a o păzi, fugind de toată hrana dulce, de beții, și de îmbuibări.

După nașterea Sfântului Grigorie, fericită Nona a mai născut și alt fiu, anume Chesarie, și o fiică, Gorgonia, pe care i-a crescut tot în dreapta credință și învățătura cărții. Iar fericitul Grigorie vrând să se deprindă desăvârșit cu frumoasa vorbire retoricească, filosofia scolasticească, și cu toată înțelepciunea elinească cea din afară, s-a dus mai întâi în Cezareea Capadociei, și acolo petrecând cu cei mai aleși și mai învățați dascăli, s-a deprins în puțină vreme din destul la învățături; mai întâi că era foarte isteț la minte, și al doilea, avea multă sânguință, și s-a ostenit peste măsură. Iar după ce a stat destulă vreme în Cezareea Capadociei, a plecat în Palestina, unde erau într-acea vreme vestite învățături și avea acolo dascăl pe Fespesie retorul. Apoi s-a dus în Alexandria, adunând de la mulți bărbați comoara înțelepciunii și cu înțelepciunea îmbogățindu-se.

După aceasta, vrând să meargă în Atena, s-a suit într-o corabie cu oameni necredincioși. Plutind el pe noianul mării, s-a ridicat o mare furtună, încât toți plângeau deznădăjduindu-se de viața lor și de moartea cea trupească; atunci Grigorie temându-se de moartea cea sufletească, plângea, de vreme ce nu era botezat, ci era numai catehumen; și își aducea aminte de minunile lui Dumnezeu ce s-au făcut demult cu trecerea lui Israil prin Marea Roșie, apoi de mântuirea proorocului Iona din pânțelele chitului; și se ruga lui Dumnezeu cu tânguire, ca să-i izbăvească de înecare. Această primejdie provenită din învăluirile mării, s-a descoperit părinților lui în vis, care îndată stând la rugăciune, vărsau lacrimi fierbinți către Dumnezeu, cerând ajutor pentru fiul lor ce înota în mare.

Dumnezeu, păzind pe robul său Grigorie spre folosul altora și pregătindu-l spre întărirea Bisericii, a împlânzit acea sălbatică învălire, a certat furtuna și valurile și s-a făcut liniște pe mare. Și toți cei din corabie, văzându-se mai presus de nădejde mântuiți de înecare și scăpați ca din ghearele morții, au preamărit pe Hristos Dumnezeu; pentru că știau, că prin chemarea numelui Celui Atotputernic și cu rugăciunea lui Grigorie s-a alinat marea. Apoi, un tânăr din cei ce împreună pluteau, care era cunoscut și iubit de sfânt, a văzut noaptea, în vremea furtunii, pe maica lui Grigorie, fericită Nona, umblând pe mare, apucând corabia, când se afunda, și târând-o la uscat; și a spus la toți acea vedenie, după ce s-a făcut alinare și toți au mărturisit că

este ajutător Dumnezeu lui Grigorie; au mulțumit și au crezut în El.

Tatăl lui Grigorie, rugându-se în Nazianz pentru fiul său Grigorie, iar după rugăciune adormind, i s-a arătat iarăși altă vedenie, și anume: a văzut un diavol pregătind pierzarea lui Grigorie pe mare, iar Grigorie l-a apucat cu mâinile și l-a biruit pe diavol. Dintr-această vedenie a cunoscut tatăl mântuirea lui Grigorie de înecare și a dat lui Dumnezeu mulțumire, împreună cu soția sa.

Grigorie, după aceea plutind fără primejdie, a ajuns la Atena, și acolo petrecând în învățătura cea din afară, a fost la toți de mirare, pentru ascuțimea minții sale și pentru viața cea plină de înțelepciune. Apoi, nu după mult, a mers la Atena și Sfântul Vasile, pentru învățătura înțelepciunii. Și erau amândoi, Grigorie și Vasile, adevărați prieteni și împreună viețuitori. Una le era lor casă și hrană, unul le era duhul și aceleași obiceiurile, ca ale unor frați de o mamă. Deci, erau amândoi cinstiți în Atena, căci în puțină vreme au întrecut pe dascălii lor și ucenicii s-au făcut dascăli dascălilor lor.

În acel timp Constanțiu, fiul marelui Constantin, împărățea peste Roma și peste greci (337-361), iar Iulian care mai pe urmă a fost împărat (361-363) și depărtat de la Dumnezeu, învăța cu ei filosofia, la Atena. De aceea, adeseori zicea Grigorie: "O! Cât de mare răutate hrănește pământul Romei și al grecilor!", pentru că vedea mai înainte ceea ce avea să se întâmple.

Deci, petrecând Grigorie și Vasile ani destui în Atena, și trecând toată învățătura desăvârșit, chiar și mai presus de toată înțelepciunea atenienilor, Vasile s-a dus în Egipt, la părinții însuflați, ca să învețe înțelepciunea cea duhovnicească, precum scrie în viața lui. Iar Grigorie a fost ținut de atenieni prin rugămintele și puțin după Vasile stând acolo, a auzit că tatăl lui a fost ales episcop în Nazianz.

Deci, nezăbovind, s-a întors de acolo în patria tatălui său, după treizeci de ani de la nașterea sa și a primit Sfântul Botez chiar din mâinile tatălui său, dar voia ca îndată să se lepede de lume, să se ducă în pustie; însă oprindu-se de tatăl său, petrecea lângă dânsul, acasă. Și și-a pus rânduială ca niciodată să nu se jure, nici să cheme numele lui Dumnezeu în deșert, și a păzit aceasta până la sfârșitul vieții sale; neîncetat stătea la citirea dumnezeieștilor cărți, apoi, în gândirea de Dumnezeu petrecând ziua și noaptea, de multe ori vedea pe Hristos în vedenie.

După aceea, tatăl său cu sila l-a sfințit ca preot și încă voia ca să-l facă și episcop, dar Sfântul Grigorie neprimind o vrednicie și cinste ca aceea, și liniștea monahicească dorind-o, a fugit în taină și a mers la prietenul său, Sfântul Vasile; care și el era acum preot și avea în Pont o mănăstire cu o mulțime de monahi și care a scris din Pont către Grigorie, cu dragoste

chemându-l la sine. Deci, iarăși amândoi, ca mai înainte în Atena, au început a viețui împreună, unul pe altul având ca model de fapte bune și unul altuia urmând. Deci, au scris împreună pustnicescul așezământ al monahilor, petrecând acolo Sfântul Grigorie cu Sfântul Vasile, vreme destulă.

Murind Chesarie, fratele lui Grigorie, plâneau părinții foarte mult după dânsul. Atunci a scris tatăl către Grigorie cu lacrimi, îndemnându-l să se întoarcă la dânsul, să-i ajute la bătrânețe; iar fericitul Grigorie, pe de o parte voind a asculta pe tatăl său, iar pe de alta, văzând nevoia Bisericii, căci atunci Biserică era foarte tulburată de eresul lui Arie, de care și tatăl lui Grigorie, fiindcă era neînvățat, se vătămase în parte, a mers iarăși din Pont în Nazianz și ajuta pe bătrânul său tată în lucrurile bisericesti și în rânduielile casei, spunându-i despre rătăcirea lui Arie și întărindu-l în dreapta credință.

După moartea împăratului Constanțiu, fiul lui Constantin, luând împărăția Iulian, s-a împlinit despre dânsul proorocia lui Grigorie; căci mare răutate a făcut nelegiuitul acela, lepădându-se de Hristos și ridicând prigonire asupra Bisericii Lui. Aceluia se împotriva Sfântul Grigorie cu multe și înțelepte scrisori ale sale, văzându-i rătăcirea și pierzătoria înșelăciune idolească, cum și basmele elinești cele mincinoase. Nu mult după aceea, murind acel rău călcător de lege, după dânsul a luat împărăția drept-credinciosul creștin Iovian (363-364), iarăși a înflorit credința lui Hristos.

Iar după Iovian, urmând la împărăție Valens arianul (364-378) și pe mulți vătămându-i cu credința cea rea, a tulburat Biserica lui Hristos; pentru că acum și arhiepiscopul Eusebiu, fiind neiscusit în Scriptură cea dumnezeiască, a început a se clătina cu mintea, îndoiindu-se de dreapta credință. De aceasta Sfântul Grigorie a scris către dânsul, sfătuindu-l să roage pe Sfântul Vasile, ca să se întoarcă din Pont în Cezareea, spre a fi ajutor împotriva celor răucredincioși. Deci, a scris Sfântului Vasile, sfătuindu-l prietenește și rugându-l ca, nepomenind mânia cea mai dinainte a lui Eusebiu asupra lui, să meargă în Cezareea, și să ajute celor fără de ajutor, iar Biserica cea clătinată de arieni, iarăși să o întărească. Astfel, Sfântul Grigorie, făcând pace între Eusebiu arhiepiscopul și Sfântul Vasile, prin scrisorile sale, a ajutat Sfântului Vasile la întoarcerea în Cezareea Capadociei. Deci, îndată, prin venirea aceluia, arienii au fost rușinați, încât unii au tăcut, iar alții au fugit. Iar arhiepiscopul Eusebiu se bucura de Sfântul Vasile și, în dragoste cu dânsul viețuind, s-a sfârșit; iar în locul lui a fost ridicat la scaun de cei dreptcredincioși, marele Vasile, chiar nevrând. Iar cei răucredincioși neîngăduind aceasta și cu zavistie pornindu-se, au făcut că cetatea Tiana să se despartă de Cezareea, pentru că în Tiana era episcop Antim, care se fățarnicea că este dreptcredincios, dar cu fapta

era eretic.

Acela cu alți episcopi, de un gând cu sine, deosebindu-se de Vasile, s-a făcut mitropolit al Tianei; și a făcut ca partea aceea a Capadociei să se despartă în două; s-au făcut apoi multe certuri acolo pentru despărțirea eparhiei. Văzând Sfântul Vasile luate din eparhia sa câteva cetăți și sate, a socotit astfel: era între Cezareea și între Tiana o cetate mică, Sasima, în aceea Sfântul Vasile voia să așeze noul scaun de episcopie și să pună acolo un bărbat drept-credincios; pentru că nădăjduia că astfel să potolească și certurile, și sufletele multora întru dreaptă credință să le păzească. Însă neavând bărbat iscusit, a trimis la Sfântul Grigorie prietenul său, rugându-l să primească sfințirea episcopiei la scaunul cel din Sasima; pentru că nimeni nu era mai bun acolo, să întărească dreapta credință, precum era el.

Sfântul Grigorie i-a scris, lepădându-se de ea cu totul; dar Vasile scriind de multe ori către dânsul și recâștigându-și dorirea, s-a sculat și a mers singur în cetatea Nazianz, unde, sfătuindu-se cu bătrânul Grigorie, episcopul Nazianzului, adică cu tatăl lui Grigorie, Vasile și bătrânul Grigorie, au silit pe Grigorie fiul, să primească sfințirea arhierească; deci, a fost pus cu sila episcop al cetății Sasimei. De care lucru înștiințându-se Antim, mitropolitul Tianei, care trăgea Sasima spre hotarul său, a dus acolo putere de oaste, ca să nu lase pe Grigorie la scaun și străjuia drumurile venirii lui. Sfântul Grigorie venind acolo și înștiințându-se despre răutatea lui Antim și despre puterea ostașilor, s-a dus într-o mănăstire, unde slujea bolnavilor; apoi s-a sălășluit în pustie, la dorita lui liniște.

După câțeva vreme însă, iarăși prin părinteasca rugăciune s-a întors în Nazianz, pentru că părinții lui îmbătrâniseră și le trebuia la bătrânețe ajutor de la dânsul, fiindcă ei nu mai aveau alți fii, afară de acesta singur, pentru că Chesarie, celălalt fiu al lor, murise; precum despre aceea mai înainte s-a pomenit. Asemenea și fiica Gorgonia acum trecuse din cele de aici, și acolo îngropară pe sora lor. Sfântul Grigorie cu cuvinte alese a cinstit-o; și rămăsese singur la părinți, ca o lumină a ochilor, și nu era cu puțință ca să nu asculte pe părinții lui, ci era dator să le slujească la bătrânețile lor, și apoi, sfârșindu-se ei, să-i dea obișnuitei îngropări.

Întorcându-se iarăși Sfântul Grigorie din pustie în Nazianz, Grigorie, tatăl lui, slăbind acum cu bătrânețea, a voit ca, în viață fiind, să așeze pe fiul său Grigorie ca episcop al Nazianzului; pentru care nu numai cu îndemnări și cu rugămintele, ci și cu jurămintele silea pe fiul său; iar el de grijă pentru bisericile rânduieli, nu se lepăda, supunându-se la porunca tatălui său, dar scaunul episcopiei nu voia nicidecum să-l primească. "Nu este cu puțință mie, o! Părinte, neplecat fiind tu din viața aceasta, ci fiind viu, ca să primesc scaunul tău". Iar tatăl

nemaisupărându-l pentru luarea scaunului, ci numai grija pentru Biserică punând asupra lui, i-a zis: "Viu fiind eu, o! Fiul meu, să fii toiaș bătrâneților mele, iar după ducerea mea, vei face precum îți va fi plăcerea!"

Nu mult după aceasta s-a sfârșit Grigorie, episcopul Nazianzului, tatăl Sfântului Grigorie, având pe scaunul episcopiei 45 de ani. Deci a viețuit 100 de ani de la nașterea sa, și a fost îngropat cu cinste, venind și Sfântul Vasile cel Mare la îngroparea lui. Și a rămas între cei vii numai Nona, maica Sfântului Grigorie, prietenul lui Vasile; dar nu după multă vreme și aceea s-a odihnit întru Domnul, asemenea fiind de o sută de ani.

Îngropând Sfântul Grigorie pe ai săi sfinți părinți, s-a ușurat de grijă pentru dâșii; apoi, vrând să scape și de tulburare, de vreme ce îl silea poporul că, după tatăl său, el să primească scaunul episcopiei, s-a dus în taină în Seleucia și petrecea lângă biserica Sfintei celei dintâi Mucenițe Tecla. De acolo, fiind chemat cu rugămintea prietenească a marelui Vasile, a primit grija pentru casele de străini și de bolnițe; pentru că Sfântul Vasile zidind case spre odihna celor ce nu aveau unde să-și plece capul, aduna pe săraci și bolnavi, văduvele, sărmanii și străinii acolo, și de hrana cea rânduită lor îngrijindu-se, a încredințat iubitului său prieten grija pentru dâșii. Și era Sfântul Grigorie hrănitorul săracilor, sprijinitorul bolnavilor și odihnitorul străinilor.

Într-acea vreme fiind tulburată Biserica lui Dumnezeu de eresul arienilor, încă de mulți ani, ca o hidră cu nouă capete, vătăma pe mulți; iar acum se mai ivise și eresul lui Macedonie, hulitorul împotriva Sfântului Duh. Pentru că arienii mărturiseau pe Tatăl că este Dumnezeu necreat mai înainte de veci, iar pe Fiul creat, nu de o ființă cu Tatăl; iar macedonenii mărturiseau pe Fiul întocmai cu Tatăl și huleau pe Sfântul Duh. Unii dintr-înșii numindu-L a fi făptură, nu Dumnezeu, și nu-L preamăreau pe El; deci îi numea Sfântul Grigorie semiarieni, ca cei ce cinsteau pe Fiul, iar pe Sfântul Duh nu-L cinsteau. Și se înmulțea acel eres mai mult în Constantinopol.

Apoi, cu sfatul de obște al Sfântului marelui Vasile și al altor mulți credincioși și episcopi, Sfântul Grigorie, ca un bărbat înțelept și puternic la cuvânt, a fost îndemnat să meargă la Bizanț, pentru biruirea învățăturii celei eretice și pentru apărarea dogmelor celor drepte ale sfintei credințe. Dar mai înainte de a merge la Bizanț, Sfântul Vasile cel Mare îmbolnăvinduse, s-a sfârșit; și așa s-a stins luminătorul a toată lumea. Pentru care Sfântul Grigorie, plângând mult și cu cuvânt frumos cinstindu-l, a luat calea ce era înaintea lui și ajungând la Bizanț, cetatea cea împărătească, l-au primit drept-credincioșii cu bucurie. Acolo a aflat Biserica lui Hristos împuținată și numărul credincioșilor lesne de numărat; de vreme ce, cea mai mare parte a cetății se dusesse pe urma eresului și toate bisericile lui Dumnezeu cele mari și frumoase le țineau ereticii; numai una mică

și veche, a Sfintei Anastasia, nebăgată în seamă de dânșii, era lăsată dreptcredincioșilor.

Drept aceea, Sfântul Grigorie îndată înarmându-se împotriva ereticilor cu praștia cuvântului lui Dumnezeu - precum odinioară David împotriva Filistenilor -, biruia întrebările și dogmele lor, pe care le rupea ca pe niște pânze de păianjen; și în toate zilele întorcea pe mulți de la credința cea rea către dreapta credință; apoi, cu cuvintele cele înțelepte și insuflate de Dumnezeu, în puțină vreme a înmulțit atât de mult Biserica lui Hristos, încât nu era cu putință a se număra. Iar numărul ereticilor se împuțina din zi în zi și se împlinea ceea ce se scrisese în Sfânta Scriptură despre casa lui David și a lui Saul: casa lui David se înălța și se întărea, iar casa lui Saul slăbea.

Neîncetând răutatea arienilor și a macedonenilor, s-a ridicat un eretic nou din Siria, cu numele Apolinarie, care înțelegea rău întruparea Domnului, propovăduind-o a fi neadevărată, ca și cum Hristos n-ar fi luat suflet, și că în loc de suflet, avea dumnezeirea. Apoi, fiind bun vorbitor ereticul acela și iscusit în înțelepciunea elinească, pe mulți a înșelat cu eresul său; iar ucenicii lui străbăteau pământul, vânând pe cei neînvățați și atrăgându-i la pierzare, ca cu o undiță. Iar bunul nevoitor, Sfântul Grigorie, avea iarăși mare nevoie, luptându-se cu ereticii aceia și cu cei căzuți din dreapta credință, învățându-i, rugându-i, și pe unii păzindu-i în credință, iar pe alții ridicându-i din cădere. Iar ucenicii lui Apolinarie, înconjurând poporul, cleveau pe Sfântul Grigorie, ca și cum Hristos ar fi despărțit în doi fii; apoi, mereu semănând o clevetire ca aceea, a pornit pe popor spre mânie și răutate împotriva Sfântului Grigorie, pentru că și picăturile de apă picând, adeseori, găuresc piatra.

Deci, cei ce nu puteau să priceapă meșteșugul cuvintelor eretice și să înțeleagă adâncul tainelor lui Hristos, lupii și ereticii erau crezuți și cinstiți, în locul păstorilor și bunilor învățători; iar păstorul cel ce învăța adevărul, se socotea că un lup și eretic. Și făcând gâlceavă, aruncau pietre asupra sfântului, ca și altădată iudeii asupra Sfântului întâiului Mucenic Ștefan, căci Dumnezeu a acoperit pe plăcutul său. Dar neîndestulându-se cu răutatea lor, l-au prins că fiarele și l-au adus înaintea judecății eparhului cetății, ca pe un tulburător și pricinuator de gâlceavă și de zavistie.

Dar sfântul, nefiind vinovat de nici o răutate, ci fiind blând și smerit cu inima, într-atâta primejdie și năvălire de popor, zicea către Dumnezeu: *În numele Tău, Hristoase, de voi merge chiar prin mijlocul umbrei morții, nu mă voi teme de rele, că Tu cu mine ești.* Iar eparhul știindu-i nevinovăția și văzând răutatea omenească cea nedreaptă, l-a lăsat liber; și a ieșit mucenicul fără răni și fără bătaie, ca un purtător de cunună, fără lovituri, având totuși voință să pătimească

pentru Hristos.

Cu niște nevoințe ca acestea și cu lupta cea mare cu ereticii, strălucind Sfântul Grigorie, s-a făcut cunoscut tuturor; dar înțelepciunea lui era slăvită pretutindeni, și a fost chemat de toată Sfânta Biserică cu un nume nou "Teologul", adică "Cuvântătorul de Dumnezeu", asemenea celui mai vechi cuvântător, adică Sfântului și iubitului Ioan, ucenic al lui Hristos. Această numire de "Cuvântător de Dumnezeu", măcar că se dă de obște tuturor celor mai mari învățători și arhieriei, pentru că toți au predicat cu dreapta credință Sfântă Treime; însă Sfântului Grigorie i s-a dat într-un chip mai ales, adică să se numească "Cuvântător de Dumnezeu", spre semn de biruință asupra acelor atât de mari și de mulți eretici; și de atunci au început toți a-l chema "Cuvântător de Dumnezeu".

Deci, era foarte iubit de cei dreptcredincioși și toată mulțimea voia să-l aibă patriarh. Chiar și Petru, patriarhul Alexandriei, care a luat scaunul după marele Atanasie, a scris acestui mare Sfânt Grigorie, Cuvântătorul de Dumnezeu, încredințându-i scaunul cetății lui Constantin (379-381) ca unui păstor vrednic și ca celui ce multe osteneli a suferit pentru Biserica lui Hristos. Dar îndată i s-a făcut împiedicare de oamenii cei răi în acest chip.

Era în Constantinopol unul din filosofil elini, anume Maxim, de neam egiptean, meșter în răutate, tare viclean și înșelător. Acela venind la fericitul păstor Grigorie, Cuvântătorul de Dumnezeu, a lepădat nedumnezeirea elinească și fiind botezat, s-a unit cu Sfânta Biserică; dar viețuia cu vicleșug, acoperindu-se fățărnicie cu cucernicia, ca și cu o haină de oaie, iar înăuntru era lup; care lucru a fost descoperit mai pe urmă. Iar arhierul lui Dumnezeu Grigorie, neștiindu-i vicleșugul lui și întoarcerea de la păgânătate spre creștinătate socotind-o dreaptă, l-a făcut locuitor sub un acoperământ cu el; el însă, urmând lui Iuda, a gândit să se depărteze de părintele și învățătorul său și să ridice război asupra lui și luând ajutor al scornirii sale pe un prezbiter oarecare, netemător de Dumnezeu și iscusit a țese vicleșuguri. Cu acela a început cu vicleșug a se îngriji în taină cum ar putea să răpească scaunul patriarhiei Constantinopolului. Dar de vreme ce la un lucru ca acesta era trebuință nu de puțin aur, adică cu plată și cu daruri să înduplece pe mulți la împlinirea gândului său, de aceea pentru aur se îngrijea mai întâi, și cu sporirea satanei și-a câștigat dorința în acest chip.

A venit în Bizanț un prezbiter din insula Tasos, aducând aur mult; voia să cumpere pentru o zidire oarecare lespezi de marmură, care se aduceau de la Procones; pe acela înșelându-l cu mari făgăduințe, au luat aur destul, să le ajungă pentru săvârșirea vicleșugului scornit și au trimis în taină la Alexandria multe și mari daruri lui Petru patriarhul, episcopilor și clericilor de

lângă dânsul, rugându-l foarte mult să-i trimită la Bizanț pe episcopii săi și prin ei să ridice pe Maxim la scaunul patriarhiei. Petru amăgindu-se cu darurile, ca și cum ar fi uitat de scrisoarea să mai înainte către Sfântul Grigorie, s-a învoit îndată la rugămintea lor și nezăbovind episcopii cei trimiși de dânsul, au venit din Egipt în Constantinopol, nespunând nimănui scopul lor, nici păstorului, nici clerului, nici la vreunul din boieri; iar în vremea cântării Utreniei, au intrat în biserică cu Maxim (Sfântul Grigorie Cuvântătorul de Dumnezeu, fiind cuprins de boală trupească în acea vreme) și voiau să-l sfințească pe Maxim ca arhiepiscop.

Înștiințându-se aceasta îndată la toți, degrabă s-au adunat prezbiterii, clericii și popor mult, nu numai credincioși, ci și eretici, pentru că toți, mirându-se de acea răutate tănuită și de hirotonia cea fără de rânduială, s-au aprins de mânie, și strigau contra episcopilor ce veniseră, oprindu-i cu totul de la acel lucru nedrept cu adevărat. Iar ei cu rușine ieșind din biserică, au intrat în casa unui om, și acolo, făcând sfințirea cea fără de lege, au propovăduit pe Maxim ca patriarh al Constantinopolului (380-381), având ajutor pe unii din clerici și mireni, din care unii din greșală erau despărțiți de Biserică, alții pentru plată, iar alții prin făgăduință de daruri și de cinstire erau înșelați; se țineau lângă Maxim, întărindu-l în ascuns. Iar cei mai mulți și mai cinstiți cetățeni aprinzându-se, defăimau cu negrăite ocări și dosădiri pe Maxim; dar și pe Sfântul Grigorie Cuvântătorul de Dumnezeu îl prihăneau că a primit pe un om ca acela să viețuiască în casă cu dânsul și că de prieteșugul său l-a învrednicit.

Sfântul răspundea către dâșii, zicând: "Nu vă mâniați asupra mea, o! Bărbaților, că bine i-am făcut aceuia, nevăzându-i mai înainte răutatea lui; pentru că nu suntem vinovați de aceasta, când nu cunoaștem mai înainte răutatea cuiva. Pentru că lucrul lui Dumnezeu este ca să știe tainele omenești cele dinăuntru. Iar pe lângă această, au nu prin lege ni se poruncește ca să deschidem părintește și cu dragoste mila noastră, la cel ce vine? Căci, zice Domnul: *Pe cel ce vine la Mine, nu-l voi scoate afară*. Mare lucru mi-a fost dat să văd, căci de la elineasca închinare de idoli, Maxim a fost adus la Botez și în loc de slujitor al lui Heracles, s-a făcut slujitor al Sfintei Treimi, și se arăta îmbunătățit, deși cu fățarnicie, precum acum s-a vădit fățarnicia și răutatea lui; și nu este al nostru lucru ca să cercetăm tainele acestea; pentru că nu intră în omeneștile gândiri, nici știm ce va să fie, fără numai când Dumnezeu ni le va descoperi. Noi numai la față căutăm, iar Dumnezeu în inimă".

Cu niște cuvinte ca acestea potolindu-se poporul, cu mai multă dragoste s-a lipit de Sfântul Grigorie Cuvântătorul de Dumnezeu. Iar Maxim luându-și soborul episcopilor celor din Egipt, care-l puseseră arhieru, s-a dus la drept-credinciosul împărat Teodosie cel Mare (379-395), fiind el atunci cu oastea în Tesalonic, de care apropiindu-se, cerea scaunul Constantinopolului.

Căci de vreme ce ticălosul nu avea putere de la bisericăștile rânduiei, s-a gândit să aibă prin poruncă împărătească stăpânirea ocârmuirii bisericești, vrând mai ales să domnească decât să păstorească.

De aceea, drept-credinciosul împărat, cu mare mânie și îngrozire a izgonit de la dânsul pe Maxim și pe episcopii care veniseră cu dânsul. Și au plecat toți în Alexandria, unde Maxim a început a face răutate. Căci cu mult aur umplând mâinile clericilor Bisericii din Alexandria, cu îndrăzneală și fără rușine zicea către patriarhul Petru: "Sau să mijlociți scaunul Constantinopolului sau, de nu, de la al tău nu mă voi depărta". Și săpa groapa patriarhului prin viclene meșteșuguri și ar fi săvârșit răutatea sa, de nu s-ar fi înștiințat despre aceea eparhul Alexandriei. Acela temându-se ca să nu se ridice vreo tulburare în popor, a izgonit cu necinste pe Maxim din cetatea Alexandria.

Sfântul Grigorie Cuvântătorul de Dumnezeu, fiind cuprins în Bizanț de o boală trupească, s-a lepădat de grijă pentru ocârmuirea Bisericii Bizanțului, voind să se ducă la casa sa părintească din Nazianz. Și a făcut către popor cuvântul cel de pe urmă, învățând să păzească credința fără de prihănire și să facă lucruri bune. Iar poporul înțelegând că vrea să se ducă, și-a ridicat glasul și toți plâneau, zicând cu o gură: "O! Părinte, plecând de la noi, duci cu tine și pe Sfânta Treime; căci, fără de tine nu va fi întru această cetate dreaptă credință".

Un glas ca acesta și plângerea poporului auzind Sfântul Grigorie, a părăsit scopul său și a făgăduit să petreacă cu ei până ce va fi venirea episcopilor. Pentru că era așteptare ca, adunându-se episcopii, să aleagă la patriarhie un bărbat vrednic. Deci, pe acela îl aștepta sfântul, căci dacă ar fi văzut pe scaun un păstor drept-credincios, putea să se ducă întru ale sale.

În vremea aceea, drept-credinciosul împărat Teodosie avea război cu barbarii, pe care biruindu-i, a venit în Constantinopol cu bucurie. Atunci țineau Biserica cea sobornicească arienii, având patriarh pe Demofil (370-379). Iar credincioșii, precum mai înainte s-a zis, aveau o biserică mică și veche, a Sfintei Anastasia. Deci, chemând împăratul pe Demofil, îl îndemna, ca să primească mărturisirea cea dreaptă, iar de nu, apoi să se depărteze de la locul său. Iar Demofil împietrit fiind cu inima, a preferat să se lipsească de scaun, decât să se depărteze de la credința lui cea rea.

Atunci împăratul a dat Sfântului Grigorie Cuvântătorul de Dumnezeu și adunării celei dreptcredincioase, soborniceasca biserică, pe care arienii de patruzeci de ani o țineau, cum și celelalte biserici. Și când arhiereul lui Dumnezeu a vrut să intre în biserică cu clerul și poporul,

mulțimea arienilor înarmându-se ca la război, stăteau lângă biserică, oprind intrarea credincioșilor; iar pe sfânt îl îngrozea cu moartea, apoi a momit un tânăr îndrăzneț și voinic, ca, apropiindu-se în taină de Grigorie, să-i înfigă sabia în pânțe.

Atunci s-a făcut tulburare și gâlceavă de arieni; și cu adevărat ar fi făcut acel rău sfântului, dacă n-ar fi venit împăratul și n-ar fi dus singur în biserică pe sfântul arhiereu. Deci, poporul celor drept-credincioși, cu mare bucurie și veselie a înălțat glasuri de laudă și slavă lui Dumnezeu, vărsând lacrimi de bucurie, ridicând și mâinile în sus, căci bisericile după atâția ani, iarăși și-au dobândit a lor sfințenie; iar către împărat striga cu o gură să pună pe scaunul patriarhiei pe Grigorie Cuvântătorul de Dumnezeu. Iar sfântul neputând singur să strige împotriva strigării poporului, cu mare glas, căci nu avea tărie din pricina bolilor trupești, a strigat printr-un oarecare cleric: "O! Fiilor, acum este vremea de mulțumire și de laudă lui Dumnezeu, Unul în Treime, pentru că ne-a ajutat, ca iarăși să primim a noastră biserică; pentru aceasta acum să preamărim bunătatea Lui cea multă; iar pentru scaunul patriarhiei, vom rândui mai pe urmă altă vreme". Un răspuns că acesta al arhiereului auzindu-l poporul, a încetat de a mai striga; și după săvârșirea Sfintei Liturghii, s-au dus lăudându-L pe Dumnezeu, iar arienii au tăcut rușinați.

Binecredinciosul împărat Teodosie, foarte mult cinstea pe Sfântul Grigorie Cuvântătorul de Dumnezeu, ca pe un tată al său; dar el se ducea mai rar la împăratul, aducându-și aminte de cuvintele lui Solomon, care zic: *Rar adu-ți piciorul înăuntru la prietenul tău, că nu cumva săturându-se de tine, să te urască*. Iar sânguinta sfântului era ca de-a pururea să învețe pe popor, să cerceteze pe cei bolnavi și să-i tămăduiască, să ajute năpăstuiților, să sprijinească pe cei neputincioși și să-și curețe turma să de vătămrile eretice. Ieșea uneori la sat, iubind liniștea și tămăduind puțin prin odihnă bolile sale cele dese, ca trupul lui să nu slăbească de celelalte osteneli. Apoi, stăpânind mari averi bisericesti, nici un ban nu și-a oprit sieși și nici nu cerceta pe iconomii bisericesti, cât au adunat și cât au cheltuit; pentru că lucrul acela nu-l socotea că este al episcopului, ci al boierilor. Pe toți îndemna să-și păzească conștiința curată pentru Dumnezeu.

Apoi, slăbind de ostenelile cele de-a pururea și de bătrânețe, s-a îmbolnăvit odată și zăcea la pat; de care lucru înștiințându-se poporul, au venit să-l cerceteze, iar el șezând în pat, întreba: "Ce voiți, fiilor? Care este pricina venirii voastre la mine?". Iar aceia, închinându-se, îi aduceau mulțumire pentru ostenelile lui cele multe; căci a curățat cetatea de eresuri și a întors iarăși la dreapta credință sfințele biserici, pe care de mulți ani le țineau arienii; că atât de mult bine a făcut tuturor, prin învățătură și prin păstoreasca grijă cea pentru toți; iar după aceea îi ziceau: "Acum, o! Părinte, de te vei duce la Dumnezeu, să te rogi pentru turma ta, pentru

binecredinciosul împărat și pentru toată Biserica". Dar sfântul spunându-le că boala să nu este spre moarte și învățându-i după obicei, i-a slobozit.

Leșind aceia, a rămas un tânăr, care stând la picioarele sfântului, cu lacrimi și cu tânguire îl ruga, să-i ierte greșeala. Iar sfântul întrebându-l care este greșeala lui, tânărul nu răspundea nimic, ci numai se tânguia și cerea iertăciune. Iar unul din cei ce stă înaintea lui a zis: "Acesta este ucenicul tău, o! Părinte, care prin îndemnarea ereticească a vrut să înfigă sabia în pântecele tău, dar Hristos te-a apărut; deci, acum iată se căiește și cere iertăciune".

Sfântul a zis tânărului: "Domnul nostru Iisus Hristos să-ți fie milostiv, o! Iubite, și să-ți ierte greșeala, dar de acum să fii al nostru; lasă-ți eresul și apropie-te de Hristos Dumnezeu și slujește Aceluia cu credință". Și astfel a liberat cu iertăciune pe tânărul acela; de care lucru înștiințându-se toată cetatea și minunându-se de bunătatea lui, cu mai multă dragoste s-au aprins de dânsul.

După aceasta, au început a se aduna episcopii în Bizanț, pe de o parte pentru alegerea patriarhului cetății împărătești, iar pe de alta ca eresurile, prin al doilea sinod din toată lumea, să le dea anatemei. Și adunându-se episcopi credincioși, 150, printre care era începător Sfântul Meletie antiohianul; atunci, Sfântul Grigorie Cuvântătorul de Dumnezeu, chiar și nevrând, fiind bolnav și plângând, a fost pus pe scaunul patriarhiei, rugându-l împăratul și tot poporul. Apoi nu multe zile trecând, preasfințitul Meletie, patriarhul Antiohiei (360-381) îmbolnăvinduse, s-a dus către Domnul.

Atunci au venit îndată episcopii din Egipt și din Macedonia și nu îngăduiau așezarea lui Grigorie, de vreme ce fără de dânsii este ales, și ziceau că nu după lege este punerea lui, că nu de patriarhul Alexandriei, ci de al Antiohiei este pus; pentru că scaunul Alexandriei, după al Romei era întâi, și pe acela trebuia să se așeze patriarhul Constantinopolului; deci, se făcuse multă neînțelegere și gâlceavă între episcopi, unii zicând că după dreptate este punerea lui Grigorie, iar alții împotrivindu-se; și așa episcopii se gâlceveau unul cu altul.

Sfântul Grigorie, văzând cearta care era între episcopi pentru el, le-a ținut în sobor o cuvântare, zicând: "Eu, păstori sfințiți și cinstiți, n-am poftit să am începătoria acestei Biserici a Constantinopolului; cu toate că această Biserică a crescut și s-a întărit cu ale mele sudori și osteneli, era destul să dăruiesc acelea lui Dumnezeu, și de la El să aștept răsplată; totuși dragostea turmei celei cuvântătoare și judecata arhierilor cea de obște m-au silit să primesc scaunul; acum însă aud pe mulți că nu mă voiesc pe mine. Deci, să știți, că nu caut nici bogății, nici scaun înalt și cinste și nici că doresc a mă numi patriarh al Constantinopolului; iată, fără de

măhnire, voi ieși din episcopie; iar voi sfătuiți-vă și faceți cele plăcute vouă; mie de mult îmi este plăcută pustia, pentru că cei ce mă lipsesc de scaun, nu mă lipsesc de Dumnezeu".

Zicând acestea, a ieșit, lăsând casa patriarhală, și s-a sălășluit într-una mică, care era departe de biserică, fugind de gâlceavă și de întrebările celor ce veneau la dânsul. Apoi, mulți din popor alergând la dânsul, îl rugau să se milostivească spre turma să, să n-o lase, căci a crescut-o și a înmulțit-o cu atâtea osteneli și sudori; și-i ziceau: "Dă, o! Părinte, darul tău iubiților tăi fii, pentru care multă vreme te-ai ostenit, dăruiește nouă și rămășița zilelor tale, ca după moartea ta, să avem trupul tău noi cei ce suntem luminați prin învățăturile tale". Iar sfântul, ca un părinte iubitor de fii, se înduioșa cu inima și nu știa ce să facă; numai se ruga lui Dumnezeu, ca să rânduiască cum e mai bine pentru turma să.

Adunându-se mai mulți episcopi, și mai mare neunire și gâlceavă făcând, fericitul Grigorie, stând în mijlocul soborului, a zis: "Bărbați și împreună păstori ai sfintei turme a lui Hristos! Urât și cu totul trist ar fi dacă învățând pe alții pace, înșivă să ridicați război unii către alții; căci pe alții învățați a se uni într-un cuget, iar voi înșivă sunteți neuniți; deci, vă rog pentru însăși Preasfânta și cea de o ființă Treime, să vă uniți unii cu alții în bine și cu pace, iar de sunt eu pricinuitor de dezbinare, nu sunt mai cinstit decât proorocul Iona, deci, aruncați-mă în mare și va înceta dintre voi furtuna tulburărilor; căci voiesc a pătimi orice ați voi, deși sunt nevinovat, pentru unirea voastră într-un cuget. Din scaun scoateți-mă, din cetate goniți-mă, numai adevărul și pacea, precum zice Zaharia, iubiți-le; fiți sănătoși, sfinți păstori, și a pomeni ostenelile mele să nu încetați".

Acestea zicându-le, ei s-au rușinat, umilindu-se de cele zise. Iar sfântul, ieșind din sinod și gândind să se întoarcă în patria sa, s-a dus la împăratul, să ceară voie a se duce întru ale sale, apoi i-a zis: "Pentru ale tale faceri de bine, pe care le-ai făcut Bisericii, o! Împărate, să-ți răsplătească Hristos, în ziua răsplătirii; iar darul pe care acum îl poftesc de la tine, preaputernicule stăpâne, să nu te îndoiești a mi-l dăru. Nu poftesc averi, nici mă rog pentru rudeniile mele, nici voiesc acoperământuri de mult preț; ci doresc încetarea ostenelilor mele, ca să înceteze și zavistia multora și să aibă pace episcopii, prin sângele ta; alinează războiul arhierilor, cel ce ai potolit îndrăznirea barbarilor; pe stăpânirea ta cea purtătoare de biruință s-o împodobești prin aceasta, ca adică episcopii să aibă pace și unire între ei; și o vor avea aceasta, de voi fi eu liberat la patria mea. Această dăruire o poftesc; acest dar desăvârșit să-l arăți mie".

Deci, s-a minunat împăratul de cele grăite de sfântul și a lăcrimat; la fel și boierii cei ce erau cu

împăratul, pentru că toți erau cuprinși de mare dragoste către dânsul și nu voiau să-l libereze. Iar el pe de o parte punând înaintea bătrâneților și bolile cele de-a pururi, iar pe de alta dezbinările cele ce se făceau pentru dânsul între episcopi, și mult rugând pe împărat, l-a înduplecat ca să nu-l oprească, ci să-l libereze unde voiește; ca celelalte zile ale vieții sale să le săvârșească în pace, odihnindu-se puțin de ostenelele cele multe. Deci, fiind eliberat, i-a sărutat pe toți și, pace dând oilor sale, ieșea din cetate, tot poporul petrecându-l și cu mare tânguire plângând. Apoi, episcopii care iubeau pe Sfântul Grigorie și plângeau după dânsul au ieșit din cetate, lăsând soborul și s-au întors fiecare la locul său, între care era Grigorie de Nissa, fratele marelui Vasile, Amfilohie al Iconiului, Evloghie al Edesei, Eladie al Cezareei, Otreie al Melitinei și mulți alții. Iar soborul cel ce a rămas în Constantinopol a pus pe scaunul acela pe Nectarie.

Sfântul Grigorie, Cuvântătorul de Dumnezeu, mergând în țara Capadociei, s-a sălășluit în satul părintesc, care se numea Arianz, și se odihnea acolo, fiind foarte slab; totuși nu înceta ostenelele cele pentru Dumnezeu, pentru că aflându-și patria sa, Nazianzul, vătămată de eresul lui Apolinarie, a curățit-o prin multe sfătuiri și scrisori. Și fiind rugat de cetățeni ca să primească scaunul cel părintesc, n-a voit, ci pe un preot oarecare, anume Eulalie, bărbat drept-credincios și îmbunătățit, l-a pus episcop; iar el se liniștea în satul Arianz, unde viețuind câțva vreme, și multe scrieri folositoare lăsând, într-o adâncă bătrânețe a trecut la viața cea neîmbătrânită, în 25 de zile ale lunii ianuarie, și a fost îngropat cu cinste în cetatea Nazianz.

După mulți ani, cinstitele lui moaște le-a mutat drept-credinciosul împărat Constantin VII Porfirogenetul (913-959) din Nazianz în Constantinopol și le-a pus în biserica Sfinților Apostoli, spre ajutorul și apărarea cetății și spre mărirea lui Hristos Dumnezeu, Celui împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh slăvit, în veci. Amin.

Fragment din: “VULTURUL RĂNIT – Viața Sfântului Grigorie Teologul”, de Stelianos Papadopoulos:

Marea dilemă: ce cale să urmeze în slujirea lui Dumnezeu

În 358 și 359, marele lui prieten, Vasile, se nevoia pustnicește în Anisa, aproape de Neocezarea Pontului. De acolo scria și îl rugă pe Grigorie să meargă să sihăstrească împreună, precum își făgăduiseră unul altuia la Atena. Lui Grigorie îi părea rău din toată inima, dar nu-și putea ține făgăduința, care fusese aproape un jurământ. Părinții îl țineau cu stăruință. Biserica Nazianzului avea trebuință de marea lui pregătire cărturărească. Iar el?

Se povestește în marele lui poem biografic (Poeme epice XI, 277-328). ***Pe cât sporea în cercetarea celor dumnezeiești, pe atât se încingea război înlăuntrul lui, fără să aibă însă***

dușman. Era tulburat, trăia o confuzie ce-l hărțuia insuportabil. Ce-o să facă în viață, cum o să lucreze duhovnicește, ce rol o să joace în Biserică? Toate erau îndreptățite și față de toate simțea ceva, însă... Înăuntrul lui a așternut – mai bine zis s-a așternut de la sine - județ. Iar glasurile îi spuneau: **Grigorie, sus mintea! Nu te îndeletnici cu cele trupești și cu slava omenească. Bisericii să te afierosești!**

Dar acestea toate pentru Grigorie erau hotărâte. Cu făgăduințe și vedenii dumnezeiești îi era hotărâtă afierosirea lui Dumnezeu. **Întrebarea era ce-i de făcut de-aici înainte, încotro să apuce?**

Ascultă, Grigorie – îi zicea alt glas. **Gătește-te pentru culmea vieții duhovnicești. Pustnic să te faci; nevoitor al rugăciunii și al vederii dumnezeiești în liniște desăvârșită.** Știu cât îl prețuiești pe Ilie, proorocul care a trăit pe Carmel și a fost hrănit de către corb. Văd că-ți este mintea la Ioan Înaintemergătorul, care mânca doar rădăcini și miere sălbatică. Ca aceștia fă-te!

Într-adevăr, asemenea viață îl fermeca. Liniștea desăvârșită îi dădea totul. **În sinele lui slobod și senin trăia cu adevărat pe Dumnezeu.** Ce altceva să-și mai dorească? Gândul isihiei îl lua cu dânsul și se împăca, dar lupta nu luase sfârșit.

Ia aminte și la mine, Grigorie – îi zicea al treilea glas. Toate acestea sunt bune și sfinte. Le văd și le prețuiesc. **Insă pe tine Dumnezeu te are spre lupta pentru adevăr. Prin tine Domnul va fulgera voia Lui și va nimici eresul.** Și de vreme ce trebuie să te închini rugăciunii, trebuie și să cercetezi. Despre pustnicii rugăciunii neîncetate nu există cărți prea multe. Iar tu trebuie să ai toate cărțile trebuincioase. **Astfel vei învăța să cugeți teologic. Mai întâi să dobândești cercarea dumnezeiască a acelora ce-au scris cărțile, și-apoi să ceri de la Duhul Sfânt și altă experiență a adevărului.** Așa îi vei păzi pe credincioși de eresuri. Aici, așadar, aici să rămâi, să te vadă toți și să te audă toți, ortodocși sau nu.

Cu cumpătul său, Grigorie a luat aminte și la al doilea, și la al treilea glas. Toate le cântărea, toate le măsura, dar tot nu se hotăra. Nu voia să se păgubească de isihie și de dumnezeieștile ei daruri, dar nu trebuia nici să tăgăduiască lupta pentru teologie. **Isihia îl fermeca. Teologia era o îndatorire sfântă. S-a luptat mult, cu sine și cu Dumnezeul său, dar a găsit soluția: va urma calea de mijloc.** Între cei necăsătoriți și cei căsătoriți, între sihaștri și mireni. Cei dintâi se retrag din lume, trăiesc o viață aspră și aparte, îngrijindu-se doar de suflet, sunt senini și gânditori. Cei de pe urmă trăiesc viața cea obișnuită, fiind părtași necazurilor lumii, pierzându-și liniștea și îngrijindu-se de sufletele celorlalți. Cei dintâi – văzători de Dumnezeu. Cei de pe urmă – făptuitori. **Grigorie, urmând calea de mijloc, încerca totdeauna să ia de la isihiași cele**

înalte și de la făptuitori iubirea. Așa și-a rezolvat din clipa aceea marea lui problemă: o să rămână necăsătorit, însă va lucra în lume, păstorind și teologizând.

Dezlegarea însă era doar teoretică. În practică nu a avut o aplicare lesnicioasă. **Grigorie își va petrece toată viața primejduindu-și isihia și luptându-se teologic în lume.** Când se afla în lume îl copleșea dorul după isihie, iar când trăia sihăstrește dădea loc rugămintelor de a sluji. **Era limpede că soluțiile de mijloc sunt de neaplicat, iar atunci când se aplică devin chinuitoare.** De obicei, dintre părțile pe care voim să le punem laolaltă precumpănește ori una, ori cealaltă. **Sinteza deplin echilibrată nu-i cu putință. De pildă, Grigorie: deși într-un fel cugeta și hotăra, altfel ieșeau lucrurile.**

În sihăstria Pontului, cu Vasile

În 360 Vasile îl presa tot mai mult pe Grigorie cu rugămintea de a sihăstri împreună, de astă dată în mica sihăstrie de lângă râul Irisului, în Pont. Grigorie a îngăimat un motiv părinților săi și a fugit în sihăstrie. **A făcut aceasta într-o zi când tatăl lui îi cerea stăruitor să-l hirotonisească preot.** Atunci nimic nu l-a mai ținut. A căutat mângâiere în sihăstria lui Vasile. S-au îndeletnicit însă și cu teologia. Acolo Grigorie a alcătuit Filocalia lui Origen iar Vasile o parte dintre scrierile sale ascetice. Fiecare cerea sfatul celuilalt în orice scria.

S-au îndeletnicit, de-asemenea, și cu lucrul mâinilor, pentru cele trebuincioase. **Singuri tăiau lemne, singuri sădeau legume, singuri le udau, singuri își pregăteau puțina hrană. Ore de rodire duhovnicească și comuniune, și ore de liniște senină.** Fiecare îi ajuta pe celălalt în dobândirea virtuților și în pătrunderea adevărurilor dumnezeiești. Fiecare se deda rugăciunii ore nesfârșite. **Cerea de la Dumnezeu și lua, predându-se pe el însuși. Întâia oară au gustat**

cei doi tineri bărbați harisma sfântă a luminării. Citind și rugându-se, au simțit că îi călăuzea Duhul Sfânt către adevărul dumnezeiesc. Tot ce se întâmpla venea de la Dumnezeu. În tot ce izbuteau se nevoiau pe tăcute. Zilele petrecute în sihăstria Irisului deveneau cele mai fericite din viața lor. **Însă acestea nu au durat prea mult. Doar până în decembrie 361.**

Apucaseră însă să trăiască experiențe irepetabile. **Trecuseră treapta curățirii de patimi și înțeleseseră și cercetaseră practica ascezei. Cunoscuseră roadele rugăciunii și harismele și luminării dumnezeiești.** Se încredințaseră de ceea ce dinainte știuseră: **ca toate le dă Dumnezeu acolo unde e asceză, viață în nevoia de orice fel.** De aceea și Grigorie și Vasile, fiindcă Biserica îi chema neîncetat spre slujire și teologie, nu vor putea să se desfete cât ar fi dorit de iubita lor viețuire ascetică; **însă în întreaga lor viață vor trăi ascetic.**

Grigorie, care ca poet nu putuse totdeauna să se țină în frâu, zugrăvește direct și indirect viața ascetică pe care a trăit-o. Atunci când, în vârstă fiind, tinerii l-au întrebat despre asceză, le-a spus:

Trupul, fiii mei. Acesta se răzvrătește și tulbură pe tânăr. E trebuință de multe nevoițe; apoi se liniștește. Pântecele nu mi l-am simțit îndestulat. Mă ridicam de la masă înainte de a mă sătura. **De cum vedeam că mă stăpânește mânia, mă sălbăticeam asupra ei ca o fiară.** Așa mă lăsa în pace. **Iar noaptea? Ce era cu nopțile lungi de iarnă? Iarăși luptă și război.** Pe pământ dormeam, fiii mei. Și patul – lângă mine. Mă acopeream cu niște zdrențe. Ațipeam puțin – scurtă vreme. Apoi iarăși în picioare. Rugăciune și mătăanii. Adesea genunchii îmi sângerău și rănilor rămâneau mult timp deschise. **Mă rugam și îngenuncheam. Îmi plângeam slăbiciunile și lacrimi amare îmi ardeau ochii.**

Așa izbuti Grigorie să-și supună patimile, poftele trupului, care îl împiedicaseră în viața virtuoasă. Mai mult încă: nu-i îngăduiau să înainteze în viața desăvârșită.

Călăuzit către altar. Este hirotonisit preot

Am spus că Grigorie și Vasile nu s-au bucurat prea multă vreme de viața cea senină și scăldată de Duhul a sihăstriei. Bătrânul Grigorie, episcopul Nazianzului, scria și poruncea neconținut fiului său:

Vino, fiul meu, nu-i chip altfel. Ne-au ajuns vremuri grele. Și doar la tine mai am nădejde. Azi-măine mor și nu te mai văd. Mama ta este și ea nemângâiată... Nu întârzia; o să tot ai vreme să pusnicești.

La sfârșitul lui 361, în decembrie, **Grigorie luă drumul întoarcerii**. Descăleca acasă și își află tatăl adânc căzut pe gânduri. Își îmbrățișa mama, pe Nonna, și se așezară. Bătrânul episcop, părintele lui gârbovit, cu barbă albă, însă patriarh impunător îi spuse cu gravitate în glas:

Grigorie, ți-a sosit ceasul. Cu jurămintele ești afierosit lui Dumnezeu și – slavă Domnului! – Îl iubești. **Acum trebuie și să-l slujești. O să te hirotonisesc preot, fără amânare.**

Grigorie s-a cutremurat și a dat să se împotrivească. A îngăimat câteva cuvinte – toate zicând „nu”. Însă bătrânul episcop îl ținut cu purtarea sa sfântă și autoritară, ce nu lasă loc de împotrivire:

O să te supui. **E voia lui Dumnezeu și nu-i îngăduit să te împotrivești Lui. Pentru El trăim!**

Candidatul la preoție s-a adunat să vadă unde se află. Ochii îi trădau când frică față de taina preoției, când supărare față de tatăl său stăruitor. Bătrânul părinte înțelese zbuciumul din sufletul fiului său, însă acum era hotărât să meargă înainte. Adăugă, spre a-i învedera că vremurile sunt grele:

Nu vezi cât rău se face în jurul nostru? Biserica suferă cumplit. Hristos este iarăși răstignit. Din când în când se fac sinoade, fiecare tăgăduind pe celălalt. Acum doi ani i-am avut pe omisianiștii cu Vasile de Ankira și Gheorghe al Laodiceii; de anul trecut Acachie face ce pofteste, de vreme ce a izbutit să-l atragă pe împărat de partea lui, zicând că Fiul este doar asemănător Tatălui. **Toți îmi par odrasle îndepărtate ale lui Arie. Din păcate, nu pot să le pricep pe toate.** De-aceia îți zic, trebuie să te faci preot și să rămâi aici. **Să cercetezi bine lucrurile acestea. Nu face să mergem orbește! Eu unul nu pot nici să văd, nici să înțeleg adâncurile învățăturii noastre.** Ce mai aveam de făcut, am făcut. Acum e rândul tău.

Grigorie fiul și-a venit puțin în simțiri și și-a întrerupt părintele:

Dar nici eu nu-s teolog... N-am toate scrierile lor, să pot judeca. Doar Atanasie, Atanasie al Alexandriei; el o să ne zică.

Asta o știu și eu – a zis bătrânul tată. **Dar unde-i Atanasie? Nu știi că l-au exilat iarăși?** Și arienii și împăratul îl prigonesc. Acum o să vedem ce-o să facă Iulian, pe care l-ai cunoscut la Atena și despre care am aflat zilele astea că se visează împărat. A fost cezar al Apusului, acum s-a făcut și al Răsăritului. Singur stăpânitor. Pricepi ce-nseamnă asta?

Auzind Grigorie fiul vorbele despre Iulian, i s-a strâns inima. Oare ce va aduce în Biserică omul acesta atât de problematic? O să îngăduie episcopilor ortodocși exilați să se întoarcă la

episcopiile lor? O să urmeze tactica arianofilă a înaintașului sa, Constanțiu? Cine știe?! **Ceea ce are importanță este că, în vremurile acestea grele, Biserica are nevoie de un mare teolog. Iar Grigorie trebuie să înceapă exact de-acum. Unde o să ajungă? Cât de mare teolog va deveni? Nimeni nu știa, nici el însuși.** Dumnezeu doar, care în ceasul acela a pus-o în acest sfânt joc și pe Nonna, mama lui. Și aceasta îl împingea pe Grigorie să primească preoția. Nu cu cuvânt aspru și greu, ca părintele lui. Aceasta, cu glas vesel, îi luă mâna în mâna ei, zicându-i:

Bunul și sfântul meu fiu, **Dumnezeu te-a dăruit Nonnei celei fără fiu, iar eu te-am făgăduit bisericii Lui, să-L slujești; ce-o să-I spun, ce-o să-I spui și tu, dacă nu ajungi preot?**

Încet-încet, Grigorie s-a liniștit. Va primi hirotonia. Le-a spus și părinților, ca să se liniștească. S-a dus fiecare în odaia lui. Nimeni n-a avut poftă de mâncare. Bătrânii – fiindcă se săturaseră cu consimțământul fiului lor. Grigorie – fiindcă se umpluse de gândul preoției. Mâncarea era ultimul lucru la care se putea gândi.

Toată noaptea a rămas treaz. Ca în toate nopțile, și-a început metăniile. Sute de mătânii. A ostenit. **Îngenuncheat, a plecat puțin capul pe pat, apoi s-a ridicat în picioare și a intrat în norul rugăciunii. Mai întâi puțin, apoi mai adânc, tot mai adânc... a fost răpit la Dumnezeu.** Luminându-se de ziua, norul s-a retras pe nesimțite. A îngenuncheat cu atenție și s-a culcat pe jos, lângă pat, pe un preș. Într-o oră a fost în picioare. S-a spălat, s-a rugat și mintea i-a fugit la Vasile. L-a căutat în gând. A pregătit până și cerneală, a tras sertarul, să ia o bucată ieftină de pergament, și i-a scris scrisoare lui Vasile. Avea trebuință să fie mângâiat de prietenia lor.

I-a scris cât de consolator își amintea toate cele ce cu nevoie, în chip minunat, le trăiseră în sihăstria Irisului. Și a așteptat ziua pe care o va rândui părintele lui spre hirotonire. Data precisă a hirotoniei lui nu o știm. Oricum, s-a petrecut între Crăciunul lui 361 și Boboteaza lui 362. **Într-una din aceste zile și-a plecat – în chip de nou Isaac – capul, și, având jertfitor pe tatăl său, s-a jertfit voii dumnezeiești și părintești.**

Fuga în sihăstrie și pregătirea întoarcerii

N-a îndurat însă Taina Preoției. **Când i s-a dat de către părintele lui – episcop – „părticica” Sfintei împărtășanii, s-a cutremurat.** A trăit o spaimă înfricoșătoare, peste care n-a putut să treacă. S-a străduit tatăl său să-l liniștească, a încercat și Nonna, cu dulceață... **A fost cu neputință. De Bobotează a plecat la râul Irisului ca vai de el. Acolo ar găsi sprijin, la Vasile – care îi era ca un frate – și în mult dorita asceză.** Și nu a nădăjduit zadarnic. Vasile,

care, după cum am zis, avea o mare voință și putere de-a îndura, l-a ajutat să-și găsească cumpătul. Au postit, s-au rugat... Au cugetat mult și au dormit mai deloc.

Apoi Vasile, încet-încet, a pus lucrurile la locul lor. Au vorbit și i-a arătat că, de vreme ce Dumnezeu a voit și i-a dat preoția, omul e dator să-și asume greutatea ei. Cât de mare ar fi preoția, Dumnezeu este mai mare și-l face pe om în stare de ea. Dumnezeu dă preoția, căci omul ce iubește pe Dumnezeu poate cu harul Lui să și-o asume. Altfel, nu ar da-o.

Au trecut trei luni pe care cei doi asceți nu le vor uita nicicând. ***Dumnezeu le-a dat, mai repede decât s-ar aștepta cineva, rod duhovnicesc. Au rămas surprinși de seninătatea lor lăuntrică și de pacea cea sfântă pe care o gustau.*** Atâta milă de la Dumnezeu! Și-au sporit asceza spre a-l mulțumi. ***Iar Duhul Sfânt îi cercetă din vreme în vreme, cu o lumină de netălmăcit și preadulce. Noaptea, în întunecimile firii înconjurătoare, ei își vedeau prea limpede șinele lor, înțelegeau tâlcul firii -, pătrundeau adânc în adevăr și trăiau fericirea.*** Dimineața, treji încă, nu cutezau nici între ei să-și povestească înfricoșătoarele luminări. Doar din priviri se vesteau unul pe celălalt cum că lucru mare și dumnezeiesc li s-a întâmplat noaptea. ***Și fiecare se bucura neprefăcut de harismele celui alt.***

Suișurile acestea dumnezeiești și neașteptatele daruri au fost tulburate de veștile care au ajuns la ei. ***Pretutindeni Biserica era tulburată de eres, de groaza arianismului, iar dezbinările episcopilor slăbeau cu desăvârșire lupta ortodocșilor.*** Ortodocșii exilați începuseră toți, de prin februarie 362, să se întoarcă la episcopiile lor. Era semn bun. ***Lipseau însă marii teologi.*** Marele Atanasie ce să facă mai întâi? La sfârșitul lui februarie s-a întors și el din exil și a început numaidecât lucrul îndreptării. Era capul preacinstit al Bisericii. Toți luau aminte la ce se face și se spune. De aceea, în octombrie al aceluiași an, Iulian îl va exila iarăși.

Acest Iulian, așadar, era acum mare dușman al Bisericii. Și nu era doar eretic. Era naționalist, idolatru, păgân, inițiat în tainele zeilor falși. Vorbea despre toleranță religioasă și pe orice cale îi împuțina și îi prigonea pe creștini. Avea de gând pur și simplu să-i facă să dispară, însă într-un fel care să nu semene a prigoană.

De aceea, în sihăstrie au ajuns vești tot mai rele. ***Amenințarea se apropia acum de temeliele Bisericii.*** Nu ar lăsa nimic în picioare, ar duce cu sine toate. Dar cei doi asceți ai noștri ce vor face? Vor intra în flăcări? Grigorie, cel puțin, îl cunoscuse oarecum pe Iulian, la Atena. Îl va lăsa nestânjenit? Se va pleca? Va tăcea? Sau se va ridica și va lupta cât va putea? Toate acestea le cugetau și le vorbeau cei doi asceți.

Grigorie mai era și preot. Compatrioții lui aveau acum o și mai mare nevoie de el. Și aceștia făcuseră presiuni ca să fie hirotonisit preot. Și imediat ce Grigorie a evadat de la îndatoririle lui din Nazianz, vuietul s-a ridicat în toată legea. ***Cei răi de gură și neghiobi spuneau o mie de lucruri împotriva lui: „Nu ne înghite” – zicea unul. „E fățarnic și fricos” – insista altul. „Nu-i ajungea că-i preot, voia să ajungă episcop, de-aceea s-a mâniat și ne-a părăsit” - adăugau alții.***

Toate acestea i s-au făcut cunoscute lui Grigorie și l-au întristat foarte, căci, bineînțeles, nu se potriveau adevărului. Și pe lângă acestea, bătrânii lui părinți. Rămăseseră singuri și se apropiau de 90 de ani. Pentru Grigorie, așadar, lucrurile erau triste. ***Ceva trebuia să facă. Trebuia să se hotărască pe dată. Să părăsească liniștea și bunurile ei, pentru afierosire și slujire. A găsit curajul s-o facă. Cu durere și tristețe mare, dar a făcut-o.*** Atât de hotărât, încât îl miră până și pe Vasile:

Îmi pare rău, frate Grigorie. ***Îmi pare tare rău; dar n-ai încotro. Așa a vrut Dumnezeu*** – îi zise Vasile.

Știi, Vasile, toate cele pe care le gândesc le voi scrie. Le voi așeza de-acum pe hârtie și cum ajung acolo, la Nazianz, le voi spune. Vreau să mă apăr, înțelegi... Mă acuză de-atâtea și-atâtea... Apoi voiesc să le arăt, frate, ce înseamnă preoția... Ce înseamnă să fii preot al lui Dumnezeu! După cum se pare, aceștia arată că n-au habar de-aceste lucruri!

Frica preoției și supunerea față de voia dumnezeiască

Și a început Grigorie înainte de Paștile anului 362 să-și scrie apărarea pentru fugă. A scris-o auzind glasuri și proteste ale compatrioților săi. Și a scris-o în așa fel și cu atâta plinătate, încât avem primul text al Bisericii referitor la teologia minunată a preoției. Glasurile îi strigau împotriva, iar el le răspundea deschis, fără înconjur:

Ne disprețuiești, Grigorie. Pe noi și vrednicia preoției!

Pentru Dumnezeu, fraților! Nici gând de-așa ceva. De altfel, o mărturisesc: am fost biruit. Și voi veni lângă voi. Cum să disprețuiesc preoția cea rânduită de Dumnezeu, de vreme ce a dat-o spre plinirea trupului lui Hristos, Biserica? Întru ea are Dumnezeu pe păstoriți și pe păstori, pe cei ce sunt învățați și pe cei ce învață.

Da, dar de cum ai fost hirotonit, ne-ai lăsat și te-ai dus...

Și ați putea să-mi ziceți că n-am socotință, că n-am minte câtuși de puțin. Ar putea cineva să zică: „Grigorie e-atât de înfumurat, încât nici de lucrurile dumnezeiești nu-i pasă. Nu pricepe ce înseamnă să te apropii și să vorbești cu preabunul Dumnezeu”.

Atunci cum de te-ai hotărât să te-ntorci la noi? – Aude alt glas.

Îngăduiți-mi, îngăduiți-mi să încep cu începutul. V-am mărturisit că am fost biruit. **Da, m-ați biruit și vin. Dar nu v-am spus ce m-a făcut să fug.** Întâi de toate, hirotonia a venit atât de pe neașteptate, **încât m-am pierdut în fața măreției ei înfricoșătoare.** Apoi, cunoașteți prea bine nesfârșita mea iubire pentru viața pustnicească. Liniștea și rugăciunea neîncetată mă farmecă. Sunt îndrăgostit de viața sihastrului. De destulă vreme m-am încredințat că bunul cel mai mare este slobozirea de cele materialnice. **Să te aduni în tine însuși și acolo să ascuți pe Dumnezeu. Să se facă lăuntrul tău oglindă și-acolo să strălucească cele dumnezeiești și Dumnezeu.** Și pe cât de curată și strălucitoare se face oglinda prin nevoință și rugăciune, pe-atât de bine se oglindesc în ea cele veșnice și dumnezeiești. Atunci omul începe să se asemene îngerilor și viețuiește cu adevărat în chip fericit...

Grigorie a priceput că povestise multe din experiențele lui. Se oprește deodată și adaugă cu oarecare amărăciune:

Mulți o să râdeți de cele pe care vi le spun. N-o să vă conving pe prea mulți. **Ca să înțelegeți acestea trebuie să dobândiți dragostea celor dumnezeiești și să pătimiți cele pe care și eu le-am pățimit!**

Și totuși, Grigorie, auzim zicându-se că nu ți-a fost de ajuns să fii preot și că voiai să te faci numaidecât și episcop.

Câtuși de puțin, martor mi-e Dumnezeu! Vorbele acestea nu-s adevărate! Dimpotrivă! Îmi pare atât de mare slujirea preotului și voi îmi ziceți că aș voi cele ce-s mai presus!... **Se pare că nicicând nu v-ați gândit ce înseamnă să călăuzești pe alții duhovnicește – să săvârșești Sfânta Liturghie, să hirotonisești preoți, să porți grijă de dreapta credință a creștinilor.** Și, de poftiți s-auziți toate câte le am în inimă, ascultați și cuvântul acesta: **eram dezamăgit de ceilalți preoți.** Îmi văzuseră ochii o sumedenie de nelegiuiri. **Unde sunt preoții noștri cei citiți și curați cu inima? Ca muștele fug și se îmbrâncesc în sfântul altar. Unul pentru slavă, altul pentru bani, al treilea ca să-și ascundă pornirile. Unde au învățat să păstorească? Când au trăit în nevoință? S-au făcut toți neguțători de Hristos și șarlatani.**

Și unde să găsim alții, Grigorie? Nu pot fi toți ca tatăl tău, pe care-l cinstim cu toții...

Nu știu, frații mei... **Însă preotul nu-i oricine. Trebuie să fie încercat duhovnicește.** Întru toate să fie pildă. Să-și biruiască patimile. Departe de bani! Păcatul să-l înfricoșeze. De virtuți să se îngrijească zi și noapte. **Să urce treaptă cu treaptă, să nu se oprească. Să nu se măsoare pe el însuși privind la cei din jur, ci la Dumnezeu Însuși.** Datoria lui nu-i doar să-i țină pe creștini în biserică. **Trebuie să facă tot ce-i stă în putință ca aceștia să sporească duhovnicește.** Să-i pregătească și să li-L aducă între ei pe Hristos, prin lucrarea Duhului Sfânt. Nici mai mult, nici mai puțin: **trebuie să poarte grijă să se facă toți dumnezei, să se desfete de fericirea dumnezeiască. Câți din preoții noștri fac acestea?** Și totuși, spre aceasta a venit Fiul lui Dumnezeu: spre a-i ridica pe oameni din stricăciune și spre a-i îndumnezei. **Greu vă pare cuvântul... însă așa este, frații mei!** Și preotul este împreună lucrător la această mare lucrare. **Cea mai de seamă, căci se îngrijește de lucrul cel mai de seamă – îndumnezeirea omului. Și cea mai anevoie, căci se luptă cu patimile omului și cu diavolii.** Din fericire însă, Sfântul Duh este neconținut de față, întărindu-l pe preot și, în cele din urmă, făcându-l în stare să fie pe măsura lucrării la care este chemat.

Grigorie a simțit uimirea nazianzienilor și s-a oprit, pentru a le îngădui să-și tragă sufletul și să ia aminte la lucrurile înfricoșătoare pe care le spusese despre preot și preoție. Compatrioții lui însă păreau a se îndoii.

Și încă puține v-am spus! Măcar să fi avut tăria să vă înfățișez câte-ar trebui. Însă ce mă întrebați? Nu luați aminte la Pavel, apostolul neamurilor, de câtă luminare a avut parte? O mie de fulgere l-au orbit spre a se preface în apostol. Și cât s-a nevoit, cât s-a pregătit spre a-și începe lucrul! **Pentru a le vorbi creștinilor cerea să-l călăuzească Duhul Sfânt. Pentru a le propovădui Evanghelia a fost prigonit, s-a răsturnat cu corabia, s-a primejduit, a fost bătut, întemnițat, împrăștiat cu pietre, a pățit... Totdeauna era gata să sufere toate de dragul lui Hristos.** A ajuns și la mucenicie. Dumnezeu l-a încununat... Și cât a lucrat pentru Hristos, a avut înțelepciune, iubire de oameni, purtând mare grijă de toate Bisericele. **Iată chipul preotului.** Ce altceva să vă mai spun? Pavel dreapta credință o propovăduia, pe care o învățase de la Ucenicii Domnului. **Deci și preotul dreapta credință a Bisericii trebuie să o deprindă. Departe de erezii.** Câți le vestesc pe-acestea necurați sunt. **Iar pe Dumnezeu, Cel Unul Preacurat, și-L poate apropia doar unul curat la cuget, adică în credință. Și curat la suflet, adică izbăvit de patimi și păcate.**

Deodată, în tăcerea așternută la aceste cuvinte, a răsunat o voce:

Grigorie, în jur lumea se strică din pricina învățăturilor. Toți se-nfățișează drept dascăli

ortodocși și de seamă...

E adevărat, din păcate, și vai de mădularele Bisericii... Să știți însă că dascăli ortodocși sunt cu-adevărat aceia care mai întâi se străduiesc să se curățească, să se lumineze, să învețe, să se apropie de Dumnezeu, să se sfințească. Aceștia pot mai apoi să caute să-i curățească pe ceilalți, să-i învețe, să-i lumineze, să-i sfințească, să-i unească cu Dumnezeu. ***Dascălii ce urmează această rânduială sfântă pot să teologhisească ortodox.*** Ca să nu vă înșir multe, luați bine aminte la aceste puține lucruri despre credință: ***firea Tatălui, a Fiului și a Sfântului Duh nu se împarte, una este.*** Însă nu se amestecă cele trei Persoane, cum zice Sabelie. Căci alcătuiesc trei ipostasuri aparte, fiecare avându-Și însușirea lui proprie: Tatăl este nenăscut, Fiul – născut, Duhul – purces (38 al Cuvântării a II-a). Vedeți ce simple sunt lucrurile când urmăm chipul în care a lucrat și S-a descoperit Dumnezeu lumii spre mântuirea noastră? O dată cu lămuririle acestea teologice, avem înaintea noastră o profundă parte a teologiei Bisericii.

Întâia dată au fost zugrăvite cu atâta limpezime cele trei ipostasuri, care se disting prin însușirile cu desăvârșire proprii fiecăruia.

Ei, Grigorie, cât de bine ne-ai tâlcuit! Și-ți mai e teamă că n-ai să izbutești... Și-ai lăsat toate pentru sihăstria lui Vasile, prietenul tău...

Măcar de-ar fi așa, fraților. ***Eu știu mai bine cât de slab sunt pentru teologie și preoție. Mă simt de parcă aș merge la nuntă neavând haină potrivită.*** Și mă primejdiesc de a fi alungat de la nuntă. De-aceea am apucat de-am fugit, când m-am hirotonit.

Tu zici acestea, Grigorie, om învățat, crescut de părinți evlavioși, de-un tată episcop și de-o mamă sfântă?...

Și nu doar această, iubiții mei. Nu doar că m-au crescut niște părinți sfinți, ci maica mea m-a afierosit Domnului încă înainte de a mă naște. Apoi și eu însumi, când am mai crescut, m-am făgăduit lui Dumnezeu să-i fiu afierosit. ***Cu toate acestea, preoția nu încetează a fi o slujire mare și greu de purtat!***

Grigorie, nu zicem că toate-s lesnicioase. Însă, dintre toți, tu ai cele mai multe daruri. Cine-ar scoate-o la capăt cu noul nostru necaz? ***Că nou idolatru și nou prigonitor e noul împărat, Iulian. Doar de câteva luni a ajuns împărat, și a și tulburat toată Biserica! Astea nu le vezi?***

Nu de-asta mi-e mie teamă, iubiții mei. **Julian e o nouă fiară, bineînțeles. Împărat puternic. Hotărât să se lupte cu noi.** Ne-amenință cu sabia, cu prigoana... Vrea să ne facă una cu pământul. Inșă o să mă lupt cu el. **Nu mi-e teamă de dânsul. E-n afara Bisericii și-i lesne de văzut această. De vrăjmașul din afară nu mă tem. Am înaintea lui o armă înfricoșătoare: hotărârea de a muri pentru credința mea.** Îl voi război pe Iulian cu martiriul meu și Biserica va birui.

Atunci, de ce te temi, Grigorie?

De războiul nostru. De vrăjmașii ce-s înăuntrul Bisericii, pe care nu-i vezi. Ce par prieteni și ortodocși, însă sfâșie Biserica, batjocoresc și schimbă învățătura ei. Spre acest război n-am îndrăzneală. Mă simt neînsemnat. Unde mai pui și patimile mele, slăbiciunile și păcatele mele... De-astea mi-e teamă și mă cutremur.

Au amuțit cu toți. Gurile le-au rămas fără glas. Grigorie și-a tras puțin sufletul și a voit să dea dezlegarea; să zică ultimul cuvânt al întoarcerii lui. Cum s-a hotărât în cele din urmă să se întoarcă la Nazianz.

Ascultați, fraților. Să vă spun și cel de pe urmă cuvânt. Mă întorc. Vin la voi. Voi rămâne cu voi. Și iată de ce, în ciuda tuturor celor pe care vi le-am spus, vă iubesc, fraților. Voiesc să vă ajut. Precum voiesc să-i ajut și pe bătrânii mei părinți. **Mai mult încă: sunt dator să fac ascultare. Ascultare de voia lui Dumnezeu. Voia Bisericii e voia dumnezeiască.** Biserica mă vrea slujitor și teolog sieși. Îmi plec capul. Oricât m-aș vedea de neputincios spre slujirea aceasta ce-mi stă înaintea, nu-i îngăduit să mă împotrivesc. Să fiu eu victima. Cea dintâi virtute-i ascultarea. De frică am tăcut. M-am biruit de voia lui Dumnezeu și voi face ascultare. M-a biruit dragostea și vin alături de voi.

În cele din urmă le-a spus pe toate. S-a îndreptățit pe sine însuși și s-a simțit ușurat. S-a lăsat să se întindă puțin pe preșul pe care-l puse pe pământ, ca să doarmă. Cu întâiul prilej a recitit apărarea aceasta a lui. În postul Paștilor, cu puține zile înaintea Săptămânii Patimilor, și-a luat rămas bun de la iubitul său Vasile și a apucat drumul întoarcerii. Încordarea pe care mai înainte o avusese în suflet a dispărut.

Cei doi asceți au trăit atâtea experiențe duhovnicești, încât acestea vor hrăni întreaga lor viață. În lunile acestea s-au făcut cunoscute cele dintâi semne ale măreției lor. Tot ceea ce odrăslise aici, în sihăstria râului Iris, va crește uimitor în anii următori. Biserica avea mare nevoie acum de această măreție a lor, o dată ce marele stâlp al Bisericii, marele luptător

Atanasie, prinse a osteni. **De prin 365 și mai ales începând cu 370, apăsarea limpede că Atanasie se grăbește să predea ștafeta. Erau de trebuință, așadar, teologi mari, pe măsura lui Atanasie. Iar aceștia vor fi Vasile și Grigorie.**

Surse:

<http://www.razbointrucuvant.ro/2010/01/25/sfantul-grigorie-teologul-vulturul-ranit/>

Stelianos Papadopoulos, "VULTURUL RĂNIT – Viața Sfântului Grigorie Teologul", Editura Bizantină, București, 2002)

VIAȚA CELUI ÎNTRE SFINȚI, PĂRINTELE NOSTRU

IOAN GURĂ DE AUR

PATRIARHUL CONSTANTINOPOLULUI

(13 NOIEMBRIE)

Luminătorul și dascălul lumii, stâlpul și întărirea Bisericii, propovăduitorul pocăinței, Sfântul Ioan Gură de Aur, s-a născut în Antiohia Siriei, din părinți necredincioși, care țineau de credința cea elinească, însă slăviți și bogați. Tatăl lui era voievod și se numea Secund, iar mama sa, Antuza.

Când a venit în vârstă, a fost dat de părinții săi la învățătura înțelepciunii elinești, lui Libanie sofistul și lui Andagratie filosoful. Și fiind încă tânăr, a început a pricepe mai bine decât cei bătrâni, înțelepțindu-l pe el Duhul Sfânt. Pentru că el, cunoscând pe Unul adevăratul Dumnezeu, pe Ziditorul tuturor, a lepădat credința elinească și, alergând la prea sfințitul Meletie, care păstorea în acea vreme Biserica Antiohiei, a primit de la dânsul Sfântul Botez.

După aceea, a voit Preabunul Dumnezeu de a lumina și pe părinții lui cu lumina sfintei credințe, nelăsându-i a rătăci în întunericul necredinței, pe aceia care au născut pe un luminător ca acesta. Iar după primirea Sfântului Botez, voievodul Secund, tatăl Sfântului Ioan, viețuind nu multă vreme, s-a dus către Domnul, la cea mai bună viață. Iar Antuza, mama Sfântului Ioan, a rămas văduvă foarte de tânără, având mai puțin de douăzeci de ani de la nașterea sa.

Sfântul Ioan, ajungând la vârsta de optsprezece ani, s-a dus la Atena și în scurtă vreme a covârșit cu înțelepciunea pe cei mai vârstnici decât el și pe mulți filosofi care erau acolo. Pentru

că el, primind toate învățăturile elinești, s-a făcut filosof ales și orator cu cuvânt preadulce. Acolo în Atena avea potrivnic pe un filosof cu numele Antimie, foarte zavistnic, care, pizmuind mărirea lui, nu-l iubea, ci zavistuia asupra lui, grăind de rău despre dânsul. Pe acest filosof Sfântul Ioan l-a învins înaintea tuturor cu cuvinte înțelepte și de Dumnezeu insuflate, apoi l-a adus la credința în Hristos și, în acest chip, împreună cu dânsul, și pe alți mulți.

Astfel, când Antimie disputa cu Sfântul Ioan, a început a grăi cuvinte de hulă asupra Domnului nostru Iisus Hristos. Atunci, îndată a venit asupra lui un duh necurat și a început a-l munci pe el. Așa că, Antimie, căzând la pământ, se tăvălea și își întorcea ochii și gura și scotea spume din gura lui. Toți cei ce erau de față s-au spăimântat foarte și mulți voiau să fugă de frică; apoi au rugat pe Sfântul Ioan să miluiască pe cel îndrăcit și să-l vindece. Iar Sfântul a răspuns: "De nu se va pocăi și nu va crede în Hristos Dumnezeu, pe Care L-a hulit, nu se va vindeca". Și îndată Antimie a strigat, zicând: "Mărturisesc că nu este alt Dumnezeu nici în cer nici pe pământ, afară de cel creștinesc, în care crede prea înțeleptul Ioan".

Acestea zicând, a ieșit dintr-însul duhul cel necurat și a stat sănătos pe picioarele sale. Tot poporul, văzând o minune ca aceasta, a strigat: "Mare este Dumnezeul creștinilor, Care face astfel de minuni!" Iar Sfântul Ioan, certându-l să nu mai hulească pe Fiul lui Dumnezeu și învățându-l credința cea adevărată, l-a trimis la episcopul cetății. Deci, Antimie s-a botezat împreună cu toată casa sa și mulți din cetățenii cei cinstiți au crezut în Hristos și s-au botezat.

Episcopul, înștiințându-se că prin Ioan s-a făcut una ca aceasta, adică întoarcerea elinilor către Hristos, a gândit să-l sfințească spre slujba Bisericii și să-l țină la Atena, pentru ca să primească după dânsul scaunul arhieresc, fiindcă el acum îmbătrânise. Înțelegând aceasta, fericitul Ioan s-a dus de acolo pe ascuns și a venit la patria sa în Antiohia.

Deci, trecând cu vederea toată deșertăciunea lumii acesteia, mărirea cea deșartă și mândria vieții, a cugetat să primească viața monahicească cea smerită și în chip îngeresc să slujească lui Dumnezeu, având îndemnător spre aceasta pe un prieten al său de aproape, cu numele Vasile, care era de neam tot din Antiohia. Cu acesta crescând împreună și având aceiași dascăli, aveau mare dragoste unul față de altul, pentru că erau amândoi de același obicei și de un suflet.

Vasile, îmbrăcându-se mai întâi în chipul călugăresc, a sfătuit și pe prietenul său Ioan să-și aleagă această viață, al cărui sfat bun ascultându-l Ioan, a voit îndată să meargă la o mănăstire și să se facă monah. Dar a fost oprit de mama sa până la o vreme, pentru că ea, înțelegând scopul fiului său Ioan, a început cu lacrimi a grăi către dânsul:

“O, fiule, eu nu m-am veselit mult împreună cu tatăl tău, de la a cărui moarte tu ai rămas orfan și eu văduvă, căci așa a voit Dumnezeu. Și nimic n-a putut să mă înduplece către a doua nuntă și a aduce un alt bărbat în casa tatălui tău, ci am trecut prin viforul nevoilor și prin focul văduviei, cu purtarea de grijă a lui Dumnezeu. Răbdând toate cu ajutorul Lui, m-am mângâiat cu privirea feței tale, cea asemenea cu fața tatălui tău, simțind mare ușurare. Apoi averea tatălui tău n-am prăpădit-o în nevoia văduviei, ci am păstrat-o întreagă spre trebuința vieții tale. Deci, te rog, fiule, nu mă arunca în a doua văduvie, iar tânguirea ce mi s-a potolit după tatăl tău n-o mai înnoi iarăși cu plecarea ta. Ci așteaptă moartea mea, pe care o doresc să fie degrabă, iar după ce mă vei îngropa pe mine lângă oasele tatălui tău, atunci vei face cum vei voi. Acum însă, rabdă puțin și rămâi împreună cu mine, până când sunt încă între cei vii”. Acestea și altele asemenea grăind mama către Ioan, l-a înduplecat să nu o lase.

În acea vreme a venit în Antiohia Zinon, Patriarhul Ierusalimului, care a făcut pe Sfântul Ioan anagnost și a petrecut în acea rânduială trei ani.

După această a murit mama sa, pe care îngropând-o, îndată a împărțit toată averea sa celor ce aveau trebuință, iar robilor și roabelor le-a dăruit libertatea. Apoi, lăsând toate rudele sale și pe prieteni, s-a dus la o mănăstire și s-a făcut monah, slujind Domnului ziua și noaptea în multe osteneli și nevoințe. Acolo a scris și cărți pentru preoție și pentru smerenia inimii, precum și o epistolă către Teodor, monahul cel căzut, plină de mult folos; pentru că avea de la Dumnezeu darul învățaturii și darul Sfântului Duh, care a lucrat prin Apostoli și care s-a descoperit unuia dintre monahii cei nevoitori, cu numele Isihie, care viețuia în aceeași mănăstire. Isihie, fiind bătrân și desăvârșit în bunătăți, era mai înainte văzător.

Într-o noapte, nedormind el și rugându-se, a fost răpit cu mintea și a văzut o vedenie ca aceasta: “Doi bărbați luminați, coborându-se din cer, îmbrăcați în haine albe și strălucind ca soarele, au intrat la fericitul Ioan, unde își făcea rugăciunile sale; unul dintre dâșii ținea o hârtie scrisă, iar altul niște chei. Dar Ioan, văzându-i pe dâșii, s-a temut și s-a închinat lor până la pământ. Iar ei, luându-l de mână, l-au sculat zicând: “Nădăjduiește și nu te teme!” Dar Ioan a zis către dâșii: “Cine sunteți voi, domnii mei?” Iar ei i-au răspuns: “Nu te teme, bărbatul doririlor celor bune, noule Daniile, întru care bine a voit a locui Duhul cel Sfânt, pentru curățenia inimii tale; căci suntem trimiși la tine de Marele Învățător și Mântuitorul nostru Iisus Hristos”.

Zicând aceasta, cel dintâi, întinzându-și mâna, i-a dat hârtia, zicând: “Primește hârtia aceasta din mâna mea, că eu sunt Ioan cel care m-am rezemat de pieptul Domnului la Cina cea de Taină și de acolo am scos dumnezeieștile descoperiri. Domnul îți dă și ție a cunoaște toate

adâncurile înțelepciunii, pentru ca să hrănești pe oameni, nu cu învățătura hranei celei trecătoare, ci ca să astupi cu cuvintele gurii tale, gurile ereticilor și ale iudeilor, care grăiesc fărădelege asupra Dumnezeului nostru”.

Apoi, întinzând și celălalt mână, i-a dat cheile, zicând: “Primește aceasta, căci eu sunt Petru, căruia îmi sunt încredințate cheile împărăției, și îți dau și ție Domnul cheile Sfințelor Biserici și, pe care-l vei lega să fie legat, iar pe care-l vei dezlega, să fie dezlegat”.

Fericitul Ioan, iarăși plecându-și genunchii, s-a închinat lor, zicând: “Cine sunt eu, ca să îndrăznesc a primi și a purta niște slujbe mari și înfricoșate ca acestea, fiind păcătos și mai prost decât toți oamenii?” Iar Sfinții Apostoli care se arătaseră, iarăși l-au prins de mână dreaptă și l-au ridicat, zicând: “Stai pe picioare, îmbărbătează-te și te întărește și fă cele poruncite ție; apoi nu tăinui darul cel dat ție de la Domnul nostru Iisus Hristos, spre sfințirea și întărirea poporului Său, pentru care și-a vărsat sângele ca să-l mântuiască din înșelăciune. Grăiește cuvântul lui Dumnezeu fără îndoire, adu-ți aminte de Domnul Care a zis: Nu te teme turmă mică, căci a binevoit Tatăl vostru a vă da vouă împărăția. Deci, nici tu, nu te teme, pentru că a binevoit Hristos, Dumnezeul nostru, a sfinți prin tine multe suflete și a le aduce la cunoștința Sa. Și o să ai multe nevoi și necazuri pentru dreptate; dar să rabzi ca un diamant tare, pentru că așa vei moșteni Împărăția lui Dumnezeu”.

Acestea zicând, l-au însemnat cu semnul Crucii și, dându-i sărutare întru Domnul, s-au dus. Iar cuviosul Isihie, văzând aceasta, a spus și altor frați iscusiți și aceia, se minunau slăvind pe Dumnezeu. Apoi Isihie le-a poruncit să nu spună altora, că nu cumva să afle Ioan și să se ducă de la dâșii și astfel să fie lipsiți de o viețuire împreună cu acest mare plăcut al lui Dumnezeu.

Fericitul Ioan, nelenevind-se de mântuirea sa nici de a altora, se ostenea în lucru și în cuvânt, bine nevoindu-se și pe alții învățându-i la aceasta. Apoi și pe cei leneși deșteptându-i ca să alerge către cer, îi învăța să-și omoare patimile, iar trupurile să le supună duhului. După aceea, fericitul a făcut multe minuni, ostenindu-se în mănăstire cu plăcere de Dumnezeu.

Unui bărbat din Antiohia, care era bogat și de neam bun, i se îmbolnăvise jumătatea capului, încât, de mare durere, i-a ieșit ochiul cel drept; și dând multă avere la doctori iscusiți, n-a aflat folos de la ei. Acela, auzind de Sfântul Ioan, a venit la dânsul în mănăstire și apropiindu-se, a îmbrățișat picioarele lui, sărutându-le și cerând tămăduire. Iar Sfântul a zis: “Niște boli ca acestea vin oamenilor pentru păcatele lor și pentru împuținarea credinței către Hristos. Deci, dacă crezi din tot sufletul tău că Hristos este puternic a te vindeca și dacă te vei depărta de la faptele rele, apoi vei vedea slava lui Dumnezeu”. Omul a răspuns: “Cred, părinte, și voi face

toate cele ce-mi vei porunci”.

Acestea zicând, a apucat haina fericitului Ioan și a pus-o pe capul său și pe ochiul cel bolnav. Atunci, îndată a încetat durerea, s-a așezat ochiul la locul său, precum era înainte, și s-a făcut sănătos ca și cum n-ar fi fost niciodată bolnav; apoi s-a dus la casa sa, slăvind pe Dumnezeu.

La fel și un alt om cu numele Arhelae, care era mai marele cetății Antiohiei, având lepră pe fruntea sa, a alergat la Sfântul Ioan cerând tămăduire. Învățându-l Sfântul din destul, i-a poruncit să se spele pe frunte cu apă, din care beau frații în mănăstire. Aceasta făcând, îndată s-a curățit de lepră; și lăsând lumea, s-a făcut călugăr.

Un altul cu numele Evclie, având ochiul drept orb din copilărie, a venit la mănăstirea aceea unde petrecea fericitul Ioan și a primit acolo chipul monahicesc. Aceluia i-a zis Sfântul Ioan: “Frate, Dumnezeu să te tămăduiască pe tine și să-ți lumineze ochii cei sufletești și trupești”. Acestea zicând Sfântul, îndată s-a deschis ochiul celui orb și vedea luminat. Acestea văzând frații, se minunau și ziceau: “Cu adevărat, Ioan este robul lui Dumnezeu și Duhul Sfânt viețuiește întrânsul”.

O femeie, cu numele Cristina, fiind de mult timp bolnavă, a rugat pe bărbatul său să o ducă la Sfântul Ioan. Și așezând-o bărbatul pe asin, a mers cu dânsa la mănăstire. Apoi, lăsând-o la poartă, a intrat singur la Sfântul, rugându-l să tămăduiască pe femeie de neputința ei. Iar Ioan i-a zis bărbatului aceluia: “Mergi și spune soției tale să înceteze cu răutatea năravului său și cu asprimea ce o are asupra slugilor și a slujnicilor, știind că și ea este făcută din aceeași tină; apoi, să se îngrijească de sufletul său, dând milostenie săracilor și nelăsând rugăciunile ce se cuvin a le face; după aceea, să vă înfrânați și să vă păziți în curăție în zilele cele sfinte și de post, căci Dumnezeu îi va da tămăduire”.

Deci, mergând bărbatul, a spus femeii sale cele ce auzise de la Sfântul; iar ea a făgăduit cu toată osârdia, că va păzi toate cele poruncite, până la răsufierea ei cea de pe urmă. Apoi, s-a întors bărbatul la Sfântul spunându-i făgăduința femeii sale. Atunci Sfântul a zis: “Mergeți cu pace, căci acum a tămăduit-o pe ea Domnul”. Și ducându-se bărbatul, a aflat pe femeia sa tămăduită; apoi s-au întors la casa lor cu bucurie, slăvind pe Dumnezeu.

În acea vreme era în părțile acelea un leu foarte cumplit care vătăma pe oameni și pe dobitoace. Și de multe ori se aduna poporul cu arme și cu săgeți pândind să-l ucidă, dar nimic nu foloseau, căci fiara, ieșind din dumbravă, năvălea asupra lor cu turbare și pe mulți dintr-înșii îi sfâșia, iar alții abia scăpau răniți; pe alții rănindu-i îi ducea vii în culcușul său și acolo îi mânca.

Pentru aceasta poporul a vestit pe Sfântul Ioan și l-a rugat ca să-i ajute cu rugăciunile sale. Iar el le-a dat o cruce de lemn, poruncindu-le să o înfigă în locul de unde ieșea fiară. Deci mergând, au înfipt crucea acolo, după porunca Sfântului, și s-au dus. Iar după câteva zile, văzând poporul că nu se mai arată fiara, au mers la cruce și au aflat pe leu mort. Văzând această minune s-au bucurat, pentru că puterea crucii și rugăciunile Sfântului au omorât fiară.

Sfântul Ioan a petrecut în acea mănăstire patru ani. Apoi, dorind o viață mai liniștită, s-a dus pe ascuns de acolo în pustie și, aflând o peșteră, s-a sălășluit într-însa și a petrecut acolo doi ani viețuind singur, numai cu Dumnezeu. Iar după doi ani, a răcit și s-a îmbolnăvit așa de rău, încât acolo nu-i era cu puțință a se îngriji de boala să. Deci, pentru această pricină, a fost silit a lăsa pustia și a mers în cetatea Antiohiei, venind la limanul cel bisericesc. Aceasta a fost o dumnezeiască rânduială și purtare de grijă pentru Biserica lui Dumnezeu, ca să nu fie un luminător ca acesta ascuns sub obroc în pustie și în peșteră, ci să lumineze tuturor în sfeșnicul Bisericii.

Deci a binevoit Dumnezeu ca Ioan să se îmbolnăvească și astfel să-l scoată din pustie și de la petrecerea cea împreună cu fiarele, la viețuirea sa împreună cu oamenii; pentru că nu numai lui, ci și altora să fie de folos.

Venind fericitul Ioan la biserică, sfințitul patriarh Meletie l-a primit cu bucurie și i-a dat loc de odihnă, poftindu-l să petreacă împreună cu dânsul. Apoi în scurtă vreme l-a hirotonit diacon și a petrecut în acea slujbă cinci ani, împodobind Biserica lui Dumnezeu cu chipul vieții sale cea plină de fapte bune și cu scrierile cele de suflet folositoare. După aceasta Sfântul Meletie s-a dus la Constantinopol pentru alegerea ca patriarh a Sfântului Grigorie de Nazianz și acolo s-a săvârșit în Domnul.

Ioan, auzind de moartea patriarhului său, îndată a lăsat Antiohia și s-a dus la mănăstirea în care petrecuse mai înainte. Atunci monahii s-au bucurat mult pentru venirea lui Ioan și au făcut praznic duhovnicesc, primind de la dânsul obișnuitele învățături; apoi fericitul a petrecut acolo cinci ani în liniște, cu plăcere de Dumnezeu.

Primind Flavian scaunul Bisericii Antiohiei, într-o noapte stând la rugăciune, i s-a arătat îngerul Domnului, care i-a zis: "Dimineață să mergi la mănăstirea în care petrece plăcutul lui Dumnezeu Ioan și să-l aduci pe el de acolo în cetate și să-l hirotonești preot, pentru că este vas ales și vrea Dumnezeu ca printr-însul să întoarcă de la rătăcire mult popor". În aceeași vreme i s-a arătat îngerul și Sfântului Ioan, pe când își făcea în chilie rugăciunile cele de noapte, poruncindu-i să meargă împreună cu Flavian în cetate și să primească de la dânsul hirotonia.

Deci, făcându-se ziuă, a venit patriarhul la mănăstire și fericitul Ioan a ieșit în întâmpinarea lui cu toți călugării. Apoi închinându-se, l-au dus în biserică cu cinstea ce i se cuvenea, iar el i-a binecuvântat. Apoi săvârșind patriarhul Sfânta Liturghie, i-a împărțășit pe toți cu Dumnezeuieștile Taine. La urmă, dând fraților binecuvântare, a luat pe Ioan și l-a dus în cetate, iar monahii toți se tânguiau de despărțirea de Ioan.

A doua zi, sosind vremea hirotoniei, când a pus patriarhul mâna sa pe capul lui Ioan, îndată s-a arătat un porumbel alb, foarte luminat, zburând deasupra capului Sfântului. Văzându-le acestea patriarhul Flavian și toți cei ce erau împreună cu dânsul, s-au înspăimântat și s-au minunat. Apoi a străbătut vestea despre acea minune în toată Antiohia, prin cetățile cele de primprejur și în toată Siria, încât toți cei ce auzeau, ziceau în inimile lor: “Ce poate fi aceasta, că iată s-a arătat peste dânsul mărirea Domnului”.

Sfântul Ioan, fiind hirotonit preot, a început mai cu stăruință a se îngriji de mântuirea sufletelor omenești, adeseori învățând pe popor în biserică. De acest lucru se mira foarte mult tot poporul Antiohiei și lauda pe fericitul; căci mai înainte de dânsul, pe nimeni nu a văzut în cetatea aceea, nici n-a auzit cândva să propovăduiască cuvântul lui Dumnezeu pe de rost, fără carte sau scrisoare, ci el a fost între dâșii cel dintâi și cel mai vestit propovăduitor.

Astfel de cuvinte ieșeau din gura lui, încât toți cei ce-l ascultau nu puteau să se sature de vorbele lui cele dulci. Pentru aceea, mulți din cei ce scriau repede, însemnau cuvintele ce le vorbea Sfântul Ioan și le dădeau unul altuia prescrise. Apoi se citeau învățăturile lui la mese și prin târguri, iar alții învățau cuvintele lui pe de rost, ca Psaltirea, căci așa era de plăcut la vorbă, ca vestit orator și tuturor învățător iubit, încât nu era nimeni în cetate care să nu fi dorit a asculta pe Sfântul când vorbea.

Când știa poporul că Ioan are cuvânt de spus, toți alergau în biserică cu bucurie, lăsând: oblăduitorii cetății judecățile, negustorii afacerile lor, meșterii lucrul din mâini, și alergau să asculte învățătura lui Ioan, sârguindu-se să nu se păgubească de nici un cuvânt care ieșea din gura lui. Astfel că cel care n-ar fi auzit învățăturile lui cele curgătoare de miere se socotea păgubit. Drept aceea multe numiri de laude i se dădeau lui. Unii îl numeau gura lui Dumnezeu sau a lui Hristos, alții îl numeau dulce vorbitor iar alții izvorător de miere.

Fericitul avea câteodată obicei de scotea cuvinte din adâncul înțelepciunii, și aceasta o făcea mai ales la începutul preoției sale, și alcătuia cuvânt de învățătură, neînțeleasă de oamenii cei neînvățați. Iar odată o femeie, ascultându-l și cele grăite neînțelegându-le, a ridicat glas din popor și a zis către dânsul: “Învățătorule duhovnicesc sau mai bine să-ți zic, Ioane Gură de Aur,

adâncit-ai fântâna sfintelor tale învățături, iar funia minții noastre este scurtă și nu poate să o ajungă!”

Atunci a zis mulțimea poporului: “Deși o femeie a zis cuvântul acesta, dar Dumnezeu i-a dat acest nume; de acum înainte Gură de Aur să fie numit”. Din acea vreme și până astăzi, Gură de Aur a fost numit de toate Bisericele. Iar Sfântul Ioan Gură de Aur a gândit în sine că nu este de folos a spune către popor învățătură cu meșteșugire de cuvinte. Și de atunci se sârguia să-și împodobească vorba sa nu cu cuvinte retoricești, ci simple și învățătoare de obiceiuri frumoase, pentru ca și ascultătorii cei mai neînvățați să înțeleagă și să aibă folos. Apoi Sfântul Ioan nu numai în cuvânt era bărbat puternic, ci și în faptă; pentru că făcea și minuni cu puterea lui Hristos, tămăduind pe cei neputincioși.

O femeie, cu numele Evclia, avea un singur fiu și fiind cuprins de fierbințeală și aproape să moară, a rugat pe Sfântul Ioan să-l tămăduiască. Iar Sfântul, luând apă, a făcut semnul Sfintei Cruci de trei ori, în numele Preasfintei Treimi și a stropit cu dânsa pe cel bolnav și îndată l-a lăsat fierbințeala și, sculându-se sănătos, s-a închinat Sfântului.

Era în Antiohia un cârmuitor bogat înșelat cu eresul marcioniților – după numele lui Marcion ereticul -, care făcea mult rău celor binecredincioși. Femeia aceluia, căzând într-o boală cumplită, nici un doctor nu putea s-o vindece. Și, din zi în zi, crescându-i durerea mai cumplit, a chemat ocârmuitorul pe eretici în casa sa și le-a zis să ajute femeii lui, rugându-se pentru sănătatea ei. Iar ei s-au rugat pentru dânsa neîncetat trei zile și mai mult, dar nimic n-au folosit.

După aceea a zis femeia către bărbatul său: “Aud de un preot cu numele Ioan, care viețuiește cu episcopul Flavian, că este ucenic al lui Hristos și orice cere de la Dumnezeu îi dă lui. Deci rogu-te, du-mă la dânsul ca să se roage pentru tămăduirea mea, căci am auzit că multe semne face. Iar marcioniții nu-mi ajută nimic și din aceasta se vedește credința lor cea rea. Pentru că de ar fi fost dreaptă credința lor, le-ar fi ascultat Dumnezeu rugăciunea”.

Ascultând bărbatul cuvintele ei, a dus-o la biserica dreptcredincioșilor și neîndrăznind s-o ducă pe ea înăuntru, pentru că era eretic, a așezat-o înaintea bisericii și a trimis la episcopul Flavian și la preotul Ioan, spunându-le despre venirea sa și despre pricina venirii, ca să se roage Domnului nostru Iisus Hristos pentru sănătatea femeii sale, care boala cumplit.

Ieșind la dânsii episcopul împreună cu Ioan au zis: “Dacă vă veți lepăda de eresul vostru și vă veți apropia de Sfânta, Sobornicească și Apostolească Biserică, veți dobândi mântuire de la Hristos Domnul”. Iar el a făgăduit cu osârdie a se lepăda. Și a poruncit Sfântul Ioan să aducă

apă și a rugat pe Flavian ca să facă semnul Crucii peste apa aceea. Făcându-se aceasta, a poruncit să o verse peste cea bolnavă, care îndată s-a făcut sănătoasă, ca și cum n-ar fi fost bolnavă niciodată și slăvea pe Dumnezeu.

Văzând eparhul minunea ce s-a făcut cu femeia sa, s-a apropiat împreună cu dânsa de Sfânta Biserică, lepădându-se de eresul lui Marcion și s-a făcut bucurie mare pentru întoarcerea eparhului. Iar ereticii s-au tulburat foarte tare și s-au mâniat asupra Sfântului Ioan, semănând pretutindeni asupra lui hule și cleветiri, zicând că este vrăjitor și fermecător.

Însă Dumnezeu degrab a închis gura lor cea mincinoasă, aducând asupra lor o pedeapsă cumplită. Căci odată, fiind cutremur mare în Antiohia, a căzut capiştea în care ereticii aveau adunarea lor și acolo, fiind adunați mulțime fără de număr, au murit, fiind uciși de căderea capiştei; iar dintre cei binecredincioși, nici unul nu s-a vătămat de cutremur. Acest lucru văzându-l, nu numai ereticii ce mai rămăseseră ci și elinii, au cunoscut puterea lui Hristos și, dărâmând capiştile lor, au crezut în adevăratul Dumnezeu prin învățătura Sfântului Ioan.

După aceasta, Nectarie patriarhul Constantinopolului, care a urmat după Grigorie Nazianzul, cu pace s-a săvârșit. Și a fost căutat cu sârguință un om care să fie vrednic de scaunul patriarhiei. Deci, unii au vestit pe împăratul Arcadie despre Ioan – pentru că se dusesse vestea pretutindeni despre viața și despre învățătura lui -, și toți l-au socotit vrednic de o treaptă ca aceea, ca să primească după Nectarie, ocârmuirea Bisericii Constantinopolului.

Deci, împăratul îndată a trimis scrisoare către Flavian ca să trimită pe Ioan la Constantinopol; iar poporul Antiohiei, fiind înștiințat de aceasta, s-a adunat în biserică, fiind aprins de dragostea către Ioan. Și nevrând a se lipsi de un asemenea învățător, s-au împotrivit toți trimișilor de la împăratul. Deci, nevoind să asculte pe patriarhul lor, n-au lăsat să-l ia pe Sfântul Ioan; dar nici Ioan nu voia să meargă la Constantinopol, căci, fiind smerit, se judecă pe sine a fi nevrednic de o treaptă ca aceea.

De acest lucru înștiințându-se împăratul, s-a mirat și a dorit și mai mult să vadă pe Ioan și să-l așeze pe scaunul patriarhal. Deci, trimițând a doua oară, a poruncit lui Asterie comitul să-l scoată din Antiohia în taină, fără ca să știe poporul; ceea ce s-a și făcut.

Apropiindu-se Sfântul Ioan de Constantinopol, a ieșit în întâmpinarea lui tot poporul, cu mulțime de boieri, fiind trimiși de împăratul să-l întâmpine. Deci a fost primit cu cinste de împăratul și de toată adunarea poporului și toți se bucurau de un luminător ca acesta al Bisericii.

Numai singur Teofil, patriarhul Alexandriei, și cei de un gând cu dânsul, se tulburau pentru că

pizmuiau slava lui Ioan și-l urau pe el, încât nici nu voiau să se învoiască cu adunarea care alegea pe Ioan, ci se gândeau la un alt preot cu numele Isidor, pe care voiau să-l ridice în scaun. Totuși s-a plecat soborului și a sfințit pe Ioan arhieru și l-a așezat pe scaunul patriarhal în a douăzeci și șasea zi a lunii februarie.

Atunci a venit împăratul și cu dânsul toți domnii și boierii, vrând să ia binecuvântare de la Sfântul Ioan, patriarhul. Iar el, făcând rugăciune pentru împăratul și pentru popor și binecuvântându-i pe toți și-a deschis gura sa cea de Dumnezeu insuflată și a rostit învățătură folositoare de suflet în care povățuia pe împăratul să petreacă în dreapta credință neabătut, să se depărteze de eretici, să vină adeseori la biserică și să fie drept și milostiv.

Apoi îi zicea: “Să știi că nu mă voi rușina, când va fi trebuință de învățătură și de mustrare, pentru folosul sufletului tău, precum nici proorocul Natan nu s-a rușinat de împăratul David, descoperind greșeala lui”.

Astfel învăța pe toți stăpânitorii duhovnicești și pe cei mirenești și pe cei de sub stăpâniri, ca fiecare să petreacă în faptele cele bune și să țină cuvântul său de învățătură cu care toți s-au mângâiat, ascultându-l.

Pe când el spunea dumnezeieștile cuvinte, era în popor un oarecare om îndrăcit pe care l-a scuturat duhul cel necurat și l-a aruncat la pământ, strigând cu glas înfricoșat, încât s-au înspăimântat toți cei ce erau în biserică. Iar fericitul Ioan, poruncind să-l aducă înaintea sa, a făcut semnul cinstitei Cruci peste dânsul și, izgonind pe duhul cel necurat, a făcut pe om sănătos; lucru pe care văzându-l poporul, s-a bucurat și a preamărit pe Dumnezeu că le-a dat un mare luminător și un doctor sufletesc și trupesc preaiscusit.

Sfântul Patriarh Ioan, luând cârma Bisericii, a început a paște bine turma lui Hristos cea cuvântătoare, dezrădăcinând obiceiurile cele rele din toate treptele, iar mai vârtos dintre preoți, precum: necurătenia, zavistia, nedreptatea și orice lucru neplăcut. Apoi răsădea curătenia, dragostea, dreptatea, milostenia și tot felul de fapte bune și cu gura sa cea de aur pe toți îi povățuia. Nu numai în cetatea Constantinopolului ci și prin cetățile și țările cele dimprejur avea multă purtare de grijă pentru mântuirea sufletelor omenești. Pentru că trimitea din clericii săi cei iscușiți și temători de Dumnezeu, bărbați sfinți, care întăreau dreapta credință cu propovăduirea cuvântului lui Dumnezeu; iar credința cea rea și eresurile le înlătura, povățuind pe cei rătăciți la calea mântuirii.

În Fenicia a dărâmat capiştile idolești care erau din vremurile cele de demult, stricând temeliile

lor. Pe poporul celților, vătămat de credința cea rea a arienilor, cu înțelepciune l-a tămăduit și la dreapta credință l-a povățuit, pentru că a poruncit unor preoți și diaconi care au fost aleși pentru acest lucru, ca să învețe limba celților și i-a trimis la poporul acela să le propovăduiască bună credință în limba lor celtică. Iar pe sciții care locuiau împrejurul Dunării, în același chip i-a luminat. Eresul marcioniților din părțile răsăritului, de asemenea l-a risipit. Astfel, toată lumea a luminat-o cu învățătura sa.

Apoi avea purtare de grijă și pentru cei săraci și neputincioși, iar din averea Bisericii hrănea pe cei flămânzi, îmbrăca pe cei goi și de orfani și văduve mai înainte de toate se îngrijea. Apoi a zidit și bolnițe (spitale) pentru odihna bolnavilor și a străinilor care nu aveau unde să-și plece capul, dându-le toată îndestularea, rânduiindu-le slugi și doctori. Și apoi toată purtarea de grijă și rânduiala, a încredințat-o la doi preoți temători de Dumnezeu. Iar el se sârguia pentru îndreptarea Bisericii, iubind pe cei buni, iar pe cei răi învățându-i și muștrându-i. Pentru aceea era foarte iubit de cei buni și urât de cei răi.

Mai ales unii din clericii lui care viețuiau rău, nu iubeau pe Sfântul, de vreme ce dădea pe față faptele lor cele rele și pe unii chiar de la biserică îi depărta. Iar ei pentru aceasta se mâniAU pe el. Mai cu seamă erau nemulțumiți de Serapion diaconul, pentru că acela, slujind cu bună credință patriarhului și având viață curată, a zis odată către Sfântul, fiind toți clericii de față: "Nu poți, stăpâne, a-i îndrepta pe aceștia, dacă nu-i vei izgoni pe toți cu un toiag".

Zicând astfel, mulți s-au întărâtat și au început în popor a-l vorbi de rău pe Sfântul Ioan, hulindu-l, pe el care era vrednic de toate laudele. Însă Sfântul, deși știa răutatea lor, nu lua în seamă, pentru că, cu cât îl huleau mai mult, cu atât mai mult înfloreA slava lui în părțile cele depărtate, încât mulți veneau de departe, dorind să-l vadă pe Sfântul și să audă învățătura lui.

Același Serapion diaconul, a adus la mânie și pe Severian mitropolitul asupra Sfântului Ioan, căci a spus cum că ar fi zis Severian oarecare hulă asupra lui Hristos. Iar Ioan, râvnind după Hristos Domnul său și uitând de dragostea care o avea față de Severian, îndată l-a izgonit de la sine. Iar după aceasta, fiind rugat de împăratul, l-a iertat pe dânsul și iarăși l-a primit la sine.

Fericitul, cu toate că era într-o treaptă destul de mare și viețuia în mijlocul lumii, totuși nu și-a lăsat niciodată nevoințele monahicești, ci vremea care îi rămânea de la treburile bisericești, închizându-se deosebi în chilia sa, o petrecea în singurătate și rugăciune sau în citirea și scrierea dumnezeieștilor cărți. Postea întotdeauna și se înfrână fără măsură, pentru că numai pâine de orz și apă gusta și somn puțin și acela nu pe pat ci stând și nevoindu-se.

Apoi la ospete și la veselii nu mergea niciodată, pentru că din tinerețe deprinzându-se cu post și înfrânare, nu putea nici să se uite spre bucate dulci și grase, neavând stomacul sănătos. Ci toată mintea să o îndreptase spre înțelegerea dumnezeieștii Scripturi și mai ales iubea Epistolele Sfântului Apostol Pavel, al cărui chip îl avea în chilia sa.

Odată, scriind la tâlcuirea epistolelor lui, a gândit în sine, zicând: “Cine știe oare, plăcut lui Dumnezeu este aceasta, oare înțeles-am puterea scripturii acestui sfânt sau nu?” Și se ruga lui Dumnezeu ca să-i vestească aceasta. Dumnezeu, degrab ascultând pe robul Său, i-a dat acest fel de vestire.

Când s-a închis singur în chilie noaptea și scria tâlcurile la o lumânare aprinsă, Proclu, care îi slujea, a vrut să intre la patriarh. Și uitându-se prin crăpătura ușii, vrând să vadă ce face, l-a văzut șezând și scriind. Iar un om bătrân și foarte cinstit, stând lângă dânsul la spate, s-a plecat la urechea patriarhului și-i vorbea binișor. Și omul acela era cu totul asemenea la chip cu Sfântul Apostol Pavel, care era în perete înaintea lui Ioan. Aceasta nu numai o dată a văzut-o Proclu, ci de multe ori și se mira foarte, nepricepându-se cine este acela care vorbește cu patriarhul și cugetă cum a intrat acolo, căci pretutindeni erau ușile încuiate, încât nu era cu puțință cuiva să intre.

Deci, Proclu a așteptat până ce va ieși omul acela. Dar când a sosit vremea de tocat pentru utrenie s-a făcut nevăzut. Astfel văzând Proclu în trei nopți, a îndrăznit să întrebe pe Sfântul patriarh, zicând: “Stăpâne, cine este cel ce-ți vorbește noaptea la ureche?” Sfântul a răspuns: “N-a fost nimeni la mine”. Atunci Proclu i-a spus lui cu amănuntul cum a văzut prin crăpătura ușii un om bătrân și cinstit șoptindu-i la ureche când scria, și spunea ce fel era chipul și fața celui ce se arăta. Iar Sfântul se minuna auzind acestea.

Apoi Proclu, uitându-se la chipul lui Pavel, a zis: “Acest chip era acela care l-am văzut”. Atunci, cunoscând Ioan că însuși pe Sfântul Apostol Pavel l-a văzut Proclu, s-a încredințat că este primită osteneala lui și, căzând la pământ, a mulțumit lui Dumnezeu și s-a rugat cu lacrimi fierbinți. Apoi, de atunci, s-a ocupat cu și mai multă sârguință de scrierea dumnezeieștilor cărți, pe care ca pe niște comori de mult preț le-a lăsat Bisericii lui Hristos.

Acest mare învățător al lumii, mustra toate strâmbătățile și nedreptățile care se făceau; chiar și pe împăratul și pe împărăteasa îi învăța să nu facă strâmbătate nimănui, ci să facă lucruri drepte. Iar pe boieri și pe bărbații cei cu dregătorii, pe cei ce răpeau averi străine și făceau strâmbătate săracilor, îi îngrozea cu judecată lui Dumnezeu.

Deci, a început a se ridica asupra lui zavistie, nu numai de la clerici, căroră le porunceă Sfântul să viețuiască după așezământul legii, ci și de la stăpânitorii mirenești. Și precum dintr-o scânteie mică se aprinde un foc mare, așa și din musturarea păcatelor a început a se aprinde mânia în inimile aceloră care se știau pe sine că sunt în niște asemenea păcate.

Astfel, zavistnicii batjocoreau învățătura Sfântului, iar cuvintele lui cele înțelepte și bune le socoteau nebunește că rele, zicând că patriarhul în propovăduirea sa în biserică, nu învață ci mustră; nu sfătuiește, ci ocărăște; nu îndreptează, ci hulește pe împăratul și pe împărăteasa și pe toți stăpânitorii. Apoi îl socoteau neacoperitor de păcatele aproapelui.

Pe acea vreme era un eunuc oarecare în palaturile împărătești, cu numele Evtropie, care era mai mare peste postelnicii împăratului. Acela, ridicându-se la dregătoria de patriciu, a sfătuit pe împăratul ca să dea această lege, ca nimeni să nu mai scape la biserică pentru vina de moarte și chiar de ar scăpa cineva, cu sila să se scoată din biserică și să se pedepsească. Pentru că acel obicei era de demult, ca oamenii care greșeau ceva greu împotriva legilor cetățenești și se osândeau la moarte, să fugă la biserică – precum odinioară israilitenii în cetățile de scăpare -, și așa scăpau de pedeapsa morții.

Evtropie, stricând acel așezământ vechi, a rânduit să scoată din biserică pe cei vinovați, de care lucru Sfântul Ioan Gură de Aur, mîhnindu-se, socotea acea faptă că o mare silă adusă Bisericii. Dar nu după multă vreme, chiar Evtropie a căzut în groapa pe care a săpat-o altora și s-a tăiat cu sabia pe care o ascuțise pentru alții. Căci mîniindu-se împăratul asupra lui pentru oarecare pricini mari, a căzut asupra lui Evtropie pedeapsa cu moartea.

Deci, Evtropie a fugit la biserică și s-a ascuns în altar sub Sfânta Masă. Iar fericitul Ioan, fiind în amvon, de unde avea obiceiul a învăța pe poporul ce-i stătea înaintea, ca un foarte mare râvnitor, a rostit un cuvânt de mustrare asupra lui Evtropie, zicând: “Ar fi lucru cu dreptate ca legea nedreaptă cea din nou așezată, chiar acela care a scornit-o și a așezat-o să o îplinească”.

Acest cuvânt prinzându-l pizmașii lui Ioan, au început a-l huli în mijlocul poporului, numindu-l nemilostiv, neubitor de oameni și neacoperitor de greșelile omenești. Și astfel câte puțin întărâtau inimile mai multor oameni spre mînie asupra Sfântului Ioan. Dar el voind a plăcea lui Dumnezeu iar nu oamenilor, se sârguia după obiceiul său în bună ocârmuire a Sfintei Biserici.

Pe vremea patriarhiei Sfântului Ioan Gură de Aur, erau încă o mulțime de arieni în Constantinopol, care își țineau credința, săvârșind slujbele lor. Deci fericitul gândeă în ce chip ar

curăța cetatea de acel eres. Și aflând vreme cuviincioasă, a zis către împăratul: “Binecredinciosule împărate, dacă ar fi pus cineva între pietrele cele scumpe ce sunt în coroana ta vreo piatră proastă, întunecată și necurată, nu ar fi necinstită toată coroana?”

Împăratul a răspuns: “Adevărat, așa este”. Iar Ioan a zis: “Tot așa este de necinstită cetatea aceasta, care, deși este dreptcredincioasă, totuși are într-însa pe necredincioșii arieni. Și precum tu, împărate, te-ai fi mâniat pentru necinstirea coroanei tale, așa și Atotputernicul Dumnezeu se mâhnește de cetatea aceasta, care este înșelată de eresul arienilor. Deci se cuvine ca, ori să aduci pe eretici la unirea credinței, ori să-i izgonești din cetate”.

Auzind acestea împăratul, a poruncit îndată să aducă înaintea sa pe mai marii arienilor și le-a poruncit să spună înaintea patriarhului mărturisirea de credință a lor. Iar ei au început a grăi cuvinte de rea credință și de hulă asupra Domnului nostru Iisus Hristos; atunci împăratul a poruncit să-i izgonească din cetate.

După câțeva vreme, arienii având iarăși ajutători și mijlocitori pe cei ce slujeau în palaturile împărătești, oameni cu dregătorii, au început a intra în cetate în zile de Duminici mergând cu rugăciuni către locașul lor și cântând ereticeștile lor cântări prin care huleau pe Preasfânta Treime. Pentru acest lucru înștiințându-se preasfințitul patriarh Ioan s-a temut că nu cumva să înceapă cineva din poporul cel neînvățat, a urma acelor rugăciuni arienești.

Deci, a poruncit clerului său ca să umble cu rugăciuni prin cetate, purtând cinstitele cruci, sfintele icoane și făclii aprinse și să cânte laude lui Dumnezeu, alcătuite spre slava Preasfintei Treimi împotriva cântărilor arienești celor hulitoare. Atunci s-au întâlnit pe cale dreptcredincioșii cu arienii, certându-se între ei. Odată s-a ridicat chiar război, încât din amândouă părțile au căzut câțiva morți; iar lui Visarion, eunucul împărătesc, fiind și el acolo în mulțimea celor dreptcredincioși, i-au spart capul cu o piatră. De acest lucru înștiințându-se împăratul, s-a mâniat foarte tare asupra arienilor și le-a poruncit să nu îndrăznească a mai intra în cetate; și astfel s-a izgonit atunci din cetate hula ereticească.

Între cei înșelați cu eresul arian era și un voievod din neamul barbarilor, cu numele Gaina, viteaz în războaie și care avea mare trecere la împărat. Acela cerea împăratului cu dinadinsul ca pentru hatârul lui să poruncească a se da o biserică arienilor în cetate. Dar împăratul neștiind ce să-i răspundă – pentru că se temea a-l supăra, că nu cumva să ridice vreo tulburare asupra împărăției grecești, căci era om iute și cu obicei rău -, a spus despre aceasta Sfântului Ioan patriarhul. Iar Ioan a zis către împăratul: “Să mă chemi la tine în vremea când va vrea Gaina să ceară biserică și eu voi răspunde pentru tine”.

Deci în altă zi, fiind chemat patriarhul la palat și șezând cu împăratul, a început Gaina iarăși a cere de la împărat biserică în cetate pentru soborul arienesc. Și cerea aceasta ca o răsplătire pentru ostenelile pe care le-a avut el în războaie și pentru vitejia arătată. Iar marele Ioan i-a răspuns, zicând: “Împăratul de va voi să fie temător de Dumnezeu, nu are putere asupra bisericilor, în care sunt puși de Dumnezeu stăpânitorii cei duhovnicești. Iar ție dacă îți trebuie biserică, intră în oricare voiești și te roagă, căci iată, toate bisericile care sunt în cetate îți sunt deschise”.

Iar Gaina a zis: “Dar eu sunt de altă mărturisire și de aceea voiesc să am în cetate deosebită biserică dumnezeiască, împreună cu cei de o credință cu mine; și rog împărăteasca stăpânire să poruncească a se îndeplini cererea mea pentru că eu multe osteneli am avut, luptându-mă pentru stăpânirea grecească, vărsându-mi sângele și punându-mi sufletul pentru împărat”.

Ioan i-a răspuns: “Pentru ostenelile tale ți-ai luat răsplătire, mai multă cinste, mărire, boierie și daruri de la împărat. Deci ți se cade a gândi ce erai mai înainte și cum ești acum? Cum erai sărac și neslăvit și cum te-ai îmbogățit și te-ai mărit acum? Și în ce fel de rânduială erai când viețuiai de cealaltă parte a Dunării și în care ești acum? Căci erai atunci ca unul din țăranii cei proști și săraci, îmbrăcat cu haine proaste, abia având pâinea cea de toate zilele spre hrană, iar acum ești voievod mai cinstit și mai slăvit decât alții, fiind îmbrăcat în haine de mare preț, având aur și argint din destul și avere mare și toate acestea le ai de la împărat. Acest fel de răsplătire ai luat pentru ostenelile tale; deci fii mulțumitor și slujește cu credință împărăției grecești dar nu cere daruri dumnezeiești pentru slujire lumească”.

De niște cuvinte ca acestea rușinându-se Gaina, a tăcut și n-a mai cerut de la împărat biserică. Iar împăratul s-a minunat de înțelepciunea lui Ioan, care cu puține cuvinte a astupat gura acelui barbar nebun și plin de neîmblânzită mânie.

Trecând un an, acel Gaina s-a înstrăinat de împărat și, adunând oaste multă, a pornit război asupra Constantinopolului. Iar împăratul neavând oaste pregătită ca să iasă împotriva lui era în mare supărare și a rugat pe Sfântul Ioan să iasă înaintea lui și cu cuvinte bune să-l îmblânzească. Iar Ioan, deși știa că a mâniat pe Gaina când l-a oprit să aibă biserică arienească în Constantinopol, însă fiind gata a-și pune sufletul său pentru oi, a mers împotriva mândrului barbar. Iar Dumnezeu a ajutat robului Său, pentru că, cu cuvintele sale aurite, Ioan a îmblânzit pe omul cel cu capul de fiară și din lup l-a prefăcut în oaie și împăcându-l cu împăratul, s-a întors.

După aceasta Sfântul Ioan s-a dus în Asia în vreme de iarnă pentru îndreptarea sfintelor biserici

de acolo, deși era neputincios cu trupul; însă a trecut cu vederea sănătatea sa, numai ca Biserica lui Dumnezeu să nu se facă neputincioasă, vătămându-se de păstorii cei răi, pentru că mulți din cei de acolo, fiind iubitori de argint, vindeau darul Preasfântului Duh, hirotonind cu plată – cum era Antonie, mitropolitul Efesului -, a cărui vină Evsevie, episcopul Valintinopoliei, a trimis-o scrisă pe hârtie patriarhului.

Deci acolo, Sfântul Ioan a scos pe mulți episcopi care iubeau simonia și pe cei care i-au hirotonit cu plată, depărtându-i de la dregătoria lor și a pus pe alții mai vrednici în locul acelora. Și îndreptând bine toate bisericile Asiei s-a întors la Constantinopol.

Astfel, pe când Sfântul patriarh Ioan Gură de Aur aducea mult folos Bisericii lui Dumnezeu, muștrând cu limbă slobodă păcatele oamenilor care nu se pocăiau, învățând, tămăduind și povățuind către pocăință; iar mai vârtos când cu buzele cele dulci grăitoare și cu sabia cea ascutită a cuvântului lui Dumnezeu dezrădăcina cămătăria, iubirea de argint, jefuirile, din inimile oamenilor celor cu dregătorie și ale celor bogați, care, fiind puternici asupreau pe cei neputincioși și luau averile săracilor cu sila, atunci aceia se mâniau asupra lui, fiind muștrați.

Însă nu voiau nicidecum a se abate de la acele răutăți, pentru că, împietrindu-li-se inima, cu greu auzeau cuvintele lui Ioan și se iuțeau în inimile lor asupra lui, cugetând rău despre dânsul și făcând clevetiri mincinoase. Iar mai vârtos împărăteasa Eudoxia s-a mâniat asupra lui pentru că toate cuvintele pe care Gură de Aur le rostea de obște pentru cei ce răpeau cele străine, acestea împărăteasa le socotea că pentru dânsa le grăiește și le privea acelea ca o dosădire și muștrare a ei. Pentru că era foarte iubitoare de argint și cuprinsă de nesățioasa poftă a aurului, încât multora le făcea strâmbătate, luându-le averile cu sila.

Deci, a muștrat-o pe ea însăși conștiința ei când Sfântul Ioan grăia despre iubirea de argint, care este rădăcina a toată răutatea, iar pe cei ce răpeau cele străine îi înfricoșa cu pedeapsa lui Dumnezeu. Din această pricină mâniindu-se împărăteasa asupra lui, cugeta cum l-ar izgoni pe Ioan de la patriarhie.

În acea vreme era în Constantinopol un bărbat oarecare, numit Teodorit, având boierie de patriciu și bogăție multă, pe care îl pizmuia împărăteasa și, dorind să-i ia averea, căuta asupra lui vreo vină. Dar nu află pentru că era om bun și viețuia cu dreptate.

Neputând să-i ia cu sila averea, a aflat acest meșteșug, căci l-a chemat la sine și i-a zis: “Știi câtă avere împărătească se cheltuiește neîncetat; cât aur se dă oștilor care apără împărăția și fără de număr sunt aceia care se hrănesc în toate zilele din vistieria împărătească, din care

pricină ni s-a împruținat averea. Deci să dai și tu o parte din averea ta, ca datorie către vistieria împărătească, pentru ca să afli la noi har și pe urmă iarăși vei lua la vreme ceea ce vei da acum”.

Teodorit, pricepând gândul împărătesei, cum că nu-i trebuie să umple vistieria împărătească, ci inima sa cea nesățioasă de iubirea de argint voiește a o sătura cu averea lui, a mers la fericitul Ioan povestindu-i acea dorință a împărătesei și-l rugă cu lacrimi să-l ajute și să-l apere de împărăteasa care căuta să-i ia bogăția. Iar Sfântul Ioan îndată a trimis scrisoare către împărăteasa, sfătuind-o cu cuvinte alese și blânde, ca să nu facă asuprire lui Teodorit. Iar ea, deși era mânioasă asupra Sfântului, însă a făcut atunci după cererea lui, pentru că s-a rușinat de înțeleapta lui sfătuire și a făgăduit că nu-i va face lui Teodorit nici un rău.

După aceasta, Teodorit, ascultând gura cea de aur grăitoare a lui Ioan, care învăța pentru milostenie și sfătuia să nu ascundem comoara în pământ, unde mâna cea zavistnică voiește a o lua, ci în cer, unde nimeni nu o zavistuieste nici n-o ia; apoi, temându-se că nu cumva să cadă în vreo nevoie pentru bogăția sa – căci știa năravul împărătesei, că nu va înceta a căuta vină asupra lui până când își va săvârși răutatea -, pentru aceea a socotit să-și dea bogăția sa Împăratului ceresc.

Deci, oprindu-și o mică parte din averile sale pentru chivernisirea casei, toate celelalte averi care erau foarte multe, le-a dat casei Bisericii, ca să fie spre hrană străinilor, săracilor și bolnavilor.

Auzind împărăteasa de aceasta, s-a mâhnit foarte și a trimis la Sfântul Ioan, zicând: “După porunca ta, sfinte patriarh, am iertat pe Teodorit patriciul, neluând nimic de la dânsul pentru trebuința împărăției noastre, iar tu ai răpit averea lui spre a te îmbogăți. Oare nu era mai cu cuviință a o lua noi, iar nu tu? Pentru că acela s-a îmbogățit, slujind împăraților. Pentru ce te-ai împotrivit nouă? Noi n-am luat nimic de la dânsul; deci ți se cădea și ție a nu lua averile lui”.

La aceste cuvinte, Ioan a scris către împărăteasa în acest fel: “Socotesc că nu este tănuț iubirii tale de Dumnezeu cum că, de aș fi poftit bogăție, nimic nu m-ar fi oprit pe mine a o avea; pentru că am avut părinți care aveau avere multă, fiind de neam bun și bogați. Însă de bunăvoie m-am lepădat de bogăție. Deci, cum nu m-aș fi rușinat acum a căuta aceea pe care singur am lăsat-o și pe alții îi învăț ca să le treacă cu vederea? Zici că averea lui Teodorit am luat-o spre a mea îmbogățire. Să știi însă că acela nu mi-a dat nimic și de mi-ar fi dat, eu nu aș fi primit de la el. Ci el a dat bogăția sa lui Hristos, făcând milostenie săracilor și scăpătaților și bine a făcut, căci însutit va primi de la Hristos în veacul ce va să fie. Eu aș fi voit ca și tu, râvnind lui Teodorit, să

ascunzi averile tale în cer, ca astfel, când vei fi lipsită, să fii primită în veșnicele locașuri. Iar dacă gândești ca să iei de la Hristos ceea ce a dat Teodorit, tu vei vedea, căci nu pe noi, ci chiar pe Hristos Îl vei mânia”.

Împărăteasa, citind această scrisoare a Sfântului Ioan, s-a umplut de mânie și cugetă cum i-ar face Sfântului Ioan nedreptate.

În acea vreme a venit din Alexandria la Constantinopol o văduvă cu numele Chilitropa, pentru o pricină că aceasta. Când era în Alexandria voievodul Pavlichie, având în acea vreme dregătoria de la Augustal, atunci acea văduvă a fost clevetită de oarecari oameni zavistnici către voievodul Pavlichie că are aur mult; iar Pavlichie, care era foarte iubitor de aur, aflând oarecare pricină asupra văduvei aceleia, a prins-o și a silit-o să-i dea cinci sute de galbeni.

Iar ea, neavând atâta aur, și-a pus zălog la vecinii săi hainele și vasele, și abia adunând cinci sute de galbeni, a dat voievodului, nefiind vinovată cu nimic. Iar după ce a fost scos Pavlichie din dregătoria sa și s-a dus la Constantinopol pentru a da socoteală, a plecat și acea văduvă săracă, și intrând în corabie, a mers în urma lui. Apoi, venind înaintea împăratului, a căzut înaintea lui cu plângere, jeluindu-se asupra lui Pavlichie, că a luat de la dânsa cu sila atâta aur, fără nici o vină.

Împăratul a poruncit eparhului cetății să facă întrebare și judecată de acel lucru, ca să dea văduvei tot ce a luat Pavlichie de la dânsa. Iar eparhul ajutând lui Pavlichie, l-a scos nevinovat și pe văduvă a lăsat-o păgubașă. Dar ea, fiind împinsă de multă mahnire, s-a dus la împărăteasa și, spunându-i toată nevoia, cerea de la dânsa milă și ajutor. Împărăteasa, fiind și ea iubitoare de aur, s-a bucurat de un lucru ca acesta, căci nădăjduia că și ea va câștiga aur mult.

Deci, îndată a chemat pe Pavlichie și cu mare mânie l-a muștrat pe el pentru jefuirea averii străine și pentru strâmbătatea ce o făcuse acelei văduve sărace. Apoi a poruncit să-l țină sub strajă până când va da o sută de lire de aur. Pavlichie, văzând că nu este cu putință a scăpa din mâinile împărătesei, a trimis acasă și a adus atâta aur cât ceruse împărăteasa.

Împărăteasa, din tot aurul acela, a dat văduvei numai treizeci și șase de galbeni de aur și a eliberat-o, pe când celălalt aur l-a luat la dânsa. Iar văduva a ieșit de la împărăteasă plângând și văitându-se pentru o strâmbătate ca aceea. Auzind de Sfântul Ioan că apără pe cei asupriți, a alergat la dânsul și i-a spus cu de-amănuntul toate câte i-a făcut ei Pavlichie și împărăteasa. Sfântul Ioan, mângâind pe văduva care plângea, a trimis la Pavlichie și, chemându-l în biserică,

a zis către dânsul:

“Ne-a venit înștiințare despre nedreptatea care o faci, asuprind pe cei săraci și luând cu sila averile cele străine, precum ai făcut acestei văduve sărace, netemându-te de Dumnezeu, Care este părintele orfanilor și judecător al văduvelor. Deci, pentru aceasta te-am chemat aici, ca să dai cinci sute de galbeni femeii căreia i-ai făcut nedreptate. Dă-i ceea ce se cuvine ca să scape de datornicii săi și să nu piară împreună cu copiii săi în cea mai de pe urmă sărăcie. Apoi, să te mântuiești și tu de un păcat ca acesta și să milostivești pe Dumnezeu, pe Care L-ai mâniat și Care va răsplăti ție pentru facerea de rău a orfanilor”.

Pavlichie a răspuns: “Stăpâne, această văduvă mai mult mi-a făcut mie nedreptate; pentru că, jeluindu-se împărătesei contra mea, împărăteasa a luat de la mine o sută de litre de aur; și acum ce voiește mai mult de la mine? Să se ducă la împărăteasa și să-și ia ce este al ei de la dânsa!”

Sfântul a zis către dânsul: “Deși împărăteasa a luat de la tine aurul, însă văduva aceasta n-a primit ce a fost al său și ea nu este vinovată de nedreptatea ce ți s-a făcut ție de către împărăteasă. Pentru că împărăteasa a luat de la tine atâta aur nu atât pentru dânsa, cât pentru alte păcate ale tale și jefuiri pe care le-ai făcut fiind la dregătorie. Iar tu nu face pricină, vorbind contra împărătesei, căci îți spun că nu vei ieși de aici până ce nu vei da văduvei tot ce ai luat de la dânsa, până la galbenul cel mai de pe urmă; iar cei treizeci și șase de galbeni pe care i-a dat ei împărăteasa, aceia să-i fie de cheltuială pentru drum”. Și astfel, Sfântul Ioan n-a eliberat pe Pavlichie din biserică.

Împărăteasa, aflând despre aceasta, a trimis la Ioan, zicând: “Liberează pe Pavlichie că am luat aur destul de la dânsul pentru acea datorie”. Ioan a răspuns trimișilor: “Nu va fi eliberat de aici Pavlichie până când nu va da femeii celei sărace ceea ce a luat de la dânsa”. Împărăteasa a trimis iarăși la Sfântul ca să elibereze pe Pavlichie. Iar Sfântul a răspuns: “Dacă împărăteasa voiește să-l eliberez, apoi să trimită acestei văduve cinci sute de galbeni, căci nu este lucru mare a face aceasta, fiindcă a luat mult mai mult de la Pavlichie, adică o sută de litre de aur”.

Împărăteasa, auzind aceasta, s-a umplut de mânie și îndată a trimis doi sutași cu două sute de ostași ca să scoată cu sila pe Pavlichie din biserică. Dar când ostașii s-au apropiat de ușile bisericii și voiau să intre, îndată li s-a arătat îngerul Domnului stând lângă ușă și ținând sabia în mâinile sale și nu-i lăsa să intre.

Ostașii, văzând îngerul cel înfricoșat, s-au temut și au fugit înapoi. Și alergând la împărăteasa

cu cutremur, i-au spus de arătarea îngerească. Iar ea, auzind, s-a spăimântat cu duhul și n-a mai îndrăznit a mai trimite la Sfântul Ioan după Pavlichie. Voievodul, văzând că nu l-a ajutat împărăteasa, a trimis la casa sa după aur și a dat văduvei cinci sute de galbeni, și așa a fost eliberat. Iar femeia, luându-și al său, s-a întors în cetatea sa, bucurându-se.

Împărăteasa nu înceta a face supărare contra fericitului Ioan și din zi în zi se înmulțea mânia și răutatea în inima ei asupra plăcutului lui Dumnezeu, care era fără de răutate și drept. După puțină vreme împărăteasa a trimis la Sfântul Ioan, pe de o parte cu îngrozire, iar pe de alta, cu momeli, zicând:

“Încetează a te mai împotrivi nouă și nu te mai atinge de lucrurile cele împărătești, că nici noi nu ne atingem de lucrurile cele bisericesti și te lăsăm singur să le îndreptezi. Încetează de a mă mai face pe mine pildă tuturor prin biserici, vorbind de mine și muștrându-mă. Pentru că eu, până acum, te aveam pe tine ca pe un părinte și-ți dădeam cinstea ce ți se cuvenea; iar dacă nu te vei îndrepta și nu vei fi mai bun către noi, atunci să știi că nu-ți voi răbda mai mult”.

Sfântul Ioan, auzind aceste cuvinte de la împărăteasă, s-a mâhnit foarte și, oftând greu, a zis către cei trimiși:

“Împărăteasa voiește să fiu ca un mort, care nu vede nedreptățile ce se lucrează și nu aude glasurile celor asupriți și ale celor ce plâng și suspină și nu face muștrări celor ce greșesc. Dar de vreme ce sunt episcop și mie îmi este încredințată purtarea de grijă pentru suflete, sunt dator a privi cu ochi neadormiți asupra tuturor, a asculta cererile tuturor, a învăța pe toți și a certa, iar pe cei ce nu se pocăiesc, a-i muștra.

Pentru că știu că a nu muștra fărădelegile și a nu certa pe cei ce fac rele, este dovedită pierzare și mă tem că dacă vom tăcea noi pentru cele ce se fac cu nedreptate, să nu se zică și despre noi cuvântul acesta al lui Iosie: Preoții au ascuns calea Domnului. Dar și dumnezeiescul Apostol poruncește ca pe cel ce greșește să-l muștri înaintea tuturor, ca și alții să aibă frică. Tot același Apostol învață, zicând: Propovăduiește cuvântul, stăruiește cu vreme și fără de vreme; muștră, ceartă, și te roagă.

Eu, deși muștru fărădelegile, nu muștru însă pe cei ce fac fărădelegile și nu vorbesc în față pe nimeni, nici am defăimat pe cineva, nici am pomenit cândva în învățătura mea numele împărătesei, spre a o defăima. Ci pe toți de obște i-am învățat și-i învăț ca să nu facă rău și să nu asuprească pe cel de aproape. Dacă pe cineva din cei ce ascultă cuvintele noastre îl muștră conștiința pentru vreun lucru rău, apoi se cuvine aceuia că nu asupra noastră să se mânie, ci

asupra lui însuși, pentru că a făcut niște lucruri ca acelea, și să se abată de la rău spre a face bine.

Dacă împărăteasa nu se știe că a făcut ceva rău, nici că a făcut nedreptate cuiva, apoi pentru ce se mânie asupra mea, care învăț pe popor să se abată de la toată nedreptatea? S-ar fi convenit mai bine să se bucure, pentru că n-a făcut nedreptate, căci eu nu mă lenevesc a învăța pentru mântuirea poporului peste care ea împărățește. Iar dacă ea este vinovată de păcatele acelea pe care cu cuvinte învățătoare mă sârguiesc a le dezrădăcina din inimile oamenilor, apoi să știe că eu nu o mustru pe dânsa, nici nu îi fac necinste, ci singure faptele ei o mustră pe dânsa și-i aduc mare necinste și rușine sufletului ei. Deci, poate să se mânie împărăteasa cum voiește, eu nu voi înceta a grăi adevărul, pentru că mai bine este a mânia pe oameni decât pe Dumnezeu. Căci dacă așa plăcea oamenilor, apoi nu așa fi rob al lui Hristos”.

Niște cuvinte ca acestea și multe altele asemenea zicând Sfântul celor trimiși, i-a slobozit pe dâșii cu pace. Iar ei, întorcându-se la împărăteasa, i-au spus toate cele ce au auzit. Împărăteasa atunci s-a pornit cu și mai mare mânie și foarte mult ura pe fericitul Ioan; apoi nu numai împărăteasa, ci și mulți alții care viețuiau în nedreptate și fără pocăință îl pizmuiau.

După aceea îl urau nu numai cei ce petreceau în Constantinopol, ci și alții de prin laturile cele mai depărtate, dintre care erau Teofil, patriarhul Alexandriei, care de la început nu-l iubea pe Sfântul Ioan și nu voia să-l aleagă pe el la patriarhie. Apoi Acachie, episcopul Veriei, Severian al Gavalului și Antioh al Ptolemaidei. Iar în Constantinopol erau doi preoți și cinci diaconi și din împărățeștile palaturi erau mulți care-l urau și trei văduve vestite și bogate, Marsa, Castritia și Evgrafia, care viețuiau în necurăție.

Toți pizmătăreții Sfântului Ioan, sfătuindu-se, căutau vină asupra lui, ca să aducă în popor veste rea despre dânsul. Deci au trimis mai întâi în Antiohia, cercetând că doar vor afla vreun rău pe care l-ar fi făcut Ioan din copilărie. Dar au murit cei ce făceau iscodiri și n-au aflat nimic. Apoi au trimis în Alexandria la Teofil, care știa să alcătuiască minciuni cu meșteșug; dar nici acela nu putea grăi ceva asupra vieții Sfântului Ioan, care strălucea ca soarele cu faptele cele bune. Însă Teofil cu dinadinsul se îngrijea de aceasta, cum să izgonească pe Sfântul Ioan din scaun, având ajutoare pe împărăteasa și pe alți oameni răi; iar mai vârtos, și-a câștigat ajutor pe satana.

Apoi pricina izgonirii Sfântului Ioan s-a început astfel.

Era în Alexandria un preot cinstit cu numele Isidor Xenodoh, adică hrănitor de străini, împodobit

cu viața și cu cuvântul și era pretutindeni slăvit pentru faptele cele bune și înțelepciunea lui. Acesta era bătrân, optzeci de ani având de la nașterea sa, iar preot fusese hirotonit de Sfântul Atanasie cel Mare, patriarhul Alexandriei. Asupra acestui Isidor a prins ură Teofil, din pricina lui Petru, protopopul Alexandriei. Căci Teofil, vrând să scoată din slujbă fără de vină pe Petru și să-l izgonească din biserică, Isidor apăra pe Petru și vina cea adusă asupra lui o dovedea că este nedreaptă.

Deci, Teofil a început a se mânia asupra lui Isidor și mai întâi a îndepărtat din biserică pe acel Petru cu nedreptate, după aceea căuta pricină și asupra lui Isidor, ca și pe el să-l depărteze. În acea vreme o oarecare văduvă cu numele Teodotia, a dat lui Isidor o mie de galbeni ca să cumpere haine și să îmbrace pe cei goi, pe orfani și pe văduvele sărace care se aflau în Alexandria. Apoi a rugat pe Isidor să nu spună despre aceasta lui Teofil patriarhul, că nu cumva să ia aurul și să-l cheltuiască la zidiri de piatră.

Isidor, luând aurul, a făcut după cum l-a rugat Teodotia. Dar Teofil, înștiințat fiind despre aceasta de oarecine, cum că Isidor a luat o mie de galbeni de la Teodotia și, nespunându-i lui, i-a cheltuit spre trebuința săracilor, s-a mâniat foarte tare asupra lui Isidor. Căci Teofil era mare iubitor de argint și a adus asupra lui Isidor o vină grea, zicând că un păcat mai presus de fire a necinstit pe bătrânul. Însă vina aceea, scrisă de însuși Teofil, nu era adevărată, căci deși cumpărase Teofil martori mincinoși, minciuna era minciună, iar nevinovatul Isidor s-a aflat curat. Atunci Teofil, din răutatea sa cea neîmblânzită, a scos din preoție pe Isidor cu necinste și cu băătăi, deși era nevinovat. Iar Isidor, primind necinstea fără vină, cu cinste a lăsat Alexandria și s-a dus la liniște în muntele Nitriei în care petrecuse mai înainte când era tânăr și, șezând în coliba lui, se ruga lui Dumnezeu cu răbdare.

În acea vreme erau în mănăstirile Egiptului patru frați, bărbați împodobiți cu fapte bune și temători de Dumnezeu, care toată viața lor o petrecuseră în posturi și osteneli monahicești. Și numele lor erau: Dioscor, Amonie, Evsevie și Eftimie, iar cu porecla se numeau "lungii", pentru că erau înalți de statură. Aceștia, nu numai de alexandreni erau iubiți, pentru faptele lor cele bune și pentru viața lor cea văzută de toți, ci chiar de Teofil, fiind foarte cinstiți de el.

Unul dintre dâștii, cu numele Dioscor, chiar nevrând el, a fost ales episcop al Bisericii Ermopoliei. Acesta nu era Dioscor cel care a fost eretic, ci altul; căci acesta a trăit cu mulți ani mai înainte de acela. Acesta a fost episcop al Ermopoliei și, viețuind cu sfințenie, a dobândit sfârșit fericit. Iar acela a fost patriarh al Alexandriei și a fost blestemat de Sfinții Părinți de la al patrulea Sinod.

Deci, pe acest fericit Dioscor l-a făcut Teofil episcop, iar pe cei doi frați ai lui, pe Amonie și pe Eftimie, i-a rugat să rămână împreună cu dânsul în patriarhie și i-a silit să primească treapta preoției. Iar ei, petrecând lângă Teofil, când l-au văzut că nu viețuiește după Dumnezeu și că mai mult iubește aurul decât pe Dumnezeu și că face multe strâmbătăți, n-au voit mai mult a petrece împreună cu dânsul, ci, lăsându-l pe el, s-au întors la liniștea lor.

Teofil, înțelegând pricina plecării lor, foarte s-a mâniat, și dragostea pe care o avea către dânsii a schimbat-o în ură și cugetă cum le-ar face rău. Deci, mai întâi a scornit pentru dânsii o veste, că lungii, dimpreună cu Isidor cel izgonit, țin de eresul lui Origen și pe mulți monahi i-au înșelat cu eresul acela. După aceea, a trimis la episcopii cei mai de aproape, poruncindu-le ca îndată să izgonească pe monahii cei mai bătrâni din munții și din pustia aceea. Iar pricina pentru care sunt izgoniți să nu le-o spună lor.

Deci, când au făcut episcopii după porunca patriarhului, izgonind pe toți cinstiții și plăcuții lui Dumnezeu nevoitori de prin munți și de prin pustie, s-au adunat cei izgoniți împreună cu preoții lor și venind în Alexandria la patriarh, l-au rugat să le spună pentru ce sunt osândiți și izgoniți de prin locurile lor. Iar el, căutând cu ochi mânioși asupra lor și răcnind cu mânie, s-a pornit spre dânsii ca un îndrăcit și, aruncând omoforul pe după grumazul lui Amonie, l-a bătut până la sânge, strigând: "Ereticule, blestemă pe Origen". Asemenea și pe ceilalți bătându-i și nelăsând pe nici unul dintr-înșii a răspunde ceva înaintea lui, i-a izgonit pe toți cu necinste din fața sa; și s-au întors în colibele lor fără răspuns, neținând seama de mânia și de îndrăcirea lui Teofil.

Apoi Teofil, chemând pe episcopii cei mai de aproape, a dat anatemei pe acei patru călugări nevinovați, pe Amonie, pe Evsevie și pe Eftimie, frații lui Dioscor și pe fericitul Isidor cel mai sus pomenit, necercetându-i pentru credință, nici chemându-i acolo de față. Și încă nu s-a îmblânzit mânia lui, căci a scris singur împotriva lor multe pricini mânioase pentru eresuri, pentru fermecătorii și pentru alte multe păcate. Apoi, cumpărând bârfitori și mărturii mincinoase, le-a dat acele scrisori, poruncindu-le ca, atunci când va învăța el în biserică pe popor, în zi de praznic, să se apropie de dânsul și înaintea poporului să i se dea acele pricini scrise împotriva acelor călugări pomeniți mai sus, aducând înainte și martorii cei mincinoși.

Aceste toate făcându-se, Teofil a poruncit să se citească în sobor bârfelile cele alcătuite. Apoi luându-le, a mers la eparhul cetății și arătându-le lui, au luat de la dânsul cinci sute de ostași și s-au dus la muntele Nitriei ca să-i izgonească din părțile Egiptului pe Isidor, pe frații lui Dioscor și pe toți călugării care urmează lor, ca pe niște eretici și vrăjitori. Deci, mai întâi a trimis arapii săi și au scos din scaun pe Dioscor.

După aceea, îmbătând pe ostași cu vin, au năvălit noaptea asupra muntelui Nitriei și, mai întâi decât pe toți, căutau pe Isidor și pe frații lui Dioscor, pe Amonie, pe Evsevie și pe Eftimie. Neaflându-i, pentru că se ascunseseră într-o râpă, a poruncit ostașilor să năvălească asupra tuturor monahilor și să le jefuiască averile, adică hainele și bucățele.

Ostașii fiind beți, pornindu-se prin toate locurile cele pustii și prin peșteri, au omorât pe sfinții pustnici, ca la zece mii, cu moarte crudă, adică cu foc și cu sabie, în a zecea zi a lunii iulie, în care Sfânta Biserică săvârșește pomenirea lor. Iar ceilalți călugări s-au împrăștiat ascunzându-se pe unde au putut. Astfel, oștindu-se Teofil prin pustie, s-a întors în Alexandria.

După acel război, s-au adunat monahii care mai rămăseseră și plângând pentru moartea părinților și a fraților lor, s-au împrăștiat care pe unde au putut. Dioscor, împreună cu frații săi, cu fericitul Isidor și cu mulți alți monahi care erau foarte vestiți în post și în fapte bune și aleși făcători de minuni – căroră nu le era greu că erau necăjiți și izgoniți, ci pentru că fără vină sunt depărtați din Biserică de către Teofil, și numărați cu ereticii -, au mers la Siluam, patriarhul Ierusalimului. Dar Teofil îndată a trimis la dânsul și la toți episcopii Palestinei, spunând: “Nu se cade vouă, fără voia mea, a primi pe cei caterisiți de mine și izgoniți”.

Atunci, acei părinți izgoniți, neștiind unde să plece, s-au dus la Constantinopol, la Sfântul Ioan Gură de Aur, ca la un liman bun și, căzând înaintea lui, îl rugară cu lacrimi ca să-și arate mila sa spre dâșii și să le ajute, fiind în mare nevoie.

Văzând Sfântul Ioan cincizeci de bărbați care îmbătrâniseră în fapte bune, i s-a făcut milă de ei și a lăcrimat ca și Iosif pentru frații săi. Apoi, înțelegând de la dâșii pentru care pricină au avut de la Teofil atâta nevoie, i-a mângâiat cu cuvinte bune și i-a liniștit, dându-le loc de odihnă lângă Biserica Sfintei Mucenițe Anastasia. Și-i hrănea pe dâșii, nu numai Sfântul Ioan Gură de Aur, ci și Sfânta Olimpiada diaconița, care le-a dat multă îndestulare din averea sa. Căci ea toată averea sa o întrebuința pentru săraci și pentru străini, ca să aibă odihnă, precum și cele trebuincioase trupului, fiind cu adevărat sfânta, și a cărei pomenire se cinstește la douăzeci și cinci iulie. Dar și monahii aceia erau cu adevărat sfinți, dintre care pe unii Biserica îi cinstește cu pomenire.

Atunci era între dâșii unul, anume Ierax, care viețuise singur mulți ani în pustie și căruia, venind odată diavoli, i-au zis: “Bătrânule, mai ai să trăiești încă cincizeci de ani; deci nu vei putea răbda în pustia aceasta atâta vreme”. Iar bătrânul, pricepând înșelăciunea lor, a zis către dâșii: “Măhnire mi-ați făcut mie vestindu-mi scurtarea anilor, pentru că eu m-am pregătit pentru două sute de ani a răbda în această pustie”. Auzind diavoli aceasta, au fugit rușinați. Pe un

părinte că acesta, pe care n-au putut să-l miște diavolii, pe acesta l-a izgonit Teofil Alexandreanul.

Mai era între dâșii și un preot Isaac, ucenicul Sfântului Macarie, curat fiind din pruncie, pentru că el fusese dus încă de la vârsta de cinci ani în pustietate și acolo a fost crescut, fiind iscusit în dumnezeiasca Scriptură, având toate cărțile în minte. Și toți monahii aceia pe care-i izgonise Teofil erau sfinți și cuvioși și-i cinstea pe dâșii foarte mult fericitul Ioan.

Deci, nu i-a oprit a merge la biserică. Dar cu dumnezeieștile Taine le-a poruncit să nu se împărtășească, până când va înțelege desăvârșit cauza izgonirii lor și va face pace între Teofil și între dâșii. Apoi i-a oprit să nu vestească despre aceasta pe împăratul, nici să se jeluiască asupra lui Teofil, făgăduind că prin scrisoarea să îl va împăca cu dâșii. Deci, îndată a scris către Teofil, rugându-l ca să-i lase pe acei călugări să viețuiască în pace prin locașurile lor din Egipt iar pe cei despărțiți să-i primească iarăși la unire.

Teofil, luând scrisoarea Sfântului Ioan și auzind de la niște clevetitori mincinoși că Sfântul Ioan ar fi primit la Sfânta Împărtășire pe cei izgoniți, ceea ce nu era adevărat, s-a mâniat foarte tare asupra Sfântului Ioan pentru că a primit pe cei depărtați și că le ajută lor. Apoi a scris un răspuns foarte aspru către Ioan. Iar Sfântul Ioan a scris și a doua oară cu pace, rugându-l să înceteze cu mânia și să primească pe monahi a petrece acolo de unde au fost izgoniți. Dar Teofil i-a răspuns Sfântului Ioan și mai aspru decât înainte, mâniindu-se mai mult asupra lui decât asupra acelor monahi. Dar aceștia, văzând că Teofil stă neschimbat în răutatea sa, au scris toate nevoile lor pe care le-au suferit de la Teofil fără nici o vină și au dat această scrisoare împăratului, jeluindu-se cu lacrimi asupra celui care-i mahnise, rugându-se să poruncească să fie judecați.

Făcându-i-se milă împăratului de niște asemenea călugări cinstiți și plini de fapte bune, a trimis o scrisoare către eparhul Alexandriei, ca să trimită pe Teofil cu sila la Constantinopol spre judecată, pentru ca înaintea Sfântului Ioan patriarhul și înaintea episcopilor care vor fi adunați să dea seama de răutatea sa și să primească pedeapsă pentru faptele sale.

Apoi a scris și către Inochentie, papă al Romei, rugându-l să trimită și el episcopi la sobor în Constantinopol ca să judece pe Teofil. Iar papa îndată a poruncit episcopilor săi să fie gata de călătorie și aștepta vestea de la împăratul Arcadie, ca să-i spună dacă s-au adunat episcopii răsăritului. Dar împăratul n-a mai scris a doua oară și nici episcopii Apusului n-au mai venit. Iar Teofil a umplut de aur punga eparhului Alexandriei, care a îngăduit pe Teofil până când va strânge toate aromatele din India, cele cu bun miros și dulci la mâncare, cu care voia să umple

o corabie pentru ca să le aducă la Constantinopol.

În acea vreme Teofil a înduplecat pe Sfântul Epifanie, episcopul Ciprului, ca să-i ia partea, căci a scris către el ca și cum s-ar fi arătat râvnitor după bună credință, să adune sobor în insula Cipru și să blesteme cărțile lui Origen – pentru că încă nu erau blestemate cărțile acelea de către Sfinții Părinți de către un sinod a toată lumea, până la Sinodul al cincilea.

Atunci Teofil a defăimat prin scrisoarea sa și pe Sfântul Ioan, zicând că este eretic, căci a primit la sine pe origeniști și se împărtășește cu dânșii. Iar episcopul, fiind fără de răutate – după cum scrie că cel fără de răutate crede tot cuvântul -, a crezut minciuna, necunoscând vicleșugul lui Teofil. Și râvnind foarte după bună credință, a blestemat cărțile lui Origen în soborul de acolo, scriind Sfântului Ioan și sfătuindu-l ca și el să facă același lucru.

Sfântul Ioan, negrăbindu-se la aceasta, se îndeletnicea cu Sfintele Scripturi și toată mintea sa la aceasta o avea îndreptată, ca să învețe pe popor în biserică și să aducă pe păcătoși la pocăință. Apoi Teofil, pregătindu-se de călătorie la Constantinopol pentru judecată, a rugat pe Sfântul Epifanie să meargă și el acolo, căci zicea că se face sobor asupra origeniștilor. Iar Epifanie, ascultându-l, s-a sârguit degrab și, întrecând pe Teofil, s-a dus acolo. Dar mai înainte de sosirea lui, s-a întâmplat la Constantinopol un fapt ca acesta.

Era un boier cu numele Teognost, bărbat bun și temător de Dumnezeu. Acest boier a fost cleветit către împărat de către un alt boier răucredincios și pizmătareț, că ar fi hulit și ar fi grăit de rău pe împărat și că ar fi numit pe împărăteasă nesăturată de aur și pierzătoarea stăpânirii, răpind averi străine fără dreptate. Deci împăratul s-a mâniat asupra lui și a poruncit să-l ducă în surghiunie la Tesalonic și toată bogăția lui să o ia, numai o singură vie, care era afară din cetate, să i-o lase, pentru hrana femeii lui Teognost și a copiilor lui.

Mergând Teognost la Tesalonic, a căzut bolnav de supărare și a murit; iar femeia s-a mâhnit rău pentru moartea bărbatului său și pentru averea luată și, venind la Sfântul Ioan, i-a spus nevoia sa cu lacrimi. Dar Sfântul a mângâiat-o cu cuvinte folositoare și a sfătuit-o să-și pună nădejdea în Dumnezeu. Apoi i-a poruncit ca în fiecare zi să ia hrană pentru copiii săi și pentru sine de la casa de străini cea bisericească. Iar Sfântul căuta vreme prielnică să roage pe împărat pentru acea văduvă, ca doar să-i întoarcă înapoi ei și copiilor ei averea luată fără vină. Însă răutatea împărătesei a făcut împiedicare și nu numai asupra acelei văduve, ci și asupra fericitului Ioan a adus mai multă nevoie.

Sosind vremea în care se culeg strugurii, când toți oamenii ies la viile lor, a ieșit și împărăteasa

și se plimba prin viile împărătești. Atunci, trecând pe lângă via lui Teognost – pentru că nu era departe de viile împărătești -, a văzut că este frumoasă și intrând într-însa a tăiat un strugure cu mâinile sale și l-a mâncat. Și era acest obicei împărătesc că, dacă intră împăratul său împărăteasa în vreo vie străină și mânca struguri, stăpânul acelei vie să nu mai aibă stăpânire peste dânsa, ci să fie numărată între viile împărătești, iar stăpânului viei să i se dea sau prețul pentru via sa sau altă vie, în locul aceleia, de la împăratul.

Deci, după acest așezământ împărătesc, împărăteasa a poruncit să scrie via lui Teognost între viile împărătești. Aceasta a făcut-o gândind în două feluri; pe de o parte să facă necaz văduvei și copiilor ei, căci se mâniase pe dânsa, pentru că aflase că a alergat la Sfântul Ioan și i-a spus lui toată nevoia să; iar pe de alta, fiindcă ea căuta pricină asupra Sfântului Ioan, cum să-l izgonească din scaun, pentru că știa că dacă el ar fi aflat de aceasta, nu va tăcea nicidecum și se va scula împotriva ei pentru văduva cea nedreptățită. Și astfel, de aici se va face pricină și se va săvârși lucrul cel gândit, ceea ce s-a și făcut.

Văduva aceea năpăstuită a venit la fericitul și, tânguindu-se, i-a spus cum împărăteasa i-a luat via, cea mai de pe urmă nădejde pentru chiverniseala copiilor săi, iar Sfântul Ioan îndată a trimis scrisoarea sa către împărăteasă, prin arhidiaconul Evtihie, vorbindu-i de milostivire, aducându-i aminte de viața cea bună a părinților săi și de faptele cele bune ale împăraților celor mai dinainte. Și, mai aducându-i aminte de frica lui Dumnezeu și de judecata cea înfricoșată a Lui, a rugat-o să întoarcă via văduvei celei sărace.

Ea a scris înapoi Sfântului cu asprime, neplecându-se învățăturilor lui, nici ascultând rugămintea; ci puneă înainte legile împărătești cele vechi și, ca și cum ar fi fost nedreptățită de Sfântul, se lăuda că nu va răbda o mustrare ca aceea. Astfel zicea: “Mă înfrunți cu cuvintele tale ca și cum aş face nedreptate și fărădelege, neștiind așezămintele împărătești; m-ai năpăstuit cu vorbele tale și nu voi răbda până la sfârșit să fiu defăimată de tine”.

Sfântul Ioan, citind scrisoarea aceea, s-a dus la palat la împărăteasa și, șezând lângă dânsa, a început a o sfătui iarăși cu cuvinte blânde, vorbindu-i mai mult decât întâi și rugând-o să dea înapoi via văduvei. Ea a zis: “Ți-am scris ce este așezat pentru vie de împărății cei de demult; să-și ia văduva altă vie în locul aceleia sau să-și ia prețul pentru dânsa”. Sfântul a zis: “Nu-i trebuie ei altă vie, nici nu cere preț pentru dânsa, ci pe a să o cere; dă-i dar înapoi via ei”.

Împărăteasa a zis: “Nu te împotrivi așezămintelor împărătești celor de demult, că nu-ți va fi spre bine o împotrivire ca aceasta”. Ioan a răspuns: “Nu pune înainte așezămintele și legile pe care le-au așezat împărății păgâni, pentru că nimic nu te oprește pe tine a strica o lege nedreaptă și

a așeza altă dreaptă, fiind împărăteasă bine credincioasă. Deci, dă înapoi via celei nedreptățite, ca să nu te numesc pe tine a doua Isabelă și să moștenești împreună cu ea și blestemul”.

Acestea zicând Sfântul, s-a aprins împărăteasa de mare mânie și a răsunat palatul de strigarea ei, dovedind răutatea cea tănuită în inima sa, zicând: “Eu însămi mă voi răzbuna asupra ta și de acum nu numai că nu voi da via văduvei, dar nici alta în locul aceleia și nici prețul nu voi porunci să-i dea. Iar ție îți voi da pedeapsă pentru ocara aceasta”. Deci a poruncit să scoată pe Sfântul Ioan cu sila din palat.

Cu astfel de ocară ieșind Sfântul patriarh de la împărăteasă, a poruncit lui Evtihie arhidiaconul, zicându-i: “Spune portarilor bisericii ca atunci când va veni împărăteasa la biserică, să închidă ușile, să n-o lase să intre, precum și pe toți cei care vor veni împreună cu dânsa, și să-i spună că Ioan a poruncit să se facă așa”.

Sosind praznicul Înălțării Sfintei Cruci și adunându-se tot poporul în biserică, apoi venind și împăratul cu toți boierii săi, a venit și împărăteasa cu toată curtea. Iar când a văzut-o portarul venind, a închis înaintea ei ușile bisericii, nelăsând-o să intre înăuntru, după porunca patriarhului. Și când strigau slugile: “Deschideți împărătesei!”, portarii răspundeau: “Patriarhul a poruncit să n-o lăsăm”. Iar ea, umilindu-se de mânie și de rușine striga, zicând: “Vedeți toți și înțelegeți ce fel de necinste îmi face acest om. Toți intră în biserică și numai pe mine singură mă oprește; au doară nu este drept să mă răzbun asupra lui și să-l izgonesc din scaun?”

Așa strigând ea, unul din cei ce venise cu dânsa, având sabie, a scos-o și a întins mâna ca să lovească cu sabia în ușă și îndată i s-a uscat mâna și s-a făcut ca moartă. Văzând împărăteasa și toți cei împreună cu dânsa, s-au temut foarte și s-au întors înapoi. Iar cel cu mână uscată a intrat în biserică și a stat în mijlocul poporului cu mare glas strigând: “Miluiește-mă, stăpâne sfinte, și-mi tămăduiește mâna aceasta uscată care a îndrăznit a lovi asupra sfintei biserici; am greșit, iartă-mă”. Iar Sfântul, cunoscând pricina uscării mâinii, i-a poruncit să se spele în spălătorul altarului și spălându-se, îndată mâna s-a făcut sănătoasă.

Apoi tot poporul, văzând o minune ca aceasta, a dat laudă lui Dumnezeu. Și nu s-au tănuit acestea toate nici înaintea împăratului. Dar împăratul, știind obiceiul cel rău al împărătesei, tăcea ca și cum n-ar fi știut nimic. Iar pe Sfântul Ioan îl iubea mult și-l ascultă pe el cu plăcere, însă împărăteasa mereu căuta vicleșug pentru izgonirea Sfântului Ioan, care lucru l-a și săvârșit degrab.

După această a venit la Constantinopol și Sfântul Epifanie, episcopul Ciprului, după sfatul lui

Teofil, aducând cu sine și cărți scrise împotriva lui Origen. Și, ieșind din corabie, a intrat în biserica Sfântului Ioan Botezătorul, care este departe de cetate ca de șapte stadii și, săvârșind dumnezeiasca Liturghie, a hirotonit un diacon împotriva canoanelor, care nu îngăduiesc nici unui episcop să hirotonească în eparhie străină, fără poruncă păstorului din acea eparhie. După această a intrat în cetate și a găzduit într-o casă neștiută.

Sfântul Ioan, auzind de venirea lui Epifanie și că a slujit în biserica Sfântului Ioan Botezătorul și împotriva canoanelor a făcut diacon în eparhia lui, nu s-a mâniat de aceasta asupra lui, știindu-l că este bărbat sfânt și fără răutate, ci l-a rugat să vină la dânsul și să găzduiască în casele patriarhiei ca și alți episcopi. Iar Epifanie n-a vrut să se vadă cu Sfântul Ioan, dorind să placă lui Teofil, și a răspuns către cei trimiși: “Dacă Ioan nu va izgoni din cetate pe Dioscor și pe călugării lui și de nu va iscăli lepădarea cărților lui Origen, apoi eu nu am împărtășire cu Ioan”.

Iar Sfântul Ioan a răspuns prin trimișii lui Epifanie, zicând: “Nu se cuvine a face ceva cu îndrăzneală mai înainte de judecata soborului”. Iar pizmașii Sfântului Ioan, venind la Epifanie, l-au îndemnat să intre în biserica Sfinților Apostoli în zi de praznic și înaintea a tot poporul să blesteme cărțile lui Origen și pe monahii cei izgoniți din Egipt, împreună cu Dioscor, să-i lepede ca pe niște origeniști; apoi pe Ioan să-l mustre, ca unul ce primește pe eretici și se unește cu dânsii. Iar a doua zi Epifanie a mers la biserică, râvnind după bună credință.

Sfântul Ioan, înștiințându-se de ceea ce voia să facă Epifanie, a trimis la dânsul, zicând: “Epifanie, multe faci împotriva canoanelor. Întâi ai slujit Sfânta Liturghie și ai hirotonit în eparhia mea, fără voia mea; după aceea te-ai rușinat a petrece împreună cu noi și acum năvălești asupra Bisericii mele, îndrăznind a face dezbinări, fără judecată soborului. Deci, păzește-te, ca să nu ridici tulburare în popor, că apoi singur vei avea primejdie”.

Acestea auzind Epifanie, s-a înduplecat și, ieșind din biserică, aștepta venirea lui Teofil. Iar Domnul, nelăsând să se facă nici un fel de vrajbă și de mânie între plăcuții Săi, a arătat lui Epifanie, prin tănuite descoperiri, cum că Ioan este curat ca soarele și că din zavistia omenească rabdă clevetire. Pentru că Epifanie auzise de la mulți oameni despre faptele cele bune și mari ale Sfântului Ioan, despre credința lui cea fără prihană și despre viața lui cea desăvârșită. Astfel, se miră că mulți s-au sculat asupra lui Ioan și multe pâri se aduc asupra lui; dar aștepta să vadă ce fel de sfârșit vă avea lucrul ce s-a început.

Împărăteasa Eudoxia, auzind că Epifanie se înstrăinează de Ioan și nu are cu dânsul unire, a priceput că este mânie între dânsii. Și, chemând pe Epifanie la sine, a zis către dânsul: “Părinte Epifanie, tu știi că toată împărăția greco-romană sub mâna noastră este. Deci, iată astăzi toată

stăpânirea Bisericii îți voi da, dacă mă vei asculta pe mine și vei îndeplini toată dorirea inimii mele și vei face ceea ce gândesc eu”. Iar Epifanie a zis: “Spune, fiică, și după puterea noastră ne vom sârgui a face ceea ce va fi spre mântuirea sufletului tău”.

Atunci împărăteasa, crezând că vicleșugul său va pleca pe Epifanie spre al său gând, a început a grăi despre Sfântul Ioan, zicând: “Ioan s-a făcut nevrednic de cârmă Bisericii și de această mare treaptă, căci se ridică asupra împăratului și nouă nu ne dă cinstea ce ni se cuvine. Afară de aceasta, mulți spun că el este eretic mai de demult. Pentru aceea aș fi vrut să adunăm sinod și să-l scoatem din această treaptă, ca să punem pe altul în locul lui, care să ocârmuiască bine Biserica, pentru ca să fie și împărăția noastră în pace”.

Astfel grăind împărăteasa către Epifanie, tremura de mare mânie și iarăși a zis: “Și nu este de trebuință a osteni mulți părinți, adunându-i aici în sinod, ci sfinția ta, părinte, izgonește-l pe dânsul din scaun, iar în locul lui pune pe altul pe care-l va arăta ție Dumnezeu și eu voi face ca toți să te asculte pe tine”.

Epifanie a zis către dânsa: “Fiică, ascultă pe părintele tău fără mânie. De va fi Ioan eretic, precum ziceți voi, și nu se va pocăi de acel eres, apoi nevrednic va fi de scaunul patriarhiei și vom face precum poruncești; iar dacă numai pentru această vină, că te-ar fi hulit, voiești a-l izgoni pe el, apoi Epifanie nu voiește aceasta, pentru că împăraților li se cuvine să fie buni, blânzi și să ierte hulele ce vin asupra lor. Că voi aveți peste voi împărat în cer și veți lua de la El iertarea greșelilor voastre, dacă veți ierta și voi altora. Fiți milostivi, precum și Tatăl vostru cel din cer este milostiv”.

Împărăteasa a zis către Epifanie: “Părinte, de vei face împiedicare izgonirii lui Ioan, apoi eu voi deschide capیștile idolilor și voi face ca mulți, depărtându-se de la Dumnezeu, să se închine idolilor și vor fi cele de pe urmă mai rele decât cele dintâi”. Acestea zicând cu mânie, vărsa și lacrimi din ochii săi. Iar Epifanie, mirându-se de mânia ei nebunească, i-a zis: “Curat sunt de această judecată”. Și astfel zicând, a ieșit din palat. Apoi îndată s-a dus vestea că împărăteasa a pornit pe marele Epifanie contra Sfântului Ioan, căci, intrând acela în palat, s-a sfătuit cu împărăteasa pentru îndepărtarea lui Ioan.

Această veste a ajuns chiar până la Ioan. Iar el, fiind iute din fire și, având cuvântul gata pe buzele sale, când învăța în biserică, a pomenit înaintea întregului popor, din dumnezeiasca Scriptură, răutatea multor femei. Auzind poporul că este vorba pentru femei, au priceput mulți că a făcut pildă despre împărăteasa. Iar pizmașii lui Ioan au scris toate pildele lui pe hârtie și le-au dat împărătesei. Acestea citindu-le, i s-a părut că chiar pentru dânsa a vorbit astfel.

Deci se duse la împăratul jeluindu-se că Ioan o hulește în biserică înaintea întregului popor. Și tânguindu-se, zicea împăratului: “Înțelege că a mea dosădire este a ta ocară; căci când mă hulește pe mine Ioan, pe tine te hulește, necinstea mea este și necinstea ta”.

Apoi ruga pe împăratul să poruncească a se aduna un sobor asupra lui Ioan că să-l izgonească din scaun. Împărăteasa a mai scris și către Teofil Alexandreanul ca să vină iute la Constantinopol, netemându-se de nimic, căci “eu – zicea ea -, și pe împăratul voi ruga pentru tine și voi astupa gura tuturor potrivnicilor tăi, numai vino fără zăbavă și adună episcopi mulți, ca să izgonești din scaun pe vrăjmașul meu Ioan”. Iar Teofil, întărit de scrisoarea împărătesei, s-a grăbit spre a veni la Constantinopol, având corăbii încărcate cu aromate din India și cu poame și cu bucăți de mătase de mare preț, țesute cu fir, pentru ca să înșele pe mulți cu daruri și să-i plece spre sfatul său.

În acea vreme fericitul Ioan a scris către Sfântul Epifanie astfel: “Frate Epifanie, am auzit că ai făcut sfat cu împărăteasa, pentru izgonirea mea; dar să știi că și tu nu vei mai vedea scaunul tău”. Iar Epifanie i-a răspuns așa: “Răbdătorule de chinuri, Ioane, năpăstuit fiind, biruiește; dar nici tu nu vei ajunge la locul acela la care te vor izgoni pe tine”. Și s-a împlinit proorocia la amândoi, pentru că Epifanie, mai zăbovind puțin la Constantinopol, a cunoscut că fără dreptate vor să-l osândească pe cel drept.

Nevoind să fie părtaș la acea judecată tâlhărească, s-a urcat cu ai săi în corabie, nespunând nimănui nimic, și pe ascuns s-a întors la ale sale. Dar călătorind pe mare, s-a mutat la Domnul, neajungând la scaunul său, după proorocia Sfântului Ioan. La fel și Sfântul Ioan, în a doua izgonire a sa, neajungând la locul la care a fost trimis, s-a odihnit în Domnul, după proorocia lui Epifanie. Despre acest lucru mai pe urmă se va vorbi. Iar acum să ne întoarcem cu povestirea istoriei celei dintâi.

Teofil, patriarhul Alexandriei, întărit fiind cu scrisoarea împărătesei, a venit la Constantinopol fără zăbavă, cu mulți episcopi, pe care cu viclenie îi înduplecase la un gând cu dânsul, netemându-se de nimic. Însă împăratul n-a voit să vorbească cu Teofil, până când vor veni episcopii trimiși de Inochentie, papa Romei, pentru că nu știa că romanii așteptau a doua scrisoare prin care să le vestească adunarea episcopilor Răsăritului. Pentru aceea, deși erau gata de cale, n-au pornit a veni. Iar împărăteasa a ascuns de împăratul pe toți episcopii care veniseră cu dânsul, le-a spus cugetul său pe care-l are asupra lui Ioan și i-a rugat să se sânguiască cât vor putea să izgonească pe Sfântul din scaun. Apoi găsindu-i împărăteasa și pe dâșii tot astfel cugetând, s-a mângâiat foarte. După aceea umplându-le pungile cu aur și

întărind sfatul, le-a dat voie a se retrage din palat.

După aceasta, împărăteasa a chemat la sine pe toți cei ce se plâneau împotriva lui Teofil, pe călugări, pe preoți și pe episcopi; căci veniseră încă șase episcopi din Egipt, preoți și diaconi, douăzeci la număr, care se depărtaseră de Teofil și aduseseră multe pricini asupra lui, voind să se judece împreună cu dânsul.

Pe aceștia adunându-i împărăteasa, i-a rugat să înceteze cu planul lor și să nu aducă în judecată pricinile lui Teofil, ci să ierte năpăstuirile care li s-au făcut de dânsul. Astfel, unii au ascultat pe împărăteasa și, punându-și nădejdea spre Dumnezeu, au tăcut; iar alții se împotriveau foarte. Deci, pe cei ce au tăcut împărăteasa i-a îmbogățit cu daruri, iar pe cei ce se împotriveau, prinzându-i, i-a trimis în surghiun la Tesalonic.

Monahii cei mai sus pomeniți, pentru a căror strâmbătate urma să se facă judecata împotriva lui Teofil, văzând că s-au schimbat lucrurile și că nu pentru aceea se adună sobor, ca să fie judecat Teofil, ci ca să fie izgonit Ioan. Apoi, cunoscând că nu pot să aducă la judecată pâra contra lui Teofil, a cărui mână o sprijinește împărăteasa, au încetat de a se mai jeli și nici daruri de la împărăteasa nu au voit a primi; ci s-au îndestulat cu aceea că Teofil îi îngăduie a se înapoia pe la locurile lor prin pustia Egiptului. Căci meșteșugarețul Teofil, intrând în oraș, mai întâi a căutat să se împace cu călugării cei izgoniți, pentru că numai cu Sfântul Ioan să aibă pricină.

Deci, tăcând călugării, unii îndată s-au întors în pustiile lor, dintre care era și Isidor cel de-a pururea pomenit și cuviosul Ierax. Iar Dioscor, după puțină vreme a răposat în Constantinopol și a fost îngropat cu mare cinste. Tot acolo a murit și Amonie, care, când era aproape să moară a proorocit că tulburătorii Bisericii cei ce s-au sculat asupra Sfântului Ioan Gură de Aur, se vor sfârși cu grea moarte; care lucru s-a și împlinit și despre care se va spune mai pe urmă. Astfel, scăpând Teofil de toți pârâșii săi, a rămas fără grijă.

În acea vreme Sfântul Ioan, după obiceiul său, propovăduind cuvântul lui Dumnezeu, a spus niște cuvinte din Sfânta Scriptură, anume din cărțile împăraților: "Adunați la mine pe proorocii cei de rușine, pe cei ce mănâncă la masa Isabelei, ca să vorbesc către dâșii precum a zis Ilie: Până când șchiopătați de amândouă gleznele voastre? De este Domnul Dumnezeu, mergeți în urma Lui, iar de este masa Isabelei vă veți îngrețoșa".

Acestea auzind pizmătăreții Sfântului Ioan, au spus lui Teofil și episcopilor care erau cu dânsul; iar ei au scris acele cuvinte, tâlcuindu-le rău, mai adăugând și altele, zicând că Sfântul Ioan a

asemănat înaintea tuturor pe împărăteasa cu Isabela, iar pe dâșii i-a numit prooroci fără rușine. Deci, scriind acelea, le-au dat împăratului și împărătesei. Atunci împărăteasa tânguindu-se, cerea împăratului pedepsirea Sfântului Ioan.

Împăratului i-a părut rău de împărăteasa sa și toată mânia ce o avea asupra lui Teofil a întors-o asupra lui Ioan. Deci, a poruncit lui Teofil să adune sobor contra lui Ioan. Iar Teofil cu toți ai săi, s-a bucurat de mânia împăratului asupra Sfântului Ioan și a aflat doi diaconi pe care Sfântul Ioan îi depărtase de la biserică, pentru păcate; căci unul făcuse ucidere, iar altul desfrânare.

Pe aceia chemându-i Teofil, le-a făgăduit că-i va aduce la treapta lor, numai să-l asculte și să mărturisească asupra lui Ioan minciuni. Iar ei ticăloșii, având pizmă asupra lui Ioan și dorind dregătoria lor cea dintâi, îndată au făgăduit că vor face după voia lui Teofil. Deci a scris Teofil multe pricini mincinoase asupra Sfântului Ioan și le-a dat diaconilor acelora ca să le aducă soborului, ca de la ei. Iar locul soborului era orânduit să fie înaintea cetății Calcedonului, unde era curtea împărătească și o biserică mare a Sfinților Apostoli Petru și Pavel; acolo s-au adunat episcopii împreună cu Teofil.

Iar Sfântul Ioan ședea în casa patriarhală, împreună cu episcopii ce erau cu dânsul, care erau patruzeci la număr, și se mira foarte cum Teofil, care trebuia să fie judecat și să dea răspuns pentru atâtea învinuiri, acela a venit acum cu episcopi și a întors pe împăratul încât, nu numai că nu dă răspuns de ale sale nedreptăți, ci caută să judece și pe alții.

Apoi a început a grăi către episcopii săi: "Fraților, rugați pe Dumnezeu pentru mine și dacă iubiți pe Hristos, să nu ieșiți de la bisericile voastre; pentru că mie mi s-a apropiat vremea de primejdii și, multe necazuri având, mă voi duce din această viață; căci văd că satana nerăbdând învățătura mea, a făcut sfat asupra-mi". Ei, auzind acestea, s-au spăimântat și au plâns toți. Iar Sfântul, zicându-le să tacă, îi mângâia să nu plângă pentru dânsul.

Astfel vorbind el către soborul său, iată au venit trimișii de la soborul lui Teofil, chemând pe Ioan la judecată, ca să răspundă împotriva pricinilor celor aduse asupra lui. Iar episcopii cei ce erau cu Sfântul Ioan au zis lui Teofil prin trimișii aceia: "Nu chema, precum a chemat Cain pe Abel, ci vino tu la noi, în cetatea aceasta legiuită; pentru ca noi să auzim mai întâi îndreptarea ta, căci avem asupra ta scrisori care cuprind șaptezeci de călcări de lege pe care le-ai făcut tu. Deci vino tu aici, căci noi – care cu darul lui Dumnezeu ne-am adunat nu spre risipirea Bisericii ci spre pace -, suntem mai mulți decât cei din soborul vostru".

Sfântul Ioan a zis: "Nu pot merge la vrăjmașii mei cei dovedeți". Și fiind chemat și a doua oară, și

a treia oară, n-a mers, zicând: “La cine să merg, la pârașii ori la judecătorii mei? Eu sunt gata a sta și înaintea soborului a toată lumea, însă să stea și vrăjmașii mei cu mine la judecată, dar altul să fie care să ne judece. Pe când acum, și pârașii și judecătorii mei sunt aceiași. Ei nu voiesc să se judece cu mine, ci ca să mă judece pe mine; deci nu voi merge la o judecată ca aceasta. Să se adune episcopii de la toate scaunele și atunci voi sta la judecată”.

Acestea zicând, a trimis în locul său trei episcopi și doi preoți, ca să grăiască pentru dânsul. Iar adunarea lui Teofil văzând pe trimișii lui Ioan și cele grăite nevoind a le auzi, i-au apucat și i-au bătut; iar pe unul dintre ei a pus lanțurile de fier, pe care le pregătise Sfântului Ioan. Apoi a început a citi pricinile nedrepte asupra lui Ioan celui nevinovat și curat cu inima, care erau alcătuite din minciuni; și punând martori mincinoși, l-au judecat.

Sfântul Ioan, în acea vreme, șezând în biserică împreună cu episcopii săi, zicea:

“Multe sunt valurile și cumplită este chinuirea. Dar nu ne temem de înecare pentru că suntem pe piatră. Să spumeze marea și să se tulbure, dar piatra nu se poate zdrobi. Să se ridice valurile, însă corabia lui Iisus nu pot să o înece. Eu de ce să mă tem? Nu cumva de moarte? De trăiesc, viețuiesc lui Hristos, iar de voi muri, am dobândă. Sau de izgonire să mă tem? Dar al Domnului este pământul și plinirea lui. Pentru care avuție să-mi pară rău? Dar nimic n-am adus în lumea aceasta și este dovedit că nici nu am putea lua ceva cu noi. Chiar de ceea ce este în lumea aceasta mai înfricoșat, eu nu mă tem și de ceea ce este fericire în lume, nu bag seamă. Nici de sărăcie nu mă tem, nici bogăția nu o poftesc, nici nu mă cutremur de moarte, ci mă rog ca voi să sporiiți spre cele bune”.

Acestea și mai multe alte cuvinte spunând Sfântul către ce-i ce-l ascultau, în aceeași vreme Teofil cu episcopii săi a judecat pe Sfântul Ioan că să fie scos din scaun; și l-au judecat, nevăzând fața lui, nici auzind glasul lui. Astfel au săvârșit într-o zi răutatea pe care de demult o aveau în inimă.

După aceea a trimis la împăratul scrisoarea aceasta: “De vreme ce Ioan se face vinovat de multe, și singur știindu-se astfel, n-a voit a veni la judecată, de aceea acum este depărtat de la noi, fiindcă și canoanele spun așa. Acum nimic nu trebuie mai mult decât numai să poruncească stăpânirea ta, ca să-l izgonească pe Ioan din scaun, chiar fără voia lui”.

Împăratul Arcadie n-a ascultat nici învinuirile aduse asupra lui Ioan, nici răspunsul lui; ci crezând numai cuvintele nedrepte ale acelui sobor, îndată a poruncit să izgonească pe Sfântul din scaun. Deci, a trimis la el un oarecare boier cu ostași, ca la război. Iar poporul, auzind aceasta,

s-a aprins de mânie și s-a strâns mulțime fără număr, nelăsând să izgonească pe Sfântul Ioan. Așa că unii strigau împotriva împăratului și a împărătesei, iar alții împotriva lui Teofil și a celor de un gând cu dânsul, zicând că, cu nedreptate este osândit Sfântul Ioan; încât poporul trei zile nu s-a depărtat, străjuind și nelăsând ca să-l izgonească. Iar Sfântul, temându-se că nu cumva să născocoască altă vină asupra lui, că adică nu se supune împăratului, s-a tănuit de popor și fiind seară, a ieșit pe ascuns și s-a dat în mâinile ostașilor celor ce voiau să-l ia.

Ostașii, luându-l pe dânsul, l-au dus la malul mării și au plutit spre Prenet, care este în dreptul Nicomidiei. Iar poporul nerăbdând nelegiuirea, a făcut mare zgomot și multă răscoală prin cetate, încât unii au fost răniți, iar alții au și murit. Pe Teofil poporul îl căuta să-l ucidă cu pietre; dar el, înțelegând aceasta, a fugit pe ascuns din cetate și a plecat cu corabia la Alexandria. Asemenea s-au împrăștiat și cei ce fuseseră la un gând cu dânsul. Iar tulburarea în popor era pretutindeni, încât și prin biserici și prin târguri striga asupra celor ce făcuseră judecata cea nedreaptă și depărtaseră pe luminătorul lumii.

Ajungând poporul chiar la palatul împărătesc, striga cu mare glas și tânguire, ca iarăși să aducă pe Sfântul Ioan în scaun. Atunci s-a făcut într-o noapte un înfricoșat cutremur de pământ, încât toți au fost cuprinși de o mare frică, iar mai vârtos pe împărăteasa o cuprinsese o mare groază și cutremur, pentru că palatul ei se clătina mai vârtos decât alte ziduri, din care a și căzut o parte oarecare. Iar poporul mereu striga cu glas mare: "De nu va fi întors Ioan, apoi toată cetatea va cădea".

Și s-a spăimântat împăratul de pedeapsa lui Dumnezeu și de tulburarea poporului și astfel a trimis de grabă pe un împuternicit al împărătesei, anume Visarion, în urma Sfântului Ioan, căci împărăteasa a rugat pe împăratul să poruncească să-l aducă înapoi, fiindcă o cuprinsese frică și cutremur de strigătele poporului. Atunci alergau trimișii unul după altul, sânguindu-se a ruga pe Sfântul ca să se întoarcă în cetate, și s-a umplut marea Traciei de trimiși.

Întorcându-se fericitul și înștiințându-se cetățenii de aceasta, au ieșit toți în întâmpinarea lui cu lumânări aprinse, încât se acoperise marea de corăbiile ce întâmpinau pe Sfântul. Sosind Sfântul Ioan în cetate, n-a voit să intre înăuntru. Ci, petrecând, aștepta până ce se va face cercetare într-un sobor mai mare, ca să vadă pentru ce a fost izgonit. Iar poporul nu voia aceasta, ca să fie păstorul lor afară și striga tare asupra împăratului.

Deci, silit fiind de popor, a intrat în cetate și a fost dus cu cinste în biserică, cu psalmi și cu cântări. Și, făcând rugăciune, a șezut pe scaunul său. Apoi, dând pace poporului, a făcut învățătură și toți s-au bucurat cu bucurie mare pentru întoarcerea lui. Atunci toată ceata

zavistnicilor s-a răspândit până în sfârșit și toți zavistnicii au fugit și au tăcut.

Ocârmuind Sfântul Ioan Biserica lui Hristos cu bună liniște și hrânind oile sale cele cuvântătoare cu învățăturile cele izvorâtoare de miere, toate bisericile s-au veselit de acest păstor și învățător. Iar după câțeva vreme iarăși s-a ridicat furtuna cea dintâi asupra fericitului, dintr-o pricină că aceasta. Un idol de argint în chipul împărătesei Evdochia era făcut și pus pe un stâlp înalt, aproape de biserica Sfintei Sofia, în mijlocul uliței celei mari. Acolo se obișnuise a se face priveriște și mulți, adunându-se la acel stâlp, își făceau jocurile lor.

Sfântul Ioan, văzând că spre ocara Bisericii s-a făcut acolo aproape o priveriște ca aceea, a început cu îndrăzneală, după obiceiul său, a vorbi contra acelora care au pus idolul acolo și care au poruncit a se face jocuri. Iar împărăteasa, având încă în sine mânia cea mai dinainte pornită asupra Sfântului, auzind cuvintele lui, iarăși a priceput că împotriva ei grăiește Sfântul.

Deci, s-a umplut de mânie și iarăși a poruncit să se adune sobor asupra Sfântului Ioan. Sfântul simțind aceasta, a început mai pe față a grăi despre dânsa, la toată adunarea: “Iarăși Irodiada se îndrăcește, iarăși joacă și saltă, iarăși caută capul lui Ioan”. Cu aceste cuvinte a pornit pe împărăteasa spre mai mare mânie și cu mare plângere a rugat pe împăratul ca să poruncească iarăși să se facă sinod asupra Sfântului Ioan. Și îndată s-au trimis cărți împărățești pe la toți episcopii, ca să se adune la Constantinopol și să judece pe Ioan.

Astfel, s-au adunat toți ca și mai înainte, afară de Teofil, căci el știa cum că întâi abia a scăpat de popor și se temea acum a mai merge singur acolo; ci a trimis în locul său trei episcopi care aduceau canoanele ce le făcuseră arienii asupra Sfântului Atanasie cel Mare, ca astfel, cu acele canoane să judece pe Sfântul Ioan, care, fiind izgonit, s-a suit singur iarăși pe scaun, fără sinod.

Deci, fericitul Ioan a fost osândit după acele canoane nedrepte, pentru că nu căutau altă vină și nu făceau altă cercetare, decât numai să răspundă la aceasta: cum fiind scos, a îndrăznit iarăși a se sui pe scaun, fără sinod? Iar Sfântul Ioan Gură de Aur a răspuns, zicând: “La judecată n-am stat, nici cu pâ râșii mei nu m-am înfățișat, nici am văzut pricinile cele scrise asupra mea, nici vreo osândire n-am avut. Ci, împărații m-au izgonit și aceia m-au întors iarăși; iar canonul acesta cu care mă judecați pe mine, nu este de la cei dreptcredincioși, ci de la arieni, contra lui Atanasie cel Mare”. Iar sinodul, neprimind acest răspuns, l-au scos afară din scaun.

Deci, sosind praznicul cel mare al Sfintelor Paști, îndemnat fiind împăratul de episcopi, a trimis la Sfântul Ioan, zicând:

“Ieși din biserică, pentru că ești judecat de două soboare și nu-mi este cu putință a intra în

biserică, până când ești tu într-însa”. Iar Sfântul Ioan a răspuns împăratului prin trimiși, zicând așa: “Eu am primit Biserica de la Hristos, Mântuitorul meu; deci nu pot să ies dintr-însa singur, de nu voi fi cu sila izgonit. A ta este cetatea și pe tine toți te ascultă. Dacă voiești a mă depărta de Biserica lui Hristos, apoi trimite pe ai tăi să mă scoată cu sila afară dintr-însa, și voi avea răspuns înaintea lui Dumnezeu că n-am ieșit de voia mea din Biserică, ci cu forța împărătească am fost izgonit”.

Acestea auzindu-le împăratul, se îngrijora. Însă, fiind îndemnat de cei potrivnici, a trimis pe Marin dregătorul, care păstra averea împărătesei, de a scos cu sila din biserică pe Sfântul Ioan, învățătorul cel mare. Dar i s-a poruncit că poate să rămână în casele patriarhiei până la o vreme. Deci a petrecut Sfântul acolo două luni, neieșind din chilia sa, până când împăratul a poruncit să meargă în surghiun.

În acea vreme vrăjmașii lui Ioan au îndemnat pe un om să-l ucidă pe dânsul. Deci, a început omul acela a se face îndrăcit, ca să nu fie cunoscut acel lucru rău pe care cugetase să-l facă. Și pregătind o sabie, căuta vreme cu prilej ca să omoare pe Sfântul. Dar mai înainte, până a nu se face acea fărădelege, a cunoscut poporul acea taină și, prinzând pe omul acela, l-a dus la eparhul cetății spre cercetare. Iar Sfântul Ioan, auzind de aceasta, a trimis pe episcopii care se aflau lângă dânsul și a izbăvit pe omul acela, mai înainte până a nu fi încercat cu bățai.

După aceasta, un rob al unui preot, anume Elpidie, fiind însărcinat cu uciderea Sfântului, a primit cincizeci de galbeni și a alergat degrabă la curtea patriarhiei, voind a năvăli înăuntru. Iar un oarecare, ce se întâmplase acolo, l-a oprit din alergarea lui, ca să spună pricina, pentru ce se sânguește așa degrab. El, nerăspunzând nimic, a lovit cu sabia pe omul acela. Altul, văzând ceea ce se petrece, a strigat către dânsul, iar el și pe acela l-a omorât; la fel și pe al treilea. Așa că s-a făcut mare tulburare în curtea patriarhiei. Iar robul a fugit înapoi și l-a întâmpinat un om care ieșise din baie și care a vrut să-l prindă, iar el și pe acesta l-a rănit cu sabia și a murit.

Din acea vreme poporul străjuia cu osârdie pe Sfântul Ioan, ziua și noaptea șezând lângă casa patriarhului, schimbându-se unii după alții, căci vedeau că vrăjmașii lui căutau să-l omoare. Apoi, trecând cele cincizeci de zile, a venit poruncă de la împăratul ca Sfântul Ioan să meargă în surghiun. Acolo era un bărbat cu boierie, care a sfătuit pe Sfântul să iasă în taină, ca să nu se facă război între popor și ostași, “căci atunci – zicea el – vei fi vinovat de multă vărsare de sânge, pentru că porunca este ca să te ia cu sila și de se va împotrivi poporul, se va ridica război”.

Sfântul Ioan, auzind aceasta, a chemat pe episcopii săi iubiți și pe clerici, precum și pe fericită

Olimpiada diaconița și, învățându-i să fie tari în dreapta credință, le-a dat sărutarea cea mai de pe urmă. Iar ei au plâns pentru dânsul cu amar, apoi și el plângând, s-a despărțit de dânsii cu jale și a ieșit pe porțile cele mici care erau spre mare, ca să nu fie știut de popor. Acolo ostașii îl așteptau și, luându-l, îndată l-au pus într-o corabie mică și l-au dus în Bitinia, iar de acolo, l-au dus mai înainte pe cale.

În aceeași zi, după izgonirea Sfântului Ioan, s-a aprins prestolul bisericii, nu din oarecare pricină omenească, ci din mânia lui Dumnezeu și, deodată, focul s-a ridicat la înălțime și s-a răspândit prin toată biserica. Apoi, suflând vânt puternic, a ieșit focul din biserică și mergând prin văzduh, a trecut prin târg, ajungând la palat, unde se făcea sfatul boierilor, și aprinzându-se și acel palat, a ars până la temelii.

Atunci era o vedere înfricoșată, căci focul, ca în chipul unul șarpe înșuflețit, umbla împrejur, arzând casele cele mai depărtate, iar cele care erau mai aproape de biserică au rămas întregi, ca prin aceasta să fie cunoscut că nu din întâmplare, ci din mânia lui Dumnezeu s-a făcut arderea aceea, pentru izgonirea Sfântului Ioan Gură de Aur.

Astfel că în trei ceasuri, adică de la ceasul al șaselea până la ceasul al nouălea, mulțime de zidiri preafrumoase, cu podoabe nespuse și bogății fără număr, s-au prefăcut în cenușă. Dar nici un suflet n-a pierit din tot poporul în focul cel înfricoșat, și toți ziceau că pentru izgonirea Sfântului Ioan pedepsește Dumnezeu cetatea cu foc, căci au izgonit fără vină pe plăcutul lui Dumnezeu. Iar vrăjmașii Sfântului Ioan, dimpotrivă, răspundeau zicând că “cei de un gând cu Ioan au aprins biserica”.

Pentru aceea mulți au fost prinși și pedepsiți cu munci de către eparhul cetății, care era elin cu credință, dintre care unii au și murit. Însă nu s-a aflat nici o pricină, cum că oamenii au dat foc, ci această era numai mânia lui Dumnezeu.

Fericitul Ioan, fiind dus în surghiunie, a răbdat multe neazuri de la ostași, pentru că le poruncise împărăteasa să-l amărăscă în tot timpul pe cale, că doar va muri mai degrabă. Deci, îl puneau pe dobitoc fără șea și mergea repede, așa că într-o zi făcea cale cât s-ar fi convenit a merge două sau trei zile. Apoi nu-i dădeau odihnă deloc și găzduia la case proaste și necurate, uneori și la case de jidovi, alteori și la case de desfrânare. Iar în biserică nu-l lăsau nicăieri și cu cuvinte de hulă îl dosădeau, îl ocărau și-l batjocoreau. Apoi i-au luat banii ce i se dăduseră de cheltuială pe cale. Cu astfel de neaz a fost dus în surghiun Sfântul Ioan Gură de Aur.

Când li se întâmplă a trece pe lângă vreo cetate în care erau episcopi, prieteni de-ai lui Teofil,

iar lui Ioan pizmași, aceia îi făceau negrăită batjocură, iar alții nu-l lăsau nici în cetate să intre. Apoi unii îndemnau pe ostași, prin daruri, ca să-i facă și mai mult necaz pe cale. Iar pe alocuri, auzind Sfinții Părinți că îl duc în surghiun, îi ieșeau în întâmpinare și plângeau pentru dânsul, pentru că învățătorul acesta răbda chinuri pe nedreptate.

Despre acestea singur pomenește în epistola sa trimisă din Cucuso, către Ciprian, zicând: “Multe nevoi mi s-au întâmplat pe cale, dar despre acelea n-am avut nici o grijă. Iar când am venit în părțile Capadochiei și Tavrociliciei, multe cete de sfinți părinți ne întâmpinau pe noi și nu numai de părinți, ci și mulțime de fecioare călugărițe, vărsau izvoare de lacrimi și plângeau cu amar, văzându-ne pe noi că ne duce în surghiun, și ziceau între ele: “Mai bine ar fi fost să se fi stins soarele, decât să fi tăcut gura lui Ioan”. Și aceste vorbe m-au tulburat mai mult și m-au mâhnit, de vreme ce i-am văzut pe toți plângând pentru mine; iar despre altele câte mi s-au întâmplat, nici o grijă n-am avut”. Acestea singur le-a scris Sfântul Ioan despre sine.

Fiind dus în Armenia, în cetatea Cucuso, l-a primit cu dragoste în casa sa Adelfie, episcopul cetății aceleia, căci prin descoperirea lui Dumnezeu a fost sfătuit în vedenie să-l primească. Acolo petrecând Sfântul Ioan, prin învățătura sa, a adus la Hristos pe mulți necredincioși închinători la idoli.

După aceea a venit poruncă de la împărăteasa ca Sfântul Ioan să fie izgonit mai departe, într-un loc pustiu, ce se numea Pitiunt, care este la malul mării Pontului (Marea Neagră), ce se învecinează cu barbarii. Deci, luându-l ostașii, l-au dus, făcându-i multe feluri de neajunsuri, ca și întâi, că doar ar muri mai degrabă, ducându-l uneori prin ploaie și alteori prin arșița soarelui, iar prin cetăți și prin sate nu-l lăsa să intre. Astfel călătorea Sfântul Ioan spre surghiunul său.

Mai înainte cu puține zile de sfârșitul său, stând într-o noapte la rugăciune, după obiceiul său, au venit la dânsul Sfinții Apostoli Petru și Ioan, pe care și mai înainte îi văzuse, când viețuia în mănăstirea Antiohiei, și au zis către dânsul:

“Bucură-te, păstorul cel bun al oilor lui Hristos cele cuvântătoare și răbdătorule de chinuri! Suntem trimiși la tine de Stăpânul nostru Cel de obște, Iisus Hristos, ca să-ți ajutăm și să te mângâiem în necazuri și în ostenelile tale, pe care le-ai suferit pentru curăția vieții tale. Căci ai muștrătat pe împărații care făceau fărădelege, făcându-te următor Sfântului Ioan Botezătorul, muștrătorul călcării de lege.

Pentru aceea, împuternicește-te și te întărește, pentru că ție ți s-a pregătit mare răsplată în împărăția cerurilor și îți binevestim bucurie mare; căci după puține zile te vei duce la Domnul

Dumnezeul tău și te vei odihni împreună cu noi în împărăția cerului, în veacul cel fără de sfârșit. Deci nădăjduiește, că ai biruit pe vrăjmași, și pe cei ce te urăsc pe tine i-ai rușinat, iar pe potrivnicul diavol l-ai biruit. Dar pe Eudoxia o vor mânca viermii și te va căuta pe tine spre ajutor și nu te va afla; apoi va muri cu durere mare, căci va fi fără vindecare, fiindcă de la Dumnezeu este rânduită a lua acea pedeapsă”.

După aceea i-au dat lui oarecare mâncare, zicând: “Primește aceasta și o mănâncă, pentru că de acum nu-ți mai trebuie altă mâncare în viață. Aceasta îți va fi ție destul până când îți vei da sufletul în mâinile lui Dumnezeu”. Iar el a mâncat înaintea lor și s-a veselit. Apoi cei ce se arătaseră, s-au dus de la dânsul.

Acolo, împreună cu Sfântul Ioan, erau doi preoți și un diacon, care merseseră din Constantinopol împreună cu dânsul în surghiun, și nu se despărțeau de dânsul, ci împreună pătimeau, fiind legați cu dragoste de dânsul. Aceia au văzut când au venit la Ioan Sfinții Apostoli și au auzit toate cuvintele grăite de dânsii, bucurându-se foarte, că au pătitit împreună cu un om ca acesta, care este foarte plăcut lui Dumnezeu și are parte împreună cu Sfinții Apostoli.

Apoi, mai mergând puține zile, au ajuns la Comani, unde era o biserică a Sfântului Sfințitului Mucenic Vasilisc, episcopul Comanilor, care a pătitit pentru Hristos în Nicomidia, împreună cu Luchian, preotul Antiohiei, de la Maximian păgânul împărat, și au stat acolo lângă acea biserică.

Fiind atunci praznicul Înălțării Cinstitei Cruci, în acea noapte s-a arătat fericitului Ioan, Sfântul Mucenic Vasilisc, zicând: “Nădăjduiește, frate Ioane, că mâine vom fi amândoi împreună”. Același sfânt mucenic s-a arătat și preotului bisericii sale, zicând: “Gătește loc fratelui Ioan, căci vine la noi”.

Făcându-se ziuă, Sfântul Ioan a rugat pe ostași ca să rămână acolo până la al cincilea ceas, iar ei nu l-au ascultat, ci voiau să plece mai degrabă. Deci, pornind corabia, fugea ca o pasăre înaripată și în puțină vreme a străbătut treizeci de stadii de la cetate. Iar cu purtarea de grijă a lui Dumnezeu, iarăși s-au întors lângă biserica Sfântului Vasilisc, și se mirau foarte. Iar Sfântul Ioan iarăși i-a rugat să aștepte puțin în locul acela, până când se va ruga în biserică. Ostașii, văzând puterea lui Dumnezeu, Care îndată i-a întors din cale și i-a adus cu mână nevăzută iarăși la locul cel dintâi, au împlinit dorința Sfântului.

Intrând el în biserică, a cerut veșminte bisericesti și și-a schimbat toată îmbrăcămintea sa, până la încălțăminte. Apoi hainele sale le-a dat celor ce erau cu dânsul în corabie, iar cu cele bisericesti a săvârșit Sfânta Liturghie și s-a împărtășit cu Preacuratele și de viață făcătoarele

Taine ale Trupului și Sângelui lui Hristos.

După aceea, făcând rugăciune de mulțumire, a dat sărutarea cea mai de pe urmă celor ce erau împreună cu dânsul. Apoi, culcându-se, a grăit cuvântul cel obișnuit: Slavă lui Dumnezeu pentru toate! Însemnându-se cu semnul Crucii, a zis cuvântul cel mai de pe urmă: “Amin!” Și îndată și-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu, în ziua Înălțării Cinstitei Cruci, pentru că a purtat Crucea în toată viața sa, răstignindu-se lumii și împreună răstignindu-se cu Hristos. Apoi a fost pus în aceeași biserică împreună cu Sfântul Mucenic Vasilisc și s-a împlinit proorocia Sfântului Epifanie al Ciprului, care i-a zis că: “Nu vei ajunge la locul acela la care te vor izgoni”. Căci mergând spre Pitiunt, a răposat la Comani, neajungând la locul hotărât.

Astfel s-a stins lumina Bisericii, astfel a tăcut gura cea de aur, astfel și-a săvârșit nevoița și alergarea bunul nevoitor și pătimitor, care a fost pe scaunul patriarhiei șase ani, iar în surghiun a suferit trei ani, fiind dus din loc în loc.

Murind acest mare dascăl al lumii, cei doi preoți cu diaconul, care îl urmaseră până la răsuflarea cea mai de pe urmă, plângând mult după părintele lor, s-au dus la Roma la Papa Inochentie și i-au spus toate cu de-amănuntul, cele ce a răbdat Sfântul Ioan și pentru care pricini. Apoi i-au spus și despre adormirea sfinției sale și cum, mai înainte de răposarea lui, au venit la dânsul Sfinții Apostoli Petru și Ioan Cuvântătorul de Dumnezeu și cele ce au grăit către dânsul; și, după aceea, i-au spus cum i s-a arătat Sfântul Mucenic Vasilisc.

Papa Inochentie, auzind toate acestea, s-a minunat foarte și s-a mâhnit de o nedreaptă izgonire ca aceea și de moartea unui dascăl ca acela și stâlp al Bisericii. Papa a spus toate acelea împăratului Onorie, fratele lui Arcadie, care împărățea în Roma, și s-au mâhnit amândoi, adică și împăratul Onorie și Papa Inochentie.

Deci, îndată au scris către împăratul Arcadie. Papa a scris din partea sa așa: “Sângele fratelui meu Ioan strigă către Dumnezeu asupra ta, împărate, precum de demult sângele dreptului Abel striga asupra lui Cain, ucigătorul de frate; și cu adevărat va fi pedepsit, pentru că în vreme de pace a ridicat prigoană asupra Bisericii lui Dumnezeu. Tu ai izgonit pe păstorul ei cel adevărat și împreună cu dânsul ai izgonit și pe Hristos Dumnezeu; iar turma ai încredințat-o năimiților și nu păstorilor”.

Acestea și multe altele a scris Papa Inochentie către Arcadie, oprindu-l pe el și pe Eudoxia, soția sa, de la Dumnezeieștile Taine și dând anatemei pe toți cei ce au izgonit pe Sfântul Ioan. Iar pe Teofil, nu numai din treaptă, ci și de la creștinătate înstrăinându-l, l-a chemat la judecată

sobornicească, ca să primească pedeapsă pentru faptele sale. Apoi Onorie a scris către fratele său Arcadie, astfel: “Nu știm, zice el, ce lucrare diavolească te-a înșelat pe tine frate, ca să te încrezi în femeie, s-o ascuți pe dânsa și să faci unele ca acestea, pe care nici un împărat creștin nu le-a făcut. Căci cuvioșii episcopi care sunt aici strigă împotriva împărăției voastre, fiindcă pe Ioan marele arhiereu al lui Dumnezeu, fără de judecată și împotriva canoanelor l-ați depărtat din scaun și, chinându-l cu amar surghiun, l-ați lipsit și de viață”. La sfârșitul acestei scrisori, l-a mai sfătuit să se pocăiască și să pedepsească pe aceia care au fost pricina tulburării Bisericii și a izgonirii lui Ioan.

Primind Arcadie scrisoarea de la fratele său și de la papă, a simțit o nespusă mâhnire și temere. Deci, căutând pe aceia care cu zavistie se sculasera asupra Sfântului Ioan, i-a muncit în multe feluri; pe unii i-a tăiat cu sabia și pe alții i-a scos din dregătoriile lor cu ocară. Apoi, pe unii din acei episcopi care au judecat pe Sfântul Ioan și care se aflau atunci în Constantinopol, a poruncit să-i prindă și să-i închidă în temnița poporului, între care era și Isihirion, feciorul fratelui lui Teofil. Iar către Teofil a scris foarte aspru, poruncindu-i să fie gata de judecată la Tesalonic, ca să primească veșnica pedeapsă pentru răutatea sa.

Apoi, pe femeia sa Eudoxia a izgonit-o în alte case și a închis-o acolo, poruncind să nu meargă nimeni la dânsa, ci numai o roabă. Iar pe toate rudele ei care au fost ajutătoare răutății, le-a izgonit și le-a luat averile. Pe unii însă cu răni și cu temnițe i-a muncit. După aceea a scris Papei Inochentie, vestindu-l despre toate cele ce a făcut și cu smerenie și cu pocăință își cerea iertare. Apoi a scris către fratele său, Onorie, să se roage de papa să-l dezlege de blestem, și astfel a dobândit cererea. Pentru că papă citind rugăciunea lui cea cu smerenie, i-a primit pocăința și a scris către fericitul Proclu, care atunci era episcop al cetății Cizicului, ca să dezlege pe împărat de anatemă și să-l împărtășească cu Sfintele Taine, iar pe fericitul Ioan să-l scrie între sfinți.

Acestea făcându-se, Domnul Dumnezeu izbândirilor Însuși a început a face izbândă asupra vrăjmașilor plăcutului Său Ioan, căci a pornit cumplite pedepse și au murit toți cu moarte crudă, după proorocia fericitului Amonie. Iar episcopii, clericii, stăpânitorii mirenești, precum și poporul cel de obște, care s-au ridicat asupra Sfântului Ioan Gură de Aur și au grăit hule asupra lui ca să fie depărtat, s-au umplut de răni cumplite și au murit. Iar altora li s-au uscat mâinile și picioarele și au murit în chinuri.

Unul dintre acei judecători nedrepti, căzând de pe cal și frângându-i-se mâna cea dreaptă cu care scrisese pricini nedrepte asupra Sfântului Ioan cel drept, nevinovat și curat cu inima, a

murit acolo îndată. Altul, mușind și uscându-i-se mâinile, nu putea a le duce la gură, și așa s-a săvârșit. Altuia, care grăise hule asupra Sfântului Ioan, i s-a umflat limba și, neputând vorbi nimic, a scris pe hârtie și a mărturisit păcatul său. Astfel, se vedea mânia lui Dumnezeu cea mare, cu multe feluri de chinuri pedepsind pe cei ce fuseseră pricinuitori surghiunii Sfântului Ioan.

Răposând degrab Inochentie Papa al Romei, Teofil patriarhul Alexandriei a scăpat de pedeapsa omenească, însă de pedeapsa lui Dumnezeu n-a scăpat. Ci, a căzut în mâinile Judecătorului Cel drept și izbânditor; căci și-a pierdut mintea de supărarea și de rușinea ce-l cuprinsese pentru răutatea ce i-o făcuse Sfântului Ioan. Apoi, căzând într-o boală grea, a murit. Iar lui Chiril, episcopul de la Calcedon, i s-au umplut de răni picioarele, pe care doctorii le-au tăiat cu ferăstrăul ca să nu putrezească. Însă n-a încetat putrezirea, apoi a murit.

Iar ticăloasa împărăteasă Eudoxia, de multă supărare și de rușine, a căzut într-o cumplită boală de sânge și s-a umplut trupul ei de răni, precum mai înainte au spus apostolii către fericitul Ioan, încât nu era cu putință celor care treceau pe acolo să rabde mirosul cel greu ce ieșea din trupul ei. Mulți doctori iscușiți au căutat-o pe dânsa și întrebunțau tot felul de doctorii, însă ea singură a zis mai pe urmă către doctori: “Pentru ce nu puteți să mă vindecați de această boală?” Dar ei nu îndrăzneau să-i spună. Iar ea a zis către dâșii: “Dacă voi nu știți pricina pentru care nu pot să mă vindec, apoi să vă spun eu vouă. Această boală am luat-o din mânia lui Dumnezeu, pentru patriarhul Ioan”.

Deci, a înapoiat și via lui Teognost și altora le-a dat înapoi toate cele ce le luase cu nedreptate; însă n-a dobândit tămăduire, ci a murit în acea boală crudă. Iar după moartea ei, mormântul în care era pusă s-a cutremurat treizeci și trei de ani, spre mustrarea fărădelegii ei, până la aducerea cinstitelor moaște ale Sfântului Ioan Gură de Aur la Constantinopol.

După toate acestea, Adelfie, episcopul Arabiei, care primise pe Sfântul Ioan cu dragoste la Cucuso, când a auzit de răposarea lui, s-a întristat foarte, că un luminător atât de mare și un învățător a toată lumea a murit în surghiun. Deci, cu sânguință se ruga lui Dumnezeu cu lacrimi, să-i arate în care ceată a sfinților se află Sfântul Ioan.

Odată, rugându-se astfel, a văzut în vedenie un tânăr luminat și vesel, care, luându-l de mână, l-a dus la un loc luminat și i-a arătat ceata sfinților învățători ai Bisericii. Apoi el uitându-se împrejur, într-o parte și în alta, vrând să vadă pe cel dorit, n-a putut să-l zărească. Dar tânărul acela, arătând lui Adelfie pe fiecare dascăl și patriarh al Constantinopolului, iarăși îl scotea de acolo. Însă el, mergând în urma tânărului, era mâhnit că nu văzuse pe Sfântul Ioan împreună cu

Sfinții Părinți.

Voind să iasă afară, l-a ținut pe dânsul de mână cineva care stătea lângă ușă și a zis către dânsul: “Pentru ce ieși de aici așa de mâhnit? Căci aici chiar de ar intra cineva mâhnit se întoarce vesel; iar tu faci dimpotrivă, ai intrat vesel și ieși mâhnit”. Răspuns-a Adelfie: “Mă mâhnesc pentru aceasta, că nu am văzut pe iubitul meu Ioan împreună cu dascălii Bisericii”. Iar el a zis către dânsul: “Pe Ioan zici, pe propovăduitorul pocăinței? Pe acela nu poate să-l vadă cineva fiind în trup pentru că stă înaintea scaunului lui Dumnezeu, pe care-l înconjoară Heruvimii și Serafimii”. Atunci s-a bucurat Adelfie, primind vestea aceasta despre Ioan și a preamărit pe Dumnezeu Care i-a arătat această taină.

Astfel, Sfântul Ioan Gură de Aur, după multe vifore de nevoi și supărări pe care le-a răbdat pentru dreptate, a sosit la limanul ceresc cel neînviforat, unde împreună cu îngerii bucurându-se, slăvește pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfântul Duh, un Dumnezeu în Treime, Căruia și de la noi I se cuvine slavă, cinste și închinăciune, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Sursă:

<http://www.ioanguradeaur.ro/895/viata-celui-intre-sfinti-parintele-nostru-ioan-gura-de-aur-patriarhul-constantinopolului-2/>